

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.

Zespół (fond) 4.

Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

1006. J.J. Rousseau. Umowa towarzyska. Przekład z końca XVIII w.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

ЛЬВІВСЬКА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ім.
В. СТЕФАНИКА НАН УКРАЇНИ

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

ФОНД 4 (бав.)

ОПИС 1

ОД. ЗБ. 1006

V 521

Q

№ 1

Umożliwieniu Towarzyskiemu

rozprawy Zasady Prawa Politycznego

przez Jana Jakuba Aupsa

Federis Aquas

Dicamus leges. Aeneid. XI

Uwiedomienie

To małe Druktko jest skróceniem Obserwacyjnego,
które zascotem był dawniej, nieporadutrypsię Lit
mowek, i zarucitem od Wielkiego Casu, z Ro-
zmaitych Kawatkow wyjętych z Niego, niniejszy
zodawatsię mi naymniey niezgodnym publiczności.
Renty iuz niema.

Umowie Towarzystwy.

Cypli
Zasady Prawa Politycznego

Kuzga Pierwsza

Umysłotem zastanowiw się nad tem, czyli biorąc ludzi
słabiemi są, a Prawa słabiemi byci mogą; Nie
możnaby w porządku Obywatelskim znaleźć pra-
wego i pewnego prawidła Rządu? w dziele Mi-
nistrzym będą usiłował potężyć co prawo psura-
ła z tym co Interes nakazuje, a żeby Sprawiedli-
wość niezwadziła się oddzielną od Piętku.

Zapuszczam się w materję niedowodząc wainowu tej
przedmiotu. Zapytasz kto: po wozie wieści pisał
o Polityce? Jesteśli Monarchą? lub Prawodawcą?
Odpowiadam: Nie, i dla tego pisać o Polityce
bowiem bądź Monarchą, lub Prawodawcą, nie tra-
ciłbym czasu nad pisanie tego, co wykonai na-
leży, wykonałbym, albo bym milczał.

Urodziwszy się Obywatelom Kraju wolnego,
Citoniem

najwyższej władzy, Prawo Dawania Głosu na Obradach publicznych, dają mi także prawo oswiecania się w sprawach Krajowych, choćby też wpływ Głosu mego nie miałem. Inaczej. Szczęśliwy że znajduję w Zawiśnięciach moich nowe powody Kochania Rzodu Ojczyzny Mojej ile razy zastanawiam się nad Naturą innych.

Rozdział Pierwszy

Instytut Pięć Pierwszy

Ciebie wprowadzi się wolnym, wszędzie i gdziekolwiek wstąpię, Danach, Ten coś mnie ma być Panem drugich, czy to większym jest i szersze niż Oni niewolnikiem, z każdej pocuta talowa odmiana? Niewiem. - Comóż je usprawiedliwie? - Podchlebiam sobie, że potrafię rozwiązać to Pytanie. -

Gdybym nie uważał tylko na Sile; Jez Skutku, rzekłbym, dopóki i tak Narod jest przymuszony do Postulowania; i jest Postulujący, dobre robi, i tak to zaś może skruszyć kandydacy, i kruszy je, robi i gdzie lepiej; pomęcz adzyskunkę - wotnak

dem

3

tym samym Prawem, którym ma się wydać,
Trzeba przyznać, że albo się. Stwierdzić, al-
bo że licząc wiele nieustannie się wydać.
Lecz ponieważ Towarzystwo jest Święte, i pryncyp-
stkich innych, niewypytując jedynie z Natury,
musi zasadać się na Umowach. —

Jedni więc tu o dozwolenie tych Umow; Nam
jednak przystąpić do tego, należy mi wprost do-
wiedzieć się powieść. —

Rozdział II

Pierwsze Towarzystwo

Najdawniejszym i jedynie naturalnym Towa-
rystwem jest Domowe, w którym Dzie-
ci niedługo rosną w związku z Ojcem ty-
ko ~~to~~ ile potrzeba pomocy Jego do utrzy-
mania swego Istnienia, z ustaniem tej Potrzeby
zrywają naturalny węzeł. Dzieci uwolnione od
Postulacystwa winnego Ojcu, Ojciec uwolniony
od Stawu Naturalnych Dzieciom powraca do
niepodległości

do Niepodległości; — Jeśli zostają, Tłoczy w Towarzystwie,
iwi to nie z Powodów Natury, lecz woli; a tak nawet Towar-
zystwo domowe nieutrzymuje, tylko przez Umowę.

Wolność Powszechna wytyka z Natury Ludzkiej, której to
wszystym przepisem jest, czuwanie nad własnym Zachowaniem
Pierwszym zatrudnieniem się zabiega; winne sobie samemu
i skoro Głowiak przychodzi do lat i rozsądku, On tylko
sam, będąc Jedynym, zdolnych do zachowania siebie do-
tąd, zostaje przez To, swym jedynym Panem.

Pozwolny więc, iż Towarzystwo domowe, pierwszym jest wy-
razem Politycznego; Jedynostwa wyobrażeniem Ojca,
Lud wyobrażeniem Dzieci; i wreszcie z Wrodzenia
wolni i równi, niewyrzekli się wolności, tylko dla własnego
pożytku. — Cała różnica zasadza się na
tym, iż w domowym Miłości rodzicielska, nadgrada
Ojcu staranności o dobro Dzieci, w Politycznym zaś ro-
kosz Panowania, zastępuje miejsce miłości; której
Jedynostwa dla swego Ludu nieczuje.

Grzebiez prędy temu, a żeby wszelka władza Ludzka mi-
ta Ojca ustanowiona ku Pożytkowi Rzeczonym; kładą
na dowód Przykład Niewoli podług swego Lucego
suzer

4

Zwyczajnego sposobu rozumowania. [p.] Zasada Prawo
na przykładzie. — Możliwy byłby zgodniejszy i ro-
zumem sposobu; niemniej przeto podchlebiamy tego Try-
nom.

Według Grocynsa, wątpliwy jest rzecz, czy Rodzaj Ludzi
należy do kilku Dziesiętków Ludzi? czyliż Te kilka
Dziesiętków Ludzi należy do rodzaju Ludzkiego? iakoż
Dawid w Dziale swoim skłaniał do pierwszego mni-
mania. Hobbesiusz równie zwinął myślat.

Oboi Rodzaj Ludzi podzielony na Trzody, Bydła,
Kaźda z nich ma swego Arzycę, który jej pilnuje
aby ją pozast.

Jakoż zaś Pasterz jest wyższy niż Trzoda jego Natury;
tak Pasterze Ludow, to jest i dyktatorzy; rozumieją
się być wyższy Natury niż ich Narody. Tym
sposobem jeśli mamy wierzyć Filonowi; rozumo-
wat Kaligula uniosłszy z tego podobieństwa do-
tyć dobrane, że albo Królowie są Bogami albo Na-
rody Zwierzętami.

[p.] Nieznośne uwagi nad prawem publicznym są często prawi-
dziwą historią, etarych przewadzo, osobliwym dzianactwem
nabili sobie głowę i; co moze być nad tą nauką mowić d'Uge-
nier w II wagach nad Interspani i mowić u kłopotami; oboi
w tamtym tak sobie Grocyns.

Rozumowanie tego Katiguli, zgadzasz z Filozofią Hobbesową
i Noziasca. — Jeszcze przed Mimi obydwoma powodził
fakcie Aristoteles, że dusze z Natury nie są Wolności rozumem,
lecz Tedni rodzą się do Niewoli Jondry do Panowania.

Aristoteles dobrze mówi, wtym tyklosie myśleć że brat sa-
tele za pryncypu; każdy urodzony w Niewoli rodzą się do
Niewoli, nie nadto pewniejszego, do Niewolnicy trasy w Szyku
wizjach porządanie wolności aż do chęci starzania Jch; Kocha
swoją Niewolę, iak Towarzysze Włpasa mieli Upodobanie w sw
zbestwieniu /6:/ — Niewolnicy więc z Natury znajdują
dla tego, iż byli Niewolnicy przeciwko Naturze, Przemoc W
ryta Pierwszych niewolników, a podłość ich uwierzyła.

Niewspominam o królu Adamie, ani o Cesarzu Noem, Ojcu Jch
Wielkich Monarchow, którzy podzieliли między Siebie świat, i
Dzieci Saturna, których nniemano wnicli poznawali. Spod
wansię wdzięczności za takowe Moniarowanie, albowiem post
prosto do Jednego z Jch Monarchow, a może z linii Karszej,
kto wie czy przez wyprawdzoną Genealogię niedowiadoby
System Prawym królem całego Rodzaju ludzkiego? Lecz co
wiele Gadi niemożna przenieć że Adam był samowładnym Panem
iak Robinson swojej wyspy, dopóki sam Jden zollny miesz
a co Najwygodniejsza z takowym Państwie, to; że Monarcha
spewniony na swoim Tronie, nieobawia się ani Buntow, a
Wrociu, ani Spiskowych. —

Rozdział III

/6:/ Obacz mate Pomo Putartha pod Jkstem. Zwiersta maiz P
i Wyzwania Jch.

Podział III

O Prawie Mocniejszego

Mocniejszy, nie jest nigdy dosyć mocnym, a żeby zawsze był Talem; i tak
sita swoje w Prawo a Postulacjstwo w Powinność niezamieni.

I tak pochodzi Prawo Mocniejszego, prawo wyszydzone na Pozor,
lecz w samej rzeczy urząd za wyjętne. — Nie wytułamy
czuź nam nigdy tego Słowa? Moc jest sita Dzierżug. ^{2/3}
Skutkow niewiedzy i takaby mogła wyniknąć moralność.

Ustąpić mocy, jest dziełem Potrzeby: nie zaś woli, najwięcej
jeżeli jest dziełem rostopności, wiadkim je więc z narazem
mogłoby to być Powinnością?

Pozwólmy na Moment nato Umożnić Prawo; mówię że nie
wyniknie stąd nic, przez niezrozumiały matamizy: bo sko-
ro przypuszcimy, że moc stanowi Prawo; skutek zajmuje
miejsce przyzwy, każda moc przemaga i ca Pierwsza, Naby-
wa jej Prawa. Skoro można być niepostulowanym bezka-
nie, można być razem Sprawiedliwym niepostulowanym; po-
nieważ zawsze przy mocniejszym jest Stwarzność; nieśdaje
tęko do aiebysię zrobić najmocniejszym. Coż Anality
Prawo ginące z utratą mocy? Jeżeli należy być postulowanym
przez moc, niepotrzeba być wim przez powinność, i skoro
nieprzymusza nas moc do Postulacjstwa, iżesmy do niego
nieobowiązani. Oczewisto, że Słowo Prawo niedodaje nic
mocy, wcale więc tu nie znaczą. —

Będzie

Badzici posłusami Władzom; Jesli to ma znaczyć, ulegaić mojej; Przykazanie jest dobre ale zbyt sztywne, zaręczam że ja nim nie postąpię.

Wszelka moe pochodzi od Boga prawda; ale wstąpiła choroba także pochodzi od niego; czyż stąd wnosić że nie należą wyzwać rady lekarza? kiedy mnie dotknę napada wdercie, nie tylko muszę przez moe oddać mi worek; ~~skłoni~~ ^{leż} może ja ulegę; Obowiązkiem moim Sumnienie oddać ja, boi naręczyć; Pistolet urekłada Lotra jest moja?

Badzimy więc Przekonani że moe nie czyni Prawa; że niema z obowiązkiem Postępowania, tylko dla moe prawey; tym sposobem pierwsiastkowe moie Prawdzie zawsze wraca. —

Porozumienie IV

O Niewoli

Ponieważ żaden Człowiek niema z natury władzy nad innym, Ponieważ moe niestanowi żadnego Prawa, i że tylko Umowy irodtem wszelkiej Prawey między ludźmi władzy. —

Jesli Sługosny Człowiek moim Gosiem, moim ustąpi wolności; i zostai Niewolnikiem Pana, czemu by Cobyś nie mógł ustąpić swowey; zostai Poddanyem Królowi

Hez

Hez tu słow obciężnych, tłumaczenia potrzebujących; lecz try-
 meymydy tylko słowa ustąpić. ustąpić, iest to darować, albo
 sprzedać; Litwowie robizyją niewolnikom, niedarują im
 ale sprzedać, przynajmniej za pozyczenie. Lecz nawet za
 sprzedać? Nigdy Krol niedostarcza Poddanym swym żywo-
 si, owszem przeciwnie, niebierze Jy dla siebie, tylko od nich
 a Krol niemato ziada mowi Chabelaiz. — Poddani nigda
 swoi osoby pod warunkiem, żeby Jm i manitli
 podbierano? niewidzę loby Jm iedzie zastate do zachowa-
 nia.

Powie kto że Despota zapucnia swym Poddanym spokoj-
 nosć cywilną, zgoda; lecz coż zyskuia na tym, kiedy woj-
 ny wniecione przez Dams, kiedy nienawisne kapustars, i us-
 mizienia Ministrow drożij ich gnębien, niżby gnębity wła-
 sne zosterki. Coż zyskuia, kiedy ta sama spokojnosć, iest
 iednym zpek widzyzeń? wszakże i wtarafudkowanie spokoj-
 nosć, lecz dosyżi natem, aby wsiek obtożo przem-
 kiwał? Grecy zamknęzi w Pieczarach Cyclopa, zylitaki
 spokojnie, oczekując aż przyjdzie i na nich kolej porawcia.
 Mowić że Litwowie za nie są darui, iest niez dżita, i niepoista,
 czyj taki iest niepraw, i nie mianaczcy, preto samo że Jm
 co są wykonywa nie iest przy zdrowym rozsądku, mowić że
 samo o całym Narodzie, znaczy mowić o Narodzie chalenicow.
 Salemitwo

Szalenstwo niestanowi Prawa.

Chociażby każdy sobie mógł ustąpić sobie samego, nawet
ustąpić swych dzieci, że rodzaje ludzini, i Własności,
wolności Jch do nich należy. Nikt oprócz nich nie
nad nią władzy, Nim przyjdą do dat rozważdu ma
ze Ojciec umawia się Jch Imieniem, o warunku Jch do
chowania, i szczęścia, ale nie darowai Jch niedrogi
i bez warunku; takie bowiem darowanie sprzeciwia
zamierom natury, i przekodzi granice Prawa Ojcowiskiego
żeby więc rząd samowolny był Prawy, należałoby, aby z
każdym Pokoleniem Narod miał wolność przyjęcia Jch
lub odrzucenia; lecz wtenczas rząd Ten nie byłby już
samowolny.

Wyrzeczenie wolności, jest to wyrzeczenie z własności Ciotności
z Praw Ciotwiczestwa, a nawet z Swych Powinności.
Niezym niemożna zapłacić tem, co się wynieka wry
go. takowe wyrzeczenie jest niezgodne z Naturą
wielką; Ogataci wolę swoją z wolności, jest to ogataci
z wszelkiej Moralności swoje urzędu. Nawet
Przina to i Sprzeczno mowa Ngoda, gdzie zjedny Stron
zakodzi władza, z drugiey postulacystwo nieograniczone
nie jest i bowiem rzecz jasna, że kto może wry
O dai od drugiego, do niego względnie niego nie jest Obow
wy, a Ten sam warunk, bez wzajemny Jamiany, po
poizgax za sobą Własności umowy; Bo iakieby Praw
miał

7

Prawo miał mój niewolnik przeciwko mnie, kiedy wszystko
to ma, jest moje, kiedy więc Prawo Jęz, jest także moim,
prawo moje przeciwko mnie samemu, jest słowem bez zna-
czenia?

Gracusz z wielu Inneńi wyprowadziła z wojny Pozytek, uro-
dzonego prawa niewoli, Zwycięzca mówił oń ma Prawo
zabici zwyciężonego, który może okupić życie wolnością, co
tym stwarniejszą jest umowa, gdyż pryncypali Obydwoem
Stronom Pozytek.

Lece odczuwata jest że to urodzone Prawo zabijania zwyciężo-
nych wcale z stanu wojny niewypływa; Już dla tego cla-
nego że ludzie żyją w pierwiastkowej niepodległości
spierają między sobą dosi' statych związków, a żeby se
stawali w stanie pokoju lub wojny, nie można mówić
że są z natury nieprzyjaciółmi; bo nie stosunki między
ludźmi, ale między rzeszami stanowią wojnę; ponie-
waż więc Wojna, nie może wynikać z prostych obo-
bistych, ale jedynie z rzeczywistych stosunków, nie moż-
że także być wojna szeregowa, między Cytowielami
a cytowieliami, ani w stanie Natury, bo nie ma w
nim własności trwatej, ani w stanie Towaryskiem
gdzie wszystko pod powagą Praw zostaje.

Bilury

Bitwy szeregowe, pojedynki, napasie, miestanowia sta-
nu, i osie zas tyce wosem prywatnych upowaznionych
przez Ludwika IX. Króla Francuskiego, a zawieszonych
przez pokoy Bózy, są to Złoty rząd Feuda-
nego, Systematu Działego przeciwnego rządowi Pa-
wa natury, i wszelkiemu Dobremu Pomętkowi.
Wojna więc nie jest stosunkiem Człowieka do Czł-
ka, ale Kraiu do Kraiu; w którym prywatni przy-
padkowo tylko są nieprzyjaciółmi, nie jako ludzie
nawet, ani jako Obywatele, ale jako żołnierze, nie
jako członki Ojczyzny, lecz jako Jcy (Obrońcy). W
koniec żaden kraj, niemoże mieć za Nieprzyja-
la, tylko drugie kraie, nie zas Ludzi, gdyż między
rzeczami odmiennej Natury niemożna żadnego po-
wnego znaleźć Stosunku.

Ta zasada zgodza się z Mądrymami wszystkich Czasów
i ciągłym używaniem wszystkich Oswieconych Na-
rodów. Deklaracye Wojny są mnięj uwadom-
niem dla Mocarstw, iak dla Jch Poddanych. Je-
cy to król, cy Prywatny Człowiek, albo Narod,
cy kradnie zabija lub wzru poddanych nieogłasza
Wojny panującemu, nie jest Nieprzyjacielem ale

P

rozbojnikiem, w otwartej nawet Wojnie, Opanowanie
Sprawiedliwy Monarcha w Kraju Nieprzyjacielskim uważa
Kę własności rządowa; stanowią osoby z Majątki
Prywatnych: stanowią On przez to Prawa, na których
Jego gruntu się, Ponieważ zniszczenie Kraju Nie-
przyjacielskiego jest celem wojny, wojniacy mają
Prawo zabijać Obrońców dopóki trzymają Bronie
w ręku, lecz skoro ich nie mają, i poddają się, już pro-
stają być Nieprzyjaciółmi, czyli Narażeniemi Nie-
przyjaciela, stają się znów Prostemi Ludźmi, i mają
już Prawa zabicia jak, czasem można zabijać
Kraje, nie zabijając ani jednego z mieszkańców; Kę
na rasę nie nadaje żadnego Prawa niepotrzebnego
do jej celu. Zasady Te nie są zasadami Gwiaz-
dusza, nie gruntu się na Powadze Wierstypisow, ale
wypływają z Natury rzeczy, i gruntu się na rozu-
mie.

Prawo Podbicia niema Inney zasady, prócz Prawa
przemocy. Jeżeli można nadaje zwycięzcy Prawo
wyznaczenia Narodu zwyciężonego, Prawo to którego
niema niemoże być zasady Prawa Podbicia jak pro-

Juris

Swoje Panowanie, nie ma prawa zabrania
przyjaciela, prosi tedy Ego nie można wszę
wolę; więc Prawo brania w niewolę, niepocho
Prawa Zabrania; więc najniegodziwszą
mianą, karać mu lenę, wolności obywateli
do królestwa żadnego nie ma Prawa. Nie jest
to wykręt orewersie fałszywy, wyprawdza
wo życia i Śmierci z Prawa Niewoli, a pro
Niewoli z prawa życia i Śmierci.

Pozwoliwszy Narodzić na Straszne Prawo zabie
wrystlich; mówię że niewolnik wzięty w woj
albo Narod pobity, nie jest dla swego Pana
Niezego obowiązany, tylko żeby był Postawiony
do polci jest pod Kromocą, bierze łowiem z
czymś szacunek za życie Jego, nie zrobił m
żadnej łaski, zabija Ego przytęczeniu dla sw
zamiast co by Ego był zabito się przytęczeniu; daleko
od tego aby miał nabyci na nim jakieg
dzy stężony z Kromocą, owym Stan wojny
między niemi jak Perwey, i jest skutkiem
go jak Koszuka; używani łowiem Prawo
ny niestawowi żadnego Traktatu Polowiu.

Alci zrobili umowę: Zgoda, lecz ta Umowa Daleka od Zwiększenia stanu wojny, owszem estacowi jego trwania.

W jakimkolwiek więc znaczeniu wzajemnej rzeczy, Prawo niewol, pokazują, iżadnym, nie tylko że jest nieprawe, lecz niedomocne razem i nie niesnaczące. Stawa: Niewola i Prawo są przeciwieństwem, i wyłącza się wzajemnie. Badać od człowieka, do człowieka, bądź od Narodu do Narodu byłoby. Szalone mowa następująca = Alci z Tobą Umowę, i tchciem na Szkodę Twoją, a na mój zysk, którą dotrzymam podobniej podobna, i którą Ty dotrzymasz podobniej podobna

Rozdział V

Inaba zawsze wroci się do Pierwotnej Umowy

Jebyśmy nawet przypuszcili wszystko, sam dotąd abilit, nie wyskoczylibyśmy nie tym Popieczniczy Despotyzmu. Zawsze będzie wielka różnica między więzieniem gminu, a Prędzeniem Towarzystwa. Niech kto przymusi do Poddaństwa Ludzi rozproszonych choćby w Najwyższej liczbie, nie widać tylko Pana, i Niewolników, nie widać Narodu, i Naczelnika, jest to raczej skupienie, lecz nie stowaryszczenie, i tchciem

nie ma tam, ani dobra publicznego, ani Ciata Politycznego.
Celowie ten choćby podbit pot. elarata, nie jest tylko Prywa-
tyną, Interes. Jego oddzielny od drugich, jest tylko Interes
Prywatnym. po Śmierci Jego Kray zostaje bez zwiazku
tak jak dąb stawiony ogniem rozypuciwą upopiót.
Narod mowi Grociusz, moim darowawcą Krolowi; wiec pod
Grociusza, Narod jest Narodem niwusę Darwie Krolowi. To
Same Darowanie jest czynnoszą Cywilną, zasadza się
się na deliberacji publicznej. Dobrzeby więc było roztro-
szyć czynność przez którą, Narod jest Narodem; przez
roztroszeniem tej, przez którą obiera Krola; gdyż
pierwsza czynność, jako nieuchronnie poprzedza drugą,
druga, jest prawdziwym fundamentem Towarzystwa

W Samej rzeczy, gdyby nie było jakiej poprzedzającej
umowy, ani wyboru jednomyślnego, gdzieby próżno zażądać
się dla matcy Lirby Obowizzek poddani się wybrani w
krzy, i skądby stał rządzący Pana, mieli Prawo k
Kowani się za Dwisigciu, który by mić niechca?
Same Prawo większości Krolek, jest ustawą pochodzą
z Umowy, i zasadza się na jednomyślności przynajmniej
raz darowawcy.

O Umowie Towarzystwej.

Uważam teraz Ludzi, do tego przyprowadzonych stopnia, że zaur-
dy szkodzą ich zachowaniu w stanie Natury, przewyższają
sily odporne każdego uszczególnosi. — W ten czas już nie
może trwać stan Pierwiastkowy; a rodzą ludzki zgo-
notby. Gdyby nie odmienił swego bytu.

Ponieważ jednak ludzie nie mogą utworzyć żadnych Nowych
Sił, lecz tylko potężyci Je, które mają, i kierować Mierni, nie
pozostaje im żaden sposób zachowania się, jak tylko.
Utworzyć przez Stowaryszenie się iłość sily przewyższają-
cą Opor, i kierować jej dzielnością do Konsumpcyjnego Celu
za pomocą jednej sprężyny.

Ta iłość sily nie może powstać, tylko z biżu wielu Sił,
Lecz ponieważ siła i wolność każdego Obywatela jest powa-
żnym zachowaniem się jego narządów, i takim sposobem
może je obowiązać, nie szkodzą sobie; i nie zausiedbując
Stawu winnych Samemu sobie? Trudność tę stosując
do Moicy Materii można taki wyrazić słowem
I naturalną formę Stowaryszenia, któreby Anonim i zastawia
to wszystkim Wspólnymi Obywateli Obyć i Małżeckim

Każdego stowarzyszonego, i w któryby każdy przegry ze wszystkich
mi, niebył jednak poddany tylko sobie samemu, i został tak
wolny jak pierwcy. Takie jest Ugielne Zagadnienie, które
mu Umowa Towarzyska stacy za rozwiązanie.

Warunki tej Umowy, tak są przez naturę samej Umowy
obrotowe, że najmniejsza odmiana zrobiłaby je Próżnym
i bezskutecznymi, tym sposobem, że chociaż może nigdy
niebyły Ogłoszonymi formalnie, wszędzie są przecież, i dla
wami, wszędzie domyślnie przypuszczonemi, i Ustanowionymi
poły aż za egwatemieniem umowy Towarzyskiej nieporu-
u każdy do swych pierwotkowych praw, i nieodbi-
nazał wolności przyrodzonej, tracy wolności umowy do
którey wyzelet się Pierwszy.

Warunki Te, dobre zrozumiane zamkną się w jednym, to jest
Kowite ustąpieniu każdego stowarzyszonego ze wszystkich
swemi prawami, całej Spółczności: Ponieważ po Pi-
istliu każdy oddać otkowicie, warunk jest rowny dla
stlich, jeśli jest rowny dla wszystkich, nie ma
terepu robienia Ja, uigielizmu, dla Junych; Powtore
niewarie ustąpienie się jest nieograniczone zjednoczenie,
iale tylko Gdy moi najsoskonalsze, i żaden z
ryszonej niema nie do adyskiwania: Gdyby
saka porostaty Prawa osobem przegotnym, trwałby
natury

stan natury, a stowaryszczenie statolozy koniecznie czczym
lub despotycznym; gdy bowiem w takim przypadku, niema żadne-
go wspólnego, do rozstrzygnięcia sporu między nami a pu-
bliżnosci Rociemcy, Ponieważ każdy byłby nieratim spo-
sobem swoim własnym sędzią, wnet każdy chciałby być
niew takim iść wszystkim.

Nakoniec każdy oddaje się wszystkim, nieoddaje nikomu, po-
niważ przyjąć niema ani żadnego stowaryszczonego do siebie
goby nieabyłosiż równego prawa, i dlatego mu ustępuje
się do siebie, każdy odryskuje senz wszystkimiego i otraci
i oprocz tego więcej się do zachowania tego co ma.

Wyrzucając więc z umowy towarzyskiej to co do jej
Istoty nie należy, obaczmy jak się zawiera w następują-
cych wyrazach = "Każdy z nas oddaje wspólnie,
"swoją Osobę, i wszystkie Siły Swoie =
"pod Najwyższe zarządzanie woli Powsze-
"chney, i przyjmujemy w Ciąto każde-
"go Członka, jako część nierozdzielnej
"całości —"

W tym momencie zamiast szeregowej każdego stowary-
szczonego Osoby, utwara takowe stowaryszczenie jako
moralne, zbiorowe, składające się z tyłu Członków i t.

ile jest głosów w Zgromadzeniu strajmującem swoją jedność
swoje Ja wspólne, swoje życie i wolę. Takowa Publicz-
na Osoba formując się z połączenia wszystkich Indyw-
nazywatarz, niegdyś Civitas teraz Paes Popolita
albo Ciałem Politycznym. Członki Jego nazywają się
stanem kiedy Podlegają; Najwyższym Władcą, kiedy
działają Mocarstwem w porównaniu z Podobnem
sobie. Co się tycze stowarysionych, zowią się w ogół-
ności Narodem w powszechności zaś i jako
członki najwyższej władzy, Obywatelami, i jako
podlegli Ustawom Królewym Poddanymi, lecz to
wyrazy biorą się Obowiązk, iedne miasto drugich, dosyć
jest umiesić je razem kiedy biorą w Świątym zma-
niu.

Rozdział VII

O Najwyższym Władcy

Z powyższego wzoru widzimy, iż Akt Stowary-
szenia, zawiera w sobie Obowiązanie się w Ja Publiczności z Przeogólnem Osobam, z których ka-
żdy zawiera Umowę, niby z Samym Sobą Znajdu-
jącym Obowiązek

Obowiązany w dwóch Stanach, tzn. jako Członek Najwyższej Władzy, względem Prywatnych, i jako Członek Stanu względem Najwyższego Władcy. Ale niemożna tu przystosować przepisu Prawa Gwintnego, że nikt nie jest obowiązany umowami z sobą zawartymi, gdyż przyjęcie obowiązku od siebie, i przyjęcie od Ciała, którego jest częścią, są pewnie odmiennie są rzeczy.

Należy jeszcze zważyć, iż Deliberacja Publiczna może w sposób Poddanych, z przyczyny Ich dworskiego Stosunku zobowiązać dla Najwyższego Władcy, Niemniej z Przewidywaną Przyczyną Obowiązuje Najwyższego Władcy dla siebie samego; że jest więc przeciwko Naturze Ciała Gwintnego Politycznego, ażeby Najwyższy Władca przepisywał sobie ustawy, którychby nie był mianem prastępcą, Niemógł bowiem uważać siebie, tylko widnym zawsze Stosunku, zostając na ten czas w przypadku Samotnego Człowieka Samotnego umowy z samym sobą, i kład urodziny, że nie ma ani gdzie może żadna ustawa fundamentalna, obowiązująca skład całego Narodu sama nawet umowa Towarzystwa nie jest tutaj. — Powyższy Zasad mieniący Stwierdzić tym sposobem, i aloby Ciała Polityczne nie mogło być

nimogłowi obowiązują drugiemu wtem co mianowicie
mowy Towarzystwy, gdyż względem obywateli stać się
Prywatnym, osoba Szwedzka. —

Leża Ciąto Polityczne czyli Najwyższy władca otrzymuje
się Jaskrawo i idynie od Szwedzkiej Umowy, niemożesz
gdy nawet Obieciu Obowiązują do tego, aby nadwerżać
czynności Perwiastkowa, naprzykład do korzpiecia iak
czym Sibi samego, albo do Poddania się drugiemu
wysremu Władcy, gwałtem bawem czynności, przed
się czynności, bytobyto wnieść Obracac, a co jest
nie niesprawne.

Skoro takowym sposobem mnożstwo ludzi tęż się w
Ciąto, Niemniej Obracac Jednego z Ciągów, bez obracac
Ciąto, tem mniej Obracac Ciąto, bez obracac
Ciągów. — Powinność więc i interes Obracac
rownie do wzajemnego Wsparcia Obowiązują, a Ciąto
mi ludzie powinni starawia potężać w tych Dwoch
kalk wszystkie z nich wypływające korzyści.

Pozdymy Dalej Powinność Najwyższy Władca
tylko z ludzi Szwedzkiej, niema a u
nego Im Interesem Najwyższy Władca
iudney względem Poddanych Szwedzkiej; Gdy nie

Gdyż niepodobna ażeby Ciąto, uszytkim Surze Cakulom szkodzić
chciało, Obaszony zaś niezdy, i niemate nawet szkodzić iadna
mu w Szregplnosci nazywasyj szadnia; puz to szmo czyj
jest, iist zawsze tym, czym bydi Powinien.

Lecz wcale inaczey rzeczy ma' so do Poddanych wygledom
Naywyszszego Wladcy, kteremu miano Powszechnego Interespa, niezdy
nieodpowiadate za jeh Obowiazki, gdyby niemiat sposobow zapew-
nienia sobie jeh Postawienstwa. —

W szamey rzeczy kazda Szregplna Osoba, moze miec iate Cto-
wiek, wole Szregplna, Pracowna, lub domienna od Woli Powszechny
ktoz ma iate Obywatel; Interes Osobisty moze doradzac us-
go Pracownego, Interesowi Powszechnemu, Istotstwo jey z Natury
niepodlegle, mazi jey wystawic Porownosc dla Rzeczy Pospolitey,
iako Ofiarę Dobrowolną, ktery szala mney drugim iist szkodli-
wa, niz uziębwa dla Niey, a Poczynki Osoby Moralna
skladaigiz Stan za Istotstwo Idealne (nie iist ona dowied-
ctwieniem i Uzywataby Praw Obywatela, bez dopelnienia
Obowiazkow Poddanego; to zas iist Nieprawiedliwoscia, kto-
rey wskrozwienie przyprawstoby wskrotkiem Ciadzi Ciato Płoty-
cne o Izube. —

Lez, wiez krowa Towarzyska Niebyla Casz tylko formalnosci
szawica w Sobie domyslucie Obowiazek, ktery clam moze dodac

ruwey
P. S.

moy drugim, toist iż krotkowiek niezachce być Poszturzym wola
powozekney, kćdie przez late Ciata przy mussonym do tego; to nie,
nego niezaczę, tylko że kćdie przy mussony być wolny: gęp
tali iist warunek, iż każdy Obywatel oddaizę w Opatrunie
zabezpieczasz od wszelkuy Podległosci Grobistej; ten to warun
stanowi ustuki y Sprzecz machiny Polityczney; czuyi Pa
mi Obowiazki Cywilne, które bytyby bez niego niedorzeczne,
rauskie, i (nagodziwniejszym podległe Nadwyzsom. —

Rozdział VIII

O Stanie Cywilnym

Przejście z Stanu Natury do Stanu Cywilnego, czuyi wstawa
ku bardzo Inaczej, Odmiane, wprowadzaizę w postępek
Sprawiedliwosci na Miejsce Instytutu, i Nadzieje czynnos
Jego moralnosci, który w pnydy Niemiaty, w ten czas dop
kudy Głos Powinnosci następi po Zapędach fizycznych,
Prawo, po Zędy; Cótowiek nieuwaziaizę dotąd tylko na
bie widzię być przy mussonym do działania. podług Jany
Prawidel, i radzeniaizę w pnydy Rozumu nim ustuka ch
nosi. — Chociaz w tym Stanie wiele od Natury od
nych sobie traci Korzysei, Nabywa sednak natomiast bez
wielkich; Mysli Jego rozpraszaniaizę, Nabywa Kuzni
chetniejszych

14

Selachotniejszych, Cała Jego Długo wywyższają do takiego Stopnia, ja-
gdyby, i tóż, Nowego Stanu nieznikieremniaty go i inne rzeczy,
niż stan z którego wyszedł, powinienby Bogostawie nieustan-
nie węgłki Moment, który by na zawsze wywał z Nię-
ktory z twierdzenia głępszego i ograniczonego, zrobot by Ję Ję-
stwem rozamnyu, i Litowickiem. —

Zbierzmy wyliczone dotąd korzyści i straty, w Nowa Litwie do Po-
rownańca. — Przez Umowę towarzyską traci Litowick, wol-
ność Przyrodzoną, i Nieograniczone Prawo, do wszystkiego czego
poziada, i co dostać może; zyskuje zaś wolność Gwiltną, y wła-
sność wszystkiego co Posiada. Do rownienia tych rownowo-
żności, trzeba dobra rownie wolności Przyrodzoną ograniczoną, tylko sta-
mi szeregelnego Litowicka, od Wolności Gwiltnej, wola, Poszczeg-
ograniczonej, a posiadanie które nieist tylko skutkiem cety
albo Pierwej Opanowania, od własności, która niemoże sada-
draisic, tylko na Prawym Nabyciu sposobie. —

Widzy korzyści stanu Gwiltnego, można także polityce i wola-
moralna, która prawdziwie czuje Litowicka Szym Panem, za-
pędy bowiem poizdiwaści są szeregłiwolny, a postawienstwo,
Ustawom sobie przepisywanym jest wolności. Dla dwoy i ino-
wiedzialem obym, znaczenie zaś filozoficzne Nowa Wolności
Minaleizy do Mezo Przedmiotu.

Porządek IV

Rozdział IX

O własności rzeczywistej / naturalnej /

W momencie stowarysowania się każdy Litwinić oddawiaj Spółczności
ze wszystkimi co ma, ze wszystkimi bliższymi y Maiztłiem, przez
odmianę, iudnak ciał, nicodmieniawiaj natura posiadania, ani
zostawia własności wółku Władcy Najwyższego: Lecz jako dół
Spółczności są nierównie większe, niż dół Szeregobnych Litwini-
ków, tak Posiadanie Publiczne iest w samej istocie moczniejsze,
i nicodmniejszej, niż dółce iudnak przez dprawnidkierkij
przynajmniej względem Obcych; kraj bowiem w Stanuku iest
iem Litwinić iest Panem wszystkich Maiztłow przez Umowy,
wawyszej, która staję za fundament, wszystkich Prawom;
Stanuku zaś z Obcymi Mocarstw, nie iest Panem, tylko przez
Prawo Opanowującego, którego nabył, od Litwinić.

Prawo Pierwicy Opanowującego, chociaż rzeczywiste nad Prawo
czujszego, nie iest przed ustanowieniem Prawa Własności,
dziujszym Prawem; każdy Litwinić ma od Natury Prawo do
wszystkiego co mu Potrzeba, Lecz czynność która dę robi
sić iudnak, jakiej rzeczy, wyłącza dę od reszty; wsiowcy bowiem
swoją część musi na Wicy przestae, i niema już zadu
do Spółczności Prawa. Otoi dla czego Prawo pierwicy
nowującego tak stało w stanie Natury, tak iest Stanow
dla każdego Litwinićka Czujnego; miałe szanue on
prawie to co iest dnujszego, iale raczej to co nie iest jego.

do wypracowania

15
Do usprawiedliwienia na jakiegokolwiek Ziemi Prawa pierwszej Opanowa-
jącego, należy w powszechności następujące warunki.. Najpierw
Ziemia ta nie powinna być zamieszkała od nikogo, powtórnie nie
należy Opanowywać więcej jak Potrzeba do Utrzymania się. Potrzeba
nie jest "wzięciem" wposiadanie, nie przez Czyn, jakiej Ceremonie, ale
przez pracę, i uprawę, i idywny znak własności, który w Władzost-
ku Języków prawnych powinien być transwarowanym od Drugich.

W samej Rzeczy, nie rozpraszając się ile tylko będzie moje Pra-
wo pierwszej opanowującego nadaje się Potrzebie i Pracy? dosyć
że jest postawić na wspólnej Ziemi Nogi, aby się uczynić Języka-
nem? Dosyć że jest mieć Siły na odpedzenie wszystkich Innych
Ludzi ażeby im odebrać Prawo powroćcia do niej?

Można Cóżwiek albo Nawod bez usurpacji kary godnej, opanować
ziemię niemierną rozległości? ogłosić zwyciężycy całą rodzinę Ludzi,
odebrać ropie ludzi pomieszkanię, i żywność, które im wspólnie
nadatę Przyrodzenia? —

Kiedy Nuznez Babbao straż na brzegu Gnat Emieniem Kowonyka
Atlijskiej wposiadanie morze Potudniowe, i całą Amerykę, Byłoby to
dosyć na wygnanie zwyciężycy wszystkich Mieszkańców, i wyłącze-
nie wszystkich Mocarstw Świata? Jeśli taki sposób jest wa-
żny, niepotrzebnie powtarzano podobne Ceremonie; Krol bowiem Ka-
tolicki mógłby być za idywnym zamachem wziętym z Swego Gabi-
netu całą Świat wposiadanie, Zapewnić powroćcie tego, co by
pokazało potym pierwszej od Innych Monarchow posiadany.

Łatwo można pojąć, jakim sposobem Fronta Dobr szeregobnych, iedne do
to drugich leżące, składają Ziemi Publicznej, czyli Territorium; iak
także sposobem Prawo Najwyższej Władzy, rozciągają się od Pa-
lanych do Frontow, stając razem rzeczywistym, i osobistym
/ reale et personale. / co Posiadaczom w większe reszcie uprawy
Poddanstwa, i własne Ich Cłoty, czyli Rybactwa, jak wiernost
Idawicy i Starostai Monarchowie, poczuli Dobro Jez Król
nazywającego Królami Persow, Sytow, Macedonow, mielić bar-
dziej za Marszałkow Sudii, niż Panow Ziemi. Terazniejsza
wielki znaczący Królami Francii, Hiszpanii, Anglii, i t. d. mając bar-
wiska Ziemi pełni się o Podległości Mieszkańców. —

Najdziwniejsza w tym zeznaczeniu, że Spółczność przypisują
Dobra Prywatnych, wiale Jak, niezgataca z nich, ostatecz zabawę
prawo posiadanie, zamienia użyczący na Prawo, a używają
na własność. Wówczas Posiadacz uważani jako mają-
życiory u Siebie Majątek Publiczny, stanowią w Swoich Pa-
wach od wszystkich Cłotek, i Bronieni wrystaniem Kra-
siłami przeciwko Obcy, dążywszy przez ustąpienie porząd-
cine dla Spółczności, a dla Siebie iedną korzyścią wry-
ko co dale. — Niedomocności tej łatwo można wytknąć
czyli przez rozważanie praw, które do Jedynych Ziemi ma Pa-
wyszy władza, i właściciel. —

Mając trafno, iż Sudzie zaczynają się tażyć, nim co posiada-
a potem opamięniając dostateczny dla wszystkich Kawat Ziemi
używać je wspólnie, albo dzieląc między Siebie, czy to w

16
w różnych częściach, czy podług Propozycji od Najwyższego Władcy U-
stanowionych. Jednym kolwiel jednak sposobem zrobisz takowe
nabycie, Prawo każdego szczególnego do swego Dostępu, zawsze iść
podległe Prawu Stupności do wszystkiego, inaczej ani by wżat
towarzystki miał jakę Statuse, ani Najwyższa Władza coby do-
wykonania. —

Zakżeż, Miniejszy Porządek, i Sędzię i drugą Muragę, która powinna
Stużyć za zasady wszystkim Towarzystwom Władcom, to jest, iż
Umowa Pierwiastkowa, zamiast miszerzenia równości przyrodzonej,
wprowadza owszem wolności moralne, nadgradzając nierówności
Ludzi fizyczne, tak iż nierówni w Siłach, i rozumie, stają
się wżycy równi przez Umowę, Prawo. — [d.] —

[d.] w tych Rzeczach równości ta, jest czerń i porówna, Stwierc
iedynie do utrzymywania ubożego w Nędzy, a bogatego w Wzruspa-
cii. w Samej Rzeczy Prawa są tylko dla Posiadaczów pożyte-
czne i niekodywe, zaś dla tych co nie mają, z kąd wypływa
że Stan Towarzystki wżyczas tylko przynosi ludzom korzyść
kiedy wżycy mają, co a iaden niado.

Rozdział Pierwszy

Najwyższa Władza nie może być ustąpioną.

Najpierwszy, i najważniejszy, z powyższych zasad wytyczających uni-
 sek jest ten; iż sama wola Powszechna może tylko zamieścić
 Siłami Kraju, podług zamiaru, w którym jest ustanowiona
 to jest podług dobra Powszechnego. Jeżeli bowiem niegdy
 Dwa Interesów szczególnych, zrobiła ustanowienie Towarzystwa
 potrzebnym, zgodność ich zrobiła je do wykonania Podo-
 bym. Wszystko co jest zgodnego w tych rozmaitych Interesach,
 stanowi sekret Towarzystwa, i żadne Towarzystwo nie-
 mogłoby się, ażeby, gdyby w widokach wszystkich interesowa-
 nych, nie było jednego Punktu, na któryby się wszyscy zgodza-
 li. — Podług tego to Powszechnego Interesu powinno-
 być Towarzystwo rządzone. — Mówi więc że naj-
 wyższa władza niekiedy czyni Inny, tylko wykonaniem
 woli Powszechny, nie może być nigdy ustąpioną; że Naj-
 wyższy władza będzie Istotwem. Zbiornym / Zbiornym /
 nie może być reprezentowanym tylko przez siebie samego,
 Władzę bowiem, ale nie wola można złać na tego Innego,
 w samej rzeczy chociaż nie można przeczyć, ażeby wola je-
 gotna niezgodności czasem w niektórych Punktach z wola

z wola powszechna, niepodobna iednak, azby zgodnosci ta trwala
dlugo; gdyz wola szczegolna z natury dzia do powszechnosci,
Powszechna zaś do równosci. — Jeszcze niepodobnym
wym jest Zapewnienie tej zgodnosci, chociazby zaus-
trwala miata, co by przy skutkiem bylo Przypadku, na
statulu. — Najwyzszy Wladca moze uprawdziec
wiedziec. — Chy teraz tego, czego Jan, lub ony Catorick
"Leci niemozie mowic" — czego Jan Catorick szuka i utro-
i Ja beda tego chciat. — Głupstwem jest bowiem, a z
wola przyjmowata kazdemu na Przyslosci, gdyz od
dny niezalezny woli przydawai nato, coist przeciwno-
bru Instytutu. Skoro azie Narod ialei Obowiazany
bez iadnego warunku do Postulowania, Stawiaj
i traci wlasnosci Narodu; skoro bowiem jest Jan, i
niemal, najwyzszego Wladcy, Ciata Polityczne iuz
ne. —

Nierozumieniem iednak azby wskazy Samowladcy, niemog
schodzić za wyroki Woli Powszechnej, do polu Wolny
Najwyzszy Wladca niesprecizowat iuz mozna w
Przypadku z powszechnego milernia unosic ze Nar
zgadzaj na nie; lecz obym pomowimy Obowiaz

Rozdzial II

Najwyzsza Wladca iest Nierozdzielna

8
Dla czego Najwyższa władza niemniej być używana, Dla tego
samego jest nierozdzielna, Ponieważ wola albo jest Powszechną
[i.e.] albo nie: Wola całego Narodu, albo Jednej Partii, w
pierwszym przypadku jest Aktem Najwyższej władzy, i sta-
nowi Prawo; w drugim jest tylko wola Szezególna, albo Aktem
Magistratury, najwięcej jeżeli jest Dekretom.

Ale Politycy nasi; nie mogą w Tróje podzielić najwyższej
władzy, dzieląc ją w Tróje; na Sztę, i wolę: na wta-
dę Prawodawczą, i wykonawczą; na Prawo Podatkow, Spra-
wiedliwości, i wojny; na rząd wewnętrzny, i władzę ne-
gociowania z Obcemi; raz mianując, wogólnie Te Ciała,
drugi raz je rozciągając, robiąc z Najwyższego Władcy Jester-
stwo Fantastyczne z różnymi części składowymi, iak gdyby skłoni-
dali człowieka z kilku Ciał, z których jedno ma Oczy, dru-
gie ręce, Trzeci Nogi, a więcej nie. — Styrzatem ze Ciała-
tami Jappemby zbieg w potuli Dziecie w Okrachu Speltatona
potym rzucając na Powietrze Ciałki Jedne po Drugich,
formując Dziecie Ciał i żywe; Takie właśnie Kuglarstwo
Władcy Politykow, którzy Cudem godnym Jarnastkowcy Jawnie
Dzi postakowawszy Ciała Towaryskie, skłaniając kawaliki
Pog wie iakim sposobem do kupcy.

[i.e.] Wola Powszechna niekoniecznie powinna być zawsze jedno
myślną, lecz potrzeba aby wogólnie kowshi były tużone, każde formalne
wyrażenie miszery powszechność.

Błąd ten pochodzi stąd, iż niestarał się nabyć dokładnego wyobrażenia o władzy Najwyższej, Porytużąc za Cagstki tej władzy, co niabyło tylko jej wpływem. — Tak naprzykład, deklaracje Wojny, lub Zawarcie Pokoju, porytużowano do czynny Najwyższej władzy, co jest fałsz; gdyż żaden z tych czynów nie jest Prawem, lecz przystosowaniem Prawa, czynnem Surogolatym determinującym przystosowanie Prawa, co jasno Obaczamy, wytłumacząwszy znaczenie wyrazu Prawo, albo Ustawa. — Trudno uwierzyć, że ten niedostatek dokładności zrobił niezrozumianemi Opinie Pisarzy Prawa Politycznego, którzy według ustanowionych przez siebie Principjów chcieli sądzić o właściwym Krolow i Narodow Prawach, każdy może Obaczyć w III, IV Aczualnie Szegi Pierwszej Grociada, iale daleko do rozumny Litowski i Przytadem Jego Baybeyrak, zaskazując y wilitariz w Sofimada, bojąc się aby w Muzych widokow niepowiedzieli nadto wiele, albo nadto mało, i niobrazili Interesow, których Obrona wali na Sebia. — Grociada szukałszy przytutku w Francii nieukontentowany na Ocyzang, i chiniy przy podchlebianiu, Ludwikowi 13. któremu dedykowano swe dosto, nieoszczędnie niego, na odawie Narodow ze wszystkimi Praw, wysilałże całą swą statalkę na zaby

19

ażdy Je. przywitaszcyt krolom. Toz samo byto także
w Susac Barboyraka, który tłumaczem swoje dedykowat
Krolowi Angielskiemu Jeroma I, lecz na przeszkodzie wy-
gnanie Jakoba II które nazywat Abdykacyz przymusza-
to Jz trzymat Jz za zębami, wskazywał na strony, i
szukał wybiegów, żeby nie zrobił Gnithelma ususpawoem.
Gdyby Ci dawny Pisanie byli Przynęli prawdziwe Zasady: wpy-
skucie trudności byłyby zatartowane, a rozumowanie Jch
szykowniejsze. W smutku byłoby Ogrzeszali Prawdy,
niepodobiałe tylko ludowi; ale co, Prawda nie ma
mocy, a lud niema ani Starostw, Opatu, ani Pisan-
do rozdawania.

Rozdział III

Czy wola Powzięta może błędnie.

Ltego cośmy dotąd powiedzieli wyptywa, Ji wola Powzięta
jest zawsze prosta, zawsze do Powziętego Dobra dąż-
ca; lecz niewyptywa stąd, żeby Deliberacye ludu miały
być zawsze iednakowo proste. Chociaż zawsze Pragnie-
my Dobra Naszego, ale nieudwimny Jz zawsze; Nigdy
nie można przekupic ludu, lecz często oszukac; i wstyd
tylko zdaniem lud chce złego.

Czesto

czysto wielka zachodzi różnica, między wolą wszystkich, a
wolą Powstalców: Ja bowiem zawsze do Powstalców mam
różny interes, Pierwsza zaś do Szczególnego, i nie jest tylko
zbiorem woli Szczególnych, lecz wyłącza z nich, co jest naj-
wyższą, i najmniej wzajemnie niezgodną. [?] [?]
Summa różni czyli wola Powstalców.

Gdyby Obywatele wtenczas kiedy deliberuje lud dostatek
oświecony, nie mieli żadnej między sobą komunikacji,
z wielką liczbą matych różni, wynikłoby zawsze wola Po-
wstalców, i deliberacja byłaby dobra. Lecz kiedy Powstalców
trzy, i zgromadzenia osobne odosobniają się od Wielkiego
Towarzystwa, wtenczas Wola każdego Zgromadzenia stała
względem Członków Jego Powstalców, a Szczególną względem
Stanu; wtenczas można powiedzieć, że nie ma tu tyle ludzi
ile jest ludzi, ale tylko ile jest zgromadzeń; wtenczas
ferencye mniej liczne, dać Summę mniej Powstalców.
dy nakoniec jedno z tych Zgromadzeń, przewyższy wielkością
swoją, wszystkie Inne, wtenczas nie ma już Summy zdatnej
dwóch różni

[?] każdy Interes, i Argenion ma zasady nieodmierzone, Zgadno-
"dwóch Interesów szczególnych, cożnika z ich niezgodności, z Interesem
"ciężki" Mogłoby być dodać że zgodność wszystkich Interesów wy-
z niezgodności z Interesem każdego. Gdyby więc Interesów Sz-
gólnych, ledwiebyś powstalców dat ceni, niezgodności żadnej
wady; wszystkie są to samo przez siebie, a Polityka przedstawia by-
[?]

20

z drobnych roznie składających się, ale jedna tylko roznie, w ten
czas niema już woli Powstańczej; a decyzja przemagająca, jest
decyzja szczególna.

Dla utrzymania więc wyroku Woli Powstańczej, najkosztowniej
Potrzeba, a żeby nie nadzwyczaj w kraju, żadne Towarzystwa
szczególne, żeby każdy Obywatel dawał krzesła, podług wła-
stwego przekonania [g.] Taka była rada, i Tuznie Uwielebnia
Ustawa Wielkiego LiKurga. Jest zaś niemożna Zapobiedz
Powstaniu Towarzystw szczególnych, trzeba przynajmniej po-
mnożyć ich liczbę, i utrzymać między nimi równość, jak
Uczynili Solor, Numma, i Serwiusz. To tylko Ostrożności są,
zaawrze sposobne oswiecić lud; Ochrocie Go od Obłąkania
Rozdział IV

[g.] Prawda mowi Machiavel, że niektórzy rozterki szkodzią Re-
czom Pospolitym, niektórzy zaś pomagają; szkodzić Je którymś
kty i Partizanci Towarzystwa, Je zaś pomagają, którzy bar-
waczyzantów utrzymują. Ponieważ więc Zatrzymani Pracy
pospolitej niemożę Zapobiedz powstać mogącym Nieprzyjaciół
otworu, więc przynajmniej starają się przeszkodzić Partizan-
Hist. Flore. L. VII.

Rozdział IV

O Granicach Władzy Najwyższej.

Ponieważ stan cypli Państwa, jest Osobą Moralną, Ktoryy od-
zawisto od Jedności Jey. Cytankow; Ponieważ własne zachowanie
jest najważniejszym Jey Stawaniem; potrzeba Jey Sily po-
chney, i napędzającej, ażeby mogła nadal każdy cypli
najpożyteczniejszy dla Cytanki. Natura każdemu Cito-
kowi dala Niograniczone Prawo, nad Swemi Cytankami
Podobnie; Umowa Towarzysta daje Ciątu Politycznemu
niograniczoną władzę nad Swoimi; Ja to władza
wiodowana jakim powiedziat, od woli Powszechney w
Jmiej Najwyższej Władzy.

Leż oprocz Osoby Publiczney, potrzeba nam uważać
Osoby Prywatne, które się składają, Ktorych Życie i Wolność
niezależną od Nioy. Idzie więc tu oto ażeby wzrosnąć do-
nale nie tylko własne Prawa Obywatela, ale i Najwyższej
Władzy. / h. / ależ powinności Obywatelów, które mają
pełnić jako Poddani od Prawa Przyrodzonego, Ktorygo są
Ludzie Wjwazi Powinni.

Każdy przynajmniej w życiu Kurey tylko cypli Cytanki, mają
i wolności, Ktorych każdy przez Umowę Towarzystwa udzi-
ist wziętym dla Spółczesności, lecz równie potrzeba przynaj-
mniej

/ h. / Uwazny Cytelniku, proszę, nie przepuścić z oskarżeniem
o przeciwności dla niedostateczności Języka, niemoż-
Jey Umiejętności w Słowach, lecz Cielaj.

Przyznać że, sam tylko Najwyższy Władca jest Źródłem
Znawcy. —

Wszystkie usługi, które Obywatel może uczynić Stanowi, Pomyślenie
uczynić, skoro tego Najwyższy Władca wymaga; wzajemnie z
Swoją Stroną, najwyższy Władca nie jest moim wkładem na
danych Obowiązki, nieprzyjętane dla społeczności, niemożności
właściwej tego; Ponieważ pod Prawem Przymusu nie może
robić bez przyzwolenia, również i tak pod prawem Natury.

Powinności wiążące nas z bliźnim Towarzystwem, i jedynie dla tego nas ob-
wiązując, że są wzajemne, i że dopełniając je, niepracujemy około Dobra
Innych, ażebyśmy niepracowali razem około swego. — Dla czego
bowiem wola Powstrzechna jest dalsze Prosta? Dla czego wszyscy
życzą, nieodmiennie sukcesu wszystkim i każdemu? Jeżeli nie dla
tego, iż niema nikogo, aby miastował do siebie tego, Nowa
Każdy, i Niemysłat o sobie troskując dla Wszystkich.

Co dowodzi że równość Prawa, y wynikające z niego wyobraze-
nie sprawiedliwości, pochodzi z Pierwotności, które każdy
przyjmuje sobie; a zatem z Natury Cytowiska wynika,
że wola Powstrzechna, ażeby prawdziwa była Powstrzechna, po-
winna być powstrzechną i w Przedmiocie, i w Istocie. —
Jeżeli powinna pochodzić od wszystkich, ażeby je można przyto-
rować do wszystkich; że utraci swoją Prostotę Natural-
ną, skoro dąży do jakiegoś szczególnego przedmiotu; wta-

was
S

Wtemczas bowiem sądzić stym co nam jest obcego, niema
za Przewodnika prawdziwej zasady sławności. —

Wsamym istocie skoro idzie o Wymek, lub Prawo ekwogolne,
zgodem naszym nierozstrzygniętej poprzedniej Powszechnej
Kłopoty, sprawa stać się sprzeczna. Jest to Kłopotnia
ktorey interesowani szczegolnie są jedną, a Powsze-
chności drugą Stroną, w ktorey iednak nieudzie ani
prawa zachowai się mającego, ani sędzięgo któryby
wyrok dawai. Siemiadna byto niea była odwolany
się w tym Przypadku do Wyroku woli powszechnej
ktora niemosi być tylko decyją, Jedney Strony, a
tym Obcą dla drugiej, Szczegolną, Altkonną do
sprawiedliwości, i podległą Obłąkaniu, jako też
szczegolna niemosi reprezentowac woli Powszechnej
wzajemnie wola Powszechna odmienić Siwoiz
tuż w przedmiocie szczegolnym, i niemosi jako
wzroczna dawac wyrok, ani o Citowieniu, ani
Czynności. — Kiedy napomyktad lud Altkonny
mianowat i zrucat swoję wódzow, kchwalat
nowy Jednemu, drugiego karat, i pnia wstawi
wyrokow szczegolnych wykonywat bez rozniicy
wzrostu Czynny radu, wtemczas wstawić m
wiel, niemiat woli Powszechnej, i niedwata
Wąpnyasof

22
Najwyższy Władca, ale jako Unidnik. Będzie to zdawać się
pewnie Ławdom prozopolu przyjętem, lecz może mi pozwo-
lić czasu do wytłumaczenia moich. —

Trzeba najprzód przekonać się, że nie tak durna Krosel upo-
wrochnia woli, jak rażony wspólny Interes, który jest Ław, i
który bowiem ustawie poddaje się każdy pod warunkami
które drugim przepisuje; Zadziwiająca zgodność Interesu
z Sprawiedliwością, która nadaje Deliberacyom Powstalc-
nym Cochy, Stuszkosci, siłkocz w roztępieniu każdej
sprawy prywatnej, dla tego, że już niema wtenczas ^{tego} Wpoh-
nego interesu który Ław, i niy żadną Osobę czyni Sędzią
i Stronę. —

Z której katusiek Strony Ławniemy rozumować, zawrze do
jednego przydziermy umiosku; że Umowa towarzyska upro-
wadza między Obywatelów, taką równość; że wszyscy Oby-
wizwiżeni pod jednakowemi warunkami, wszyscy Powi-
ni jednakowych Praw używać. — Tym sposobem z Ma-
tury Umowy, każdy czyn Najwyższej Władcy, wieft Kar-
zów, Authentyczny czyn Woli Powstalczney, obowiąznie lub
sprzyja równie wszystkim Obywatelom; bo Najwyższy Wład-
ca niywidzi, tylko Ciato Narodu niywidzi Ławnego Caten-
ka z których się składa. — Coż jest więc wtenczas
Czyn Najwyższej Władcy? Nieift On Umowę między
dny Powstalczney a Poddanych, lecz Umowę między
Ję

między Ciałem, a każdym Jego Członkiem: Umowy Prawo
bo zasadniczą się na Umowie Towarzystw; Stwierdza
bo wspólną wszystkim; bo nie może mieć innego
miaru, może Dobra Powszechnego, swata, bo są
za Nie Dobra Powszechna, i Najwyższa Prawa.
Do pełni poddani jedynie Zakonowi podlegają Umowom
niezależnym tylko własnej woli Poddanych;
Pracując jak daleko rozciągają się właściwie Prawa Naj
wyższego Władcy, i Obywatelów; iisto Pracując do sa
mo go stopnia mogą Obowiązywać się Obywatele sobie
Samym, to jest każdy wszystkim, austryj Kardecem
Widzi stąd że Najwyższa Władza jako kolwiek nie
niezależna, swata i Nierozdzielna, nieprzechodzi się
ani może przechodzić granice Umowy Powszechnych
ze każdy Człowiek może samowolnie ważyć i
izkładać, i wolnością zastawiając sobie przez Umow
Powszechną; ani iist może Najwyższy Władca
Obowiązać Jednego Poddanego, więcej niż drugiego; w
czas bowiem Sprawy Państw, Prywatnych, aza tym
podlega Jego rozstrzygnięciu.

Prawdziwszy raz na Te Zasady, a Juntę iist
ażby w Umowie Towarzystw miało znajdować
z Strony Towarzystw jakowe zmierzanie;
prez

Owszem przez skutek tej umowy, Polozenie Jch, Stawiajacy niecywilizacyjnosc
 pomyslniejszym, niz pryncypu, zamuszt z umiarem tego, wy-
 mieniali Owszem z Lytkiem dla siebie, byt nieprzyjacy, i nazy-
 godny, za lewy; Pamiety, Międyktości Kropodona, za wot-
 rade, władzy Skłodzenia Drugiemu, za własne bezpieczeń-
 stwo, i nie, Swiez, która, któskolwiek Jch Drugi mogt przeprawy
 za Prawo, które wyset Towarzystwi cyjni Niczymu zony, i
 ci Jch nawet, które ofiarowali Kraiom iast pod ligty Pasa-
 Justi za powiazania na jego obrona, coi wten czas niezcy cyjni
 rzekli nie oddaia to, co wrzeli od niego? iast nie to co ty byli
 cyjni cyjni, i zmylcyjn. Niebezpieczestwem w Stawie Natory,
 kiedy odprawiaia wally Niechroune, musieliby, z Niebespe-
 czestwem zycia bronie tego, io stuz do Jego utrzymania.
 Wzyscy w potrzebie powozni walczy za Ocyprze; des na-
 tomiait nieit niepotrzebau, walczy za siebie. Mięyska-
 iomy, wystawiaia sie nato, io Stawos; nasze bezpieczeń-
 stwo, na czei tych Niebezpieczestw, na które gdy nam
 ia, Odieto, musielibyiny narazia sie za nas Samych.

Rozdział V

O Prawie Zycia i Smierci

Prawie takim sposobem Pywatu, niemaia i Stawie Prawa
 nad swym zyciem, mogli se odstapic Najwyższemu Władcy
 To Pywatu

To pytanie, że tak Petoione, Trudne jest do rozwiązania,
Kiedy Cechowie ma prawo naradzania życia swego na Miło-
czenstwo, dla zachowania Ję. Ktoi kiedy Oburzył o ch-
boystwo skazującego z Okna, dla uniknięcia Piaru? Ob-
niawoi kiedy oż Ibrodni ginącego w Nawatursiu, lub
siadażce w Okręgu magistru był Oburzał? — Umowa
waryska ma wżamianie, Zachowanie z Oburzeniem
Kto iżda zamiarem, iżda także Oburzeń, które są mi-
dzielne od Niebezpieczeństwa, a nawet Strac, kto chce
chować życie swoje kłopotem Drugich, powiniem Ję po-
ci za Miło, kiedy tego potrzeba. — Obywatel
niebędąc Jedną Niebezpieczeństwa, niektóre wymaga
wo abysy wystawiał, powiniem umierać kiedy mi-
rzęda panie. Dobro kraju wymaga aby kłopot
pod tym Cechem warunkiem iż dotąd Niebezpieczeństwa
życie Jego kłopotem nie jest darem samej Wiatery, lecz
żem darem warunkowym Spoleczności. —

Tę samo prawie można mówić o kłopot Smierci w
Ibrodniow, niechże padeł Ofiarą Rzekożnika, jony
icmy nato, że kłopotem; i jeżeli byśmy sami zostali
Kiedy rozbojnikami, zawierając takową Umowę
wcale niezamierzany życiem naszym, owym
nieznany jak o Zachowaniu Jego, bo kłopotem

sądzić, ażeby już wtenczas który z Umawiających się miał
chęć przejść na Królestwo.

Oprocz tego każdy z Umawiających się Prawa Towarzystwa
sua stajęć przez swoje zbrodnie Ciuntumtium, i zdraj-
czę Ojczyzny, gwałtę Ustawy, gwałtę być Ciuntumtium
a nawet wypowiedzią Ję Wojnę, wtenczas zachowanie
Kraju, stajęć niezgodne z jego zachowaniem; potrzeba a-
żeby ieden musiał zginąć, zadając winnemu Śmierć
nie jako Obywatelom, lecz raczej jako Niprzyjaciobom.
Formalnosu sądowne są dowodem i Oczwiznieniem iż zgod-
nie jest Umowa Towarzystwa, a zatem nie jest już Ciuntumtium
Apostazem.

Atż unawatęć być Jego Ciuntumtium przynajmniej przez
czas swego Zamieszkania, powinien być oddalony
od Nięgo, albo przez wygnanie, jako gwałtę Umowy,
albo przez Śmierć, jako Niprzyjacię Publiczny, Taki bo-
wsem Niprzyjacię, nie jest osobę moralną, ale Cio-
więciem, i wtenczas to posiada Prawo Wojny zabija-
ć zwyciężonego.

Leż rzecz kto Potępienię zbrodnianę jest czynem chę-
gotnym, Prawda, ale to Potępienię nie należy także
do Najwyższego Władcy, jest to Prawo które On mo-
że dać na kogo innego, chociaż nie sam wzywać.
Wszystkie

Wszystko moi myśli są ztaniechowane, lecz niemożę
tędrzeć się razem. — Czyste i dnak krawania są
Kiem Stabosci, albo gnusności Prądu. Każde z
moim do czegoś kolurek zrobi' dobrym. — Niemo
Prawa Karawia smiercia choćby dla Postachu, ty
ko tego którego niemoimna zachowai' bez niubesp
czuństwa. —

Coż byza Prawa ciznienia Laski albo uwstnie
winnego od Kary Prawem przepiancy, a niezaw
praz Sędzię, to niemalej tylko do tego co jest w
sypu nad Prawo, i Sędzię, toist do Najwyższ
Władcy: lecz i jego wpływ Władca niest dosy
oczowista, a przypadku nigdy by bardzo rzadko
W Kraiu dobre mędronek mało znajduia' z kary
nie puzto iz Wiele zbrodniom czynia' Laskę, L
ze mało występnych. — Na Szytku Państwa
"Mnogosi" zbrodni zapowia' im bezkarnosi". W
czasach kwitnocy Rzeczypospolity Rzeczpospolitej
pomyslat nigdy Senat, ani konsulowu o z
Sam dnd nieczyni' by nigdy, choiaz odwoty
czasem Swoi wlasne wyrobi'. — Czyste
czynienie iost znanem, ze wstotee zbrodnie
ze se Potrebowały; a gdzie zuzo' moimna by
Apostolow.

Sposobem łatwo widziemy, lecz czemu to się obina
serce moje, i wstrzymamie Zapię Pora, zostawmy za
samie Jzch Płau Sprawiedliwemu, który nigdy nie
upaść, i niepotrzebowat Sądzi.

Rozdział VI

o Prawie Lex

Istotność i życie daliśmy Ciątu Politycznemu przez
Umowę Towarzystwa: idzie teraz o Nadanie mu
Ruchu i woli przez Prawodawstwo, gdyż alit P. i
władzowcy przez który to Ciąto Wprowadzone
Determinują się co ma cyflicznie stać zachowaniem się.
Wskolwiek jest

Łacińskie wyrazy Lex i Jus mają w Francuskim
rowno znaczenie Lex i droit. Polskie tylko iż ych wyraz
na wytlumaczeniu Obzdarach tych wyrazow Prawo kroc
oraz znaczy Kupis wstadaizy Obowiazek Lex drugiem
zdolność moralną wymagania lub cyflicznie czego Jus
Staratizy Stumacz w tym duple przez Wzycie cyflicz
okryszkie ile możności znaczenia wktorym Gnat Płau
Prawo.

Cokolwiek jest dobrem, i z Porządkiem zgodne, jest dobre
Natury. Rzeczy i nie zależą, od Umów Ludzich. Wp
Sprawiedliwość pochodzi od Boga, On sam jest Jej Tędotem, do
gdybysmy Umieeli Ja, odbierał stałe wysoka, niepotrzebowalicy
ani Rzecz, ani Prawo. Jest bez wyjątku sprawiedliwość
powszechna, z samego wytykająca Rozumu, pryncipi
znalazła u Nas Mieysce, powinna być wzajemną.
Biorąc rzeczy po ludzku, Prawa Sprawiedliwosci pruz
dostatek Sankcji Przeprowadzicy nieznaną, nie między
mi, Niemu tylko przynosi, Pożytek a Szkoda dobremu,
dy sie zachowacie względem wszystkich, a sułt w
dem niego; Potrzeba więc umow, i ustaw, a żeby po
czyi Prawa z Powinnościami i skierować sprawiedli
wość do Prawdziwego Jej celu. W stanie Natury
w którym wszystko jest wspólne, niewinnem nie
mu, ktoremu nie nieprzyjemnym, i nieznaną za
wtasność tylko to co mi jest niepożytecznego. Inaczej
maią się rzeczy w stanie Gwrotnym, w którym wstę
Należności są okrestone prawami. Licz co i jest
koniec Prawo? /-Lca:/ Póki tylko będziemy z tym Sta
wiąca wyobrażenia metafizyczne, póty nieprzeznacz
rozumować, nie rozumiając się, chociaż powiemy co
Prawo Natury, nielepicy przeto rozumujemy, co jest
Towarzystwie.

Juzem okazat, ze wzgledem Przedmiotu szczegolnego, nie ma woli Powszechnej. w Samej rzeczy, albo Ten Szczegolny Przedmiot jest w kraju, albo za krajem. Jezeli za krajem, wola wzgledem Niego Obca, nie jest Powszechna; Jezeli zas w kraju, jest Jego czescia; wten czas między Catością i czescia formuje się stosunek, który tworzy dwie Istności oddzielne, jedno z nich jest czescia, druga Catość" muiy to jest czescia. Licz Catość" muiy jednę czescia, nie jest Catością, i dopóki trwa ten stosunek, nie ma Catości, ale tylko dwie czesci nierowne, zkad wyptywa, ze wola Jednej, nie jest wzgledem Drugiej Powszechna.

Caty zas' Narod deliberuje o całym Narodzie nie uważa tylko siebie samego, i jeżeli pozostać wten czas taki stosunek, to między jak między całym Przedmiotem, uważanym w jednym wzgledzie, a całym Przedmiotem uważanym w innym jakim wzgledzie, zawsze bez dwikoniowości. W ten czas materia, na którą zapada decyzja jest tak Powszechna, jak wola która decyduje. Ten to akt nazwam ja Prawem, czyli Ustawą. — Kiedy mówię ze Przedmiot Praw, jest zawsze Powszechny, rozumieć przeto, ze Prawo uważa wszystkich Poddanych, iako jedno Ciało, a Urzędniki jako wzory Umystowe, nigdy zas

cas

ani Człowieka szczególnego, ani Urzędnika. Mnie naprzywła
Prawo postanowić Przywileje, lecz nie nadawać Ich żadnej upo-
golności osobie; może podzielić Obywatelów na Klasy, Op-
raci własności, które mają dawać wstęp do Niele, lecz
nie mianować do Niele tego lub owego; może ustanowić
Rząd Królewski, i Driedzielnictwo Korony, lecz nie obrac-
Krola, ani mianować rodzinę Królewską; i jednym słowem
wszelka Czynność stosująca się do Przedmiotu szczególnego
Osobistego nie podpada pod Uchwały władzy Prawodawczej.
Po tych Dowiadach widzimy iż niepotrzeba już pytać, kto ma
moc stanowienia Praw? bo Prawa są czynami Woli
wzajemnej, ani czy Jednostawca jest Wywyższony nad
Prawa? bo jest członkiem Społeczności, ani czy Pra-
wo może być niesprawiedliwe? bo nikt nie jest
sprawiedliwym dla siebie samego, ani narpić, iak-
żemby być wolnym, razem y podlegać prawom? bo
Prawa są to tylko Kamieńmi kami woli Nabytek.

Ponieważ Prawo łączy w sobie Powszechność woli, z Powsze-
chnością przedmiotu, widzimy że samowolny rozkaz
iakiżkolwiek bądź Człowieka, nie jest Prawem, i
nawet uchwała Najwyższego. Władzy względem
miotu szczególnego nie jest Prawem, ale Dekretem, a
czynem Najwyższej władzy, ale Magistratury.
Nazwam więc Prawem publicznym, każda Społeczność woli

27

w której Prawa rządzą, iaka kolwiek z resztą jest w niej forma
Administracyi: tam bowiem tylko, rzadzi Interp. publiczny,
tam rzecz publiczna jest cymsu. Każdy Szad Prawy jest
republikanckim: [i.] wytłumaczę niżej co to jest Szad.

Prawa sciste wziete są iedynie warunkami Towarzystwa
Cywilnego. Lud Poddany Prawom, powinien być jak Towar-
zy; z Towarzystwami cywilnymi tylko mogą stanowić warunki
Ki Towarzystwa; lecz iakim sposobem będą i ustanowić?
za zgodę iednomyślną, albo Najwyżym Naturowym? Albo
Ciasto Polityczne posiada iakowy organ, którymby mogło być
mieć wolę swoją? Ktoż mu doda Potrzebnej Przewidywalności
do Wtórzenia, i poprzedniczego ogłoszenia wyroków tej woli,
albo iakim sposobem będzie dawał wyroków swoje w momencie
potrzeby? iakim sposobem Sędziy Gmin, którzy często niewi-
czego chce, dla tego że niewie co jest dobrem dla Króla, mogą
by wykonać sam przez siebie tak wielką i trudną dzieło, ja-
kim jest Chłostemra prawodawcze? Lud sam przez siebie
zawsze chce dobrego, lecz niewiedzi są zawsze. Wola Bo-
wszechna jest zawsze Prosta; lecz rozsądek który się Pra-
wedniczy nie zawsze Oświecony. Treba mu Pokazać
Przedmioty.

[i.] przez ten wyraz niezrozumien możnowładztwa, tylko albo Gminowład-
stwa, lecz w powszechności każdy rząd wgraty na woli Powszechny,
która jest Prawem, a żeby rząd był Prawym, Potrzebna tylko niepo-
cztymać za Najwyższą władzę, lecz żeby był Sędzią: w ten
czas samo Jednowładztwo, jest Ancepsopolitą; Obiawia to co
następującej stronie. —

Przedmioty iakimi są, czasem iakimi w oczach Jego wyda-
wają się powinny, wskazać mu dobrą drogę któregoś z nich;
ochraniać Go od Podstępów woli Szeregów, zbliżać
w oczach Jego Miejsca i Czasu, zmniejszać powabność
nieczystych i pod Amizy podpadających Konyoi przez
bezpieczeństwo dalekich, i Ukrytych Niebezpieczeństw. — Przy-
watni widzą co jest dobrego, lecz Go odrzucają, Public-
czność chce Go, lecz nieudni; trzeba więc przynas-
ić ich aby stosowali chęci Swoie do Rozumu, a
Go nauczyć porównawiać to, czego chcą. W ten czas
z Oświecenia Publicznego powstać w Ciele Towarzystwa
jedność Rozumu i Woli, stąd doskonałe porozumienie
wszystkich części, i najwyższa iaka być może, potę-
żności. Ohoi źródło którego wypływa potęba Pra-
dawcy.

Rozdział VII

O Prawodawcy

Do Wynaalezienia najlepszych i Najdogodniejszych
rodem Prawideł Towarzystwa, Potrzebamy Rozumu
szerego, któryby widząc wszystkie Namiętności
niepodlegat iadney, niemające iadnego z Naturą
ją związku, znat ię z gromady, nicczekując od
szczęścia swego, chwycić iadnak zatrudnić Napi-
 któryby namiętności ubiegające się iadnym za chwytę

Potomnych czasow, mogt pracowac w jednym wieku, a Uzywan
Jey w drugim. [k.] Potrzebaly Bogow do Nadania Praw
Sudziom.

Rozumowanie Kalizuli, nasladowate co do Prawa Plato, go
suige Catowicka Gwosdnego, cyli Krotawskiego; ktorego udu
le swym o Krolestwie swka, dca iasti prawda ze wroliu
Monarcha, iest Catowicliem radzim; iakze radzymy
die wielki Prawodawca? Pierszy Niepotrzebua tytko
tryma sie Prawida, ktore utworzyt drugi: Ten iest
Mechanikiem ktory wprawyda Machine, tamten zas
miastnikiem tytko, ktory iz skada i nakryca. - W Pocz
tkach Towarystw, Mowu Montesquieu, Marcelinij Kres
ry Pospolitych robia Ustawy; Potym zas Ustawy robia na
czelnikow Rzeczy Pospolitych.

Ktosiz odwaza pisac konstytucyje dla Jaluigo Narodu, to
winien czuiciz zdotnyen admieni ze tak rube Nature du
ka, przerobic kazdego Catowicka, ktory clam przez siebie
iest catosciu Osoba y doskonała, na czuiciz
Catosci; od ktorey Catowick Ten strymnie niezatim spo
sobem Zycia swego, i Eustestwo, z niperze Ustozime
Catowicka, aby Sz wzmocnic, wprowadzic Etia
caz stian

[k.] Narody stajuzi Prawymy, dopiero przy ebytku swego
Prawodawstwa, Nim zarzeto mowic w Gruzii o Sprawoznan
nie winny ile wielkow Prawa dluwzga czynity. Et huc

szatkową, i Moralną, na miejsce fizycznej, i Niepodleg-
łej, którąś Wzrosty odebrał od Natury. Potrzeba ie-
dnym Słowem, aby odebrał Ciężarów w takim stop-
niu, a nadał mu Obie, którychby Niemożt więcej bez-
mocy drugich, Im więcej Sity Naturalne są martwe
i zniszczone, tym mocniejszym i trwałym sta-
nabyte; tym trwałsze także i doskonałsze jest urzą-
nie stanu: tym sposobem, jeżeli każdy Obywatel
nie czyni, jeżeli niemożt nie zrobić tylko przez Wzrosty
kich ~~Obiektów~~ Drugich, Jeżeli Sita którą nabyto
Ciebie, jest równa, albo większa niż Sity Naturalne
wszystkich Ciężarów razem wzięte, można powiedzieć
że Prawdaństwo dograło do Najwyższego Dostoj-
stwa swego stopnia.

Prawodawca, nie tylko przez Sędziów ale i przez Urzę-
dowy jest nadzwyczajnym w Kraju Ciężarowym, i
Nadać. Arcy-Królewskiej Konstytucja, nie wchodzi
do jej Konstytucji, nie ma ani Magistratury, ani
Najwyższą Władzę; Jest to Urząd Sędziowski, i
tego Rodzaju, niemający ani wspólnego z Pań-
stwem Sędziwym, bo jeżeli Arządca dądzi niepowinno
regulacji Prawami, Podobnie Arządca Prawy niepowinno
nie Arządca Ludźmi; i naczej Prawa Jego

stanowiąc narządami Namężności, uwieczniałyby tylko Jego tw
sprawiedliwość, nie mogły nigdy zapobiedz temu, aby wi
doki Prywatne nie skazyły Świętosi dzieła Jego.

Lęką zabierającą do Nadania Praw Swoy Ocyzynie, za
czot od utworzenia Korony. Wiktora Cesarz Miał Ecdich
zwykła była powierzać utworzenie Swoych Rozządow Ludow
ziomcom. Takim Przykładem paręty teraźniejszej Rep
ny Pospolite Włoche, tak zrobiła Seneca i Niezawiedza
się. / / / Rzym w Najpiękniejszych Swoych Czasach wi
dział odradzącego na Swoym Tomie w systemie i broni
Tyranii, był bliskim upadku dla tego, iż w Jednych Re
ku potężył Prawdaustwo, i najwyższą władzę.
Sami jednak Decemvirowie Nie mieli nigdy, Przywłaszcz
sobie moc Stanowienia Praw, własną Powagę. „Ladna z Na
szych Uchwał mowi Lawrze Ludowi, nieporze zostai Pra
wem; bez waszego zezwolenia. Rzymianie! Wy sami są
cie Twórcami Praw, które Was mają uszczęśliwić.

Ten więc kto Władca Prawo, niema, albo niepowinien mieć
żadney

Co uważaiz kalwinia tylko jako Teologa, niezważ Obserwacji Jego Świa
sta. Wtorenie Naszych Mędrych Egiptow, do którego się Przykładat, cypr
mu rowny zaszczyt, jakiego ustawy. iakie dotwiedz odmiany mogą
z czasem powstać w Duchownych Obrazkach Naszych, Pamięta
Jego wielkiego meza nieprustania. Cyde stogostawione, polu tylko
m. ten Ocyzyny, i wolności trwai będzie między nami.

151
żadnej władzy Prawodawczej, sam Naród choćby chciał,
niemożę wyrazić z tego nieustępliwego Prawa; albowiem
podług Pierwiastkowej Umowy, żadna Inna wola, opro-
cz powszechny, nieobowiązuje szeregowe Osoby, nigdy za-
niemożna być pewnym, czyli wola szeregowa zgodzić
z Wolą Powszechną, tylko poddawany jest wotnemu Ko-
waniu Narodu: Suiem to vox movit, dea nie schodzi po
wotarye.

Tym sposobem postrzegamy w dziele Prawodawstwa dwie rzę-
żarem, które zdają się wbrew sobie przeciwnemi, to jest
niezwłocznie wyjąć nad moc Sądka, a do wykonania jego
wagę, która jest niezmierną.

Otoż z drugą godną uwagi trudność: Mędrcy którzyby
chcieli gadać z Kospolitanem, swoim językiem, a nie jego
niebyliby zrozumianemi; znaczą się bowiem tysią-
myśli, których niepodobna wytknąć w języku Pol-
stwa: którego pojęcie nieobymnie Widskowi nadto
wzniechrych, równie jako i przedmiotów nadto odleg-
każdy smakując w tym tylko składnie nędu, który się
dła z osobistym jego Interesem; Niełatwo Potrzebę
rysi wyptływające z ustawicznych przymusów, które do
Prawa przepisują. Ażeby Nowo powstały Naród mógł
sobie smakować w zdrowych Madymach Polityki

i Je" za ugiętnymi prawdami pożytku Kraiowego, Potrzeba
 by ażeby skutek, statusem Pryorytu; ażeby Duch Towarzystwa
 który ma być Dzielniem urzędzenia, samemuż Urzędzeniu
 przewodniczył, ażeby ludzie przed Ustanowieniem Praw byli
 tym czym mają być po Ich ustanowieniu.

Ponieważ więc Prawodawca nie może użyć, a nie ścisły, ani
 Powagi Rozumu, musi uiechaj się do Siłestwa wyższej
 Natury, któregożby Powaga pouiązana, bez zadawania gwał-
 tu, i namawiała bez przekonania.

Ja to konieczność" przymusiła we wszystkich Prasadach Cy-
 low Narodów, uiechaj się do Posrednictwa Miłob, i zapo-
 cie" Rozum swoją własną Mądrością; przekonani że Nar-
 rody poddane Prawom Kraiowym, równie iak Prawom
 Natury, i uznawajcie w utworzeniu Towarzystwa Cy-
 wilnego że same Jstnosć", która utworzyła Ciowiska, że
 Od Postawieniem z Własney woli i Rozumu znoweli
 Janno prawa Publicznego.

Rozum wysoki unosił się nad Pojęcie Ludzi Pospolitych
 dyktui. Owe wywoli, które Prawodawca kładzie w usta
 Niesmiertelnych, dla uniesienia Boskiej Powagi Dych
 którychby Ludzka Mądrość" wzruszyć niezdolata

niezdatka. /: m:/ lecz niekiedy jest dziełem wyprawdzania
Przemawiających Bogów, ani Poyskai' wiare, kiedyz ogra
sza Jh Postaniem. — Wielka Dusza Prawodawcy jest
Prawdziwym Cudem, który Powinien stwierdzać Jego Apo
stolstwo. Lada kto moie uciosa kamienne Tablice, albo
przekupic' Wyroczenia, albo zmyslic' Jaimecia zialim do
stwowem spottkowanie, albo wyuczy' Palka, aby mu kupa
do Ucha, lub wynalesi' Inne do Ofukania Imienia Niesz
bne Podstepy. Jestli proca tego nieurnie nie wzyezy, pot
fi' zgromadnie' przypadkiem Kupę Szaleniew, lecz trw
go Towarzystwa nigdy niezatory, wkrótce wraz znim
nie Jego dziwackie Dzieło. Lada Marnota robia
zet przemiciacy, sama Jz tylko Mądrości' cywi' Jz
tytu. — Nicnadwergione dotąd Prawo Zydow
Prawo Dzieci Imaela, które od Dzieciżciu Wielow
dzi Kotowz Swiata, dowodzą iessze do tych czas W
Kosci Mziow, który ie stauowli; Dumna Filozof
i Stepy Duch Stronictwa, niewiedzi' w nich tylko bezwoli
Orustow, lecz Prawdziwy Polityk zdumiewają nad wielkim
Dzielnym Sciussem który Przewodnił

/m/ I w samej rzeczy mawia Munkiatel; Nicbyto żadnego między
rodami ustanowicila Praw nadzwyczajnych, którybysy nieucial
Boga, i nazywaciem Nieprzytę by Jh, gdyż Mędreci poznali wiele
rzeczy, które idnak niemaiz w obśie dazyi' Oscewitych dowod
pochonani' drugich Dzieciżcu sopra Jho lwo d. I. XI

przewodniczył Jęk wiecznotrwałym Ustawom.

Z tego wszystkiego nie należy jednak wnosić z Warburtonem, iako by pomiędzy Nami Polityka, i Religia miały idem wspólny cel, lecz że w Pierwiastkach Narodów jedna jest narzędną drugiej.

Rozdział VIII

O Narodzie

Dobry Budowniczy przed zbudowaniem wielkiego Imienia uważa y Doświadcza miejsce na którym myśli Jęk stać, dla Przekonania się, czyli też Ziemia potrafi znieść ciężar Jęg. Podobnie Mądry Prawodawca niezaczyna od Układania Praw, chociaż dobrych w sobie; ale zastanawia się wprzód nad Narodem, któremu Ję przeznacza, czyli jest zdolnym do Ję znieśienia. Z tej Przyczyny niechciał Plato gnać Praw dla Arkadów i Cyrenenczyków, wiedząc że Obydwa Narody Bogate, niepotrafią znieść równości: z tej także Przyczyny widziiano wkrótce prawa dobre, a Ludzi złych, bo Minos ucivilizował Narod zatopiony już w Nieprawościach.

Jeszcze Narodów, które nie mogły nigdy znieść Dobrych Praw, Okrywały Ziemię Głaskiem albowiem chwalebności; decy y o te które by były w stanie znieśienia Ję, nie miały w Ciepła twa

trwania swego przeciagu, tylko bardzo krotki czas do tego
Wielka czuść Narodow, tak iak singolni Ludzie, nieważ Praw
pomi, tylko w Młodości; Starcie się staję niepo
wzrostu; Kiedy już raz zatwierdzą swycaie, a Pr
dy Zapuszczą głębokie Konemie, proine wten czas i
Bospieczne Usitowania Poprawiaczow. Narod Niemoi
wet sierpie, abysę tkneta ran Jezo, podobny do tych
bez odwagi i durnych Chorowięch, którzy zgrzytują
bami na widok lekarza. —

Nieprzeżę idnak, aiby na wzor Niektorych Chorob zawa
cyh Ludziom głowę, y odbierających Im Pamię przest
nieznajdywały się czasem w życiu Krajow gwałtowne
menta, w których Rewolucye Jez same Sprawiają Sk
ki w Narodach, iaku w Ludziach sprawiają niektore
silenia Chorob, w których Okropność prywatosci, staj
zapomnienie; w których kraj optoniony pożarem wo
domowych odradzi się, ze tak rzędy; z własnych Popr
y wychodząc z Lona Smierci, dyzsknie reszki W
si. Taką była Sparta za Lykurga, Rzym po Jank
ninsach, takimi były za następnych czasow Atlandia,
Szwajcary po wypędzeniu Tyranow. —

Leż Podobne Przypadki są w radzie; są to wyjątki, które
Przyrzęmy Inaydziwicy zawsze wprzeżobny Konstytu
Kraj

32

Kraju wyjątego. — Takowe Przypadki niemożę Nawet po-
wracać dwa razy dla Jednego Narodu; Może On bowiem stać
się wolnym, póki jest tylko dzieciną, lecz nie może, kiedy
sprężyna Cywilna iść z użycwiana. W ten czas Zamierze-
nia mogą być zniszczone, a Rewolucye Niepotrafia być wsko-
nie; skurczywszy krajany: rozpraszają iść i nie Egypcie.
Pana nie uistniwiała potrzeba mu koniżmie. —
Narody Wolne! Pamiętajcie o tej Maxymie! Można pro-
stać wolności, lecz nigdy Odyskai! —

Młodość nie jest Dzieciństwem. — Mażę Narody,
rownie ja Ludzie; swoy wiel Młodości, czyli raczy dojrze-
łości, ktorogo trzeba bezchwala, nim się podda pod Prawa;
lecz dojrzalosc Narodow, niezawse łatwa do Poznania, a w
chybiwszy jej, dzieło stażęce Przingem. — Jeden Narod
Zdatny jest do Cywilizacji w samym zaraz Powstaniu,
Drugi zaś wdrężięciu Wielak nie jest nim siebie.
Moskale nie będą nigdy prawdziwie ucywilizowanymi,
gdyż nadto próżno chciano ich do tego przyprowadzić Ko-
gnia. — Geniusz Potra być Nasladowniczy, wiebył to
Geniusz Prawdziwy, ktorzy tworzy wszystko z siebie.
Niektore Jego Dzieła były dobre, najwięcej jednak nie
wczesnych

Niewierzących. Widział On, że Narod Jego był dzielny, lecz nie wiedział
że nie był jeszcze dojrzały do Cywilizacji. Chciał On z tego Wzrostu
liczować kiedy nie należało zrobić z tego tylko Czynu. — Chciał
zrobić z nich zaraz Niemców, kiedy należało zacząć od zrobie-
nia z nich Moskalców, wmaurując w nich że są tym, czym
nie są, Przekładając im na zawsze kształt tym, czym by
mogli. Jak Minister Francuski formuje swego ludu
aby styszczał na czas, a potem na zawsze był Niemcem
Moskwa zechce podbić Europę, lecz sama zostanie Podbi-
ta. Tatarzy Poddani Jemu, lub Sasiidzi stana się Jemu
zemi Panami; Ta Rewolucya zdamienią Niemców
na; Wszyscy Królowie Europy prawnią sobie w Jemu
nad Jemu Wzrostem.

Rozdział IX

Dalszy ciąg

Przystojnemu Wzrostowi Człowieka przepisana Natura
wne Granice, z których wykroczyć, tworzy Obraz
lub Kształt, równie znajdując się w stosunku Kształtu
do Najlepszey Konstytucyi, kresy zakładające granice
jego rozległości; Niepowinno być nadto wroliki, ażeby mógł
być dobrane rządzeniem, ani nadto maty, aby mógł
sua potęgę utrzymać. — w każdym Ciele Politycznym

w każdym Ciele Politycznym jest pewne Maximum Siły, którego niemożna przestąpić, od którego przez powiększanie się tylko oddalają. Im ^{dalej} bardziej bowiem rozprzestrzenia się wzrost Cywilny, tym staje się węższy, i w ogólnosci mowię, mądry Kray jest proporcjonalnie mocniejszy niż wielki.

Tysiąc Przyczyn dowodzi tej Mądry. Najpierw, Administracja w Wielkich Odległościach staje się trudniejszą, iak Cyran na koniu Dłuzszego Krta staje się cięższym. Stać się także kosztowniejszą, im więcej Pomnazarają jej Stopnie. Gdyż Najpierw każde Miasto ma Swoją, którą Lud, optaca, potem każdy Dystrykt Swoją, którą także lud optaca, potem każda Prowincja, potem wielkie Subercia, potem Wojewodztwa, potem Chłrapie, Vice królestwa, które Lawnie a coraz dłużej im więcej, a Lawnie z Mieszkiem Niepoczyłiwego Ludu optać potrzeba; Nakoniec Pynchoda Najwyższa Administracja, a Ja Pochłania wszystko. Tyle Ciężarów ustawicznie wygiera Poddanych, wstrachu nie lepiej jmeto Rządzonych, Cwsem gorzej, niż gdyby Jasnego tylko mieli nad sobą. Tym czasem ledwie zastają jakie sposoby na nieprzewodzone Prypadki; do których jeżeli przyjdzie Uciekać, Kray znajduje się nad Brzeżem przepaści.

Nie natym koniec, nie tylko Rząd ma mniej dzielności i szybkości do Utrzymania Powagi Praw, do zapobieżenia

nieuczynliwosci.

Reimigizmem, Poprawienia Stoytow, Powsciagnienia Poruszen buntow
umierzych, które mogą być przedsiurżte w odległych Prowincjach
ale lud cznie mniej przywiazania do Arzadcow, ktorych Nij
Niewadzi, do Gocyzyiny która w oczach Jego jest Swiatem, do
Wspot Obywatelow, ktorych więkscia czysto jest dla Niego Cudzo
ziemcami. Jednakowe Prawa Niemoga Stwożyć wielu
miejscym Prowincjom, Gocyzasow odmiennych, klimatu Prow
nego, niecierpiących jednakiy formy rządu. Rozmaito
zas Prawa, niesprawując opozost Zamieszau między Ma
rosdami, które żyją pod Jednym Arzadami, i w Ustawach
spotkowania przewidują się jedni do Drugich, żeniz się, at
dani Innyom rozyczasom, nie są pewni, czyli też Ich wola
sności do Niek Nalcizy. — W Kupie ludzi nieznanost
sobie, ktorych Stolica Najwyższy Administracyi zgromad
w Jedno Miejsce, talenta Zagrebanu, Cnoty Nieznaniom,
dnie bezkarnie. Arzady zainwuciu Pracy, nie wdają nie p
sobie samych, Pomniejsi rządzą krajem. Procki W
koniec Utrzymania Porządku powstrzechny, z ktoroy tytu
dalonych Urzędnikow chciatoby się wyłamać, Zaymują
Kę troskliwość publiczną; z ktoroy nie niedzie na
Stwiernie Narodu, ledwie zostaje Jey dosyć na obronę
w Potrzebie, i tymto sposobem Ciato na swoię Konstytu
nadto Ogromna, niekczemniejsze ginie własnym przywator
Cieszarem. Z Drugiy strony powinien kraj nad
sobie

nadał sobie pewny fundament, dla Nabycia ratosci, oparcia sie
 wsterkom, Ktore go Niechibnie nagabaia, wytrzymania gwaltow-
 wnych Strotow, ktorych Gdzie przymuszony na własne uzi
 zachowanie: goji wszystkie Narody, maia niejakos Się od bod-
 kowego Punktu odbiegajca, za Pomocą ktorej na kształt Wisow
 Karteziusza działaię wienszannie iedne na Drugich, i dazę
 do wzmożenia się Kosztem ofiarow: A tak Stabe zostaię
 w Niebezpieczeństwie przelkiego zagwiecenia, żaden z nich niepo-
 wien calosci, niepostawiając się w pewney z Drugimi równowa-
 zie, ktora czyni Przymierze wszędie iednakowym.

Widac ztę, iż są Przymierzy rozprzestrzeniając, z Przymier-
 ny słowności; iakoi nie najmniejszą jest to Polityka
 śiętoscia, wynalezona między Jednemi i Drugimi Przymierza
 najkorzystniejszą Krajom. W powszechnosci można
 powiedzieć, iż Pierwsze zewnętrzne tylko i stosunkom Powinny
 kładac Drugim wewnętrzny, i Istotny. Istota i Sęd
 Konstytucya jest Najpierwszą, o ktora starac się należy, Cze-
 oż: i wyży należy cenni dźwiżnosć wynikajca z dobro-
 go mgdu, niż Spasby, ktorych dostarcza rozleglosć Kraju.

Wreszcie urodzielimy Narody, w ktorych Konstytucya wchodziła konie-
 cznosć suplicia, ktore dla własnego utrzymania, musiaty nie-
 wstannie podbiac, Moze winowaty sobie być bezkarny komisar-
 si, ktora iednak zkrwem Wielkosci pokazwata Im razom Mię-
 chony moment upadku.

Rozdział X

Rozdział X

Dalszy Ciąg

Dwojakim Trybem można mierzyć ciało polizgusne; raz podług rozległości ziemi, drugi raz podług liczby ludzi. Między jednym i drugim z tych wymiarów znajdujemy Równowagę, która nadaje Państwu Prawdziwą Jego Potęgę: ludzka bowiem składa Państwo, a Ziemia żywi Ich; więc Równowaga jest następująca, aby Ziemia była dostateczna do wyżywienia ludzi; i aby liczba ludzi była taka, jakże Ziemia wyżywić może. wteyto Poporyci zawierają Maximum Potęgi Państwa liczby ludzi; albowiem jeżeli nadto Ziemi; i strużenie Jej stać się niezmiernie i Uprawa niedostateczną, i produkta zbyt małą, co może bliższą przyczyną Wojen odpornych. Jeżeli zaś nie ma Jej dosyć, Państwo zostaje co do siły brakującego wyżywienia na Łasie Sąsiadów; co najbliższą przyczyną Wojen Zaścierpnych. Każdy Naród, którego Potężność nie zostawia innego prócz Wojny i Handlu, wyboru, nie w sobie stały, zawist od Sąsiadów i wydanen, nie ma nigdy Państwa Eksystencyi i Kwarty. Podbiła On, i odmienia Potężnie, albo sam bywa Potężny i jest Nieczym, Niemogąc zachować się inaczej wolącej.

35

tylko przez 2bityczną materię, lub wielkość.

Nie można wyrazić arytmetycznie pewnej Proporcji, między rozległością Ziemi, i liczbą ludzi; wzajemnie sobie dostrawcznych: Przyczyny tego są; Satunek Ziemi, Stopień Żyzności, Natura Płodow, wpływ klimatu, rozmaiteści temperaturamentow ludzi, z których i dnie Potrzebę mają gozowienia w kraju Żyznym, drudy Obficie w Niepłodnym. Trzeba ićpore uważać na większą lub mniejszą płodność Kobiet, na Okolicznosci Kraiowe mniej lub więcej Sprzyjające Ludności, na Stopień, do którego Prawodawca może spodziewać się przyprowadzić je przez swoje Ustawy; tak dalece, iż niepowinien zasadać swej Opinii, natym co widzi, lecz natym co przewidnie, ani tylk Zostawiać nad terażniejszym stanem Ludności, ile nad tym, do którego się Naturalnie posunąć może. Żyjącym jest Przyczyn, w których Przypadku Miejscowe wymagają lub Poewalają, zagarnąć większy, niż zdają się Potrzeba kawał Ziemi. Tak w kraju Żyznym w którym Produkta Naturalne, iakoto Drewo, Pastwiska, mniej wycy wymagają, w którym kłobity iak nas dasusadszenie Uży są płodniejsze, niż na Płakozanach, w którym Ziemia rozległa, lecz spadwiste, mała tyłko, ado Obfiteści

Slon

roślin jedynie zdrową, dając Własny kraj, można
obszernie wprost znieść. Przeważnie zaś wolno w
pleyszych zamknąć się Granicach, przy bieżących Morzach
nawet w Skłach i Piaszkach całkiem niezawodnym
gdzie Rybotowstwo może, w tych miejscach zastąpić
większą część, niedostatek ziemiopłodow; Sądzić
powinno być Cardziej skupieni dla odparcia Ros
Bożników Morskich, nareszcie przez zakłócanie
Osiad Tatury można uważać kraj od Zbytnej
Ludności.

Do tych warunków Organizowania Narodu, trzeba
cie dodać i idee, którego nie niezdeta zastąpić, ale
którego wszystkie inne są słonne, wieść Potrzeba aby
znajdował się w Stanie Obfitości i Pokoju. Państwo
bowiem, w momencie Organizowania, jest jak
igęcy Regiment, Ciąłem do Oporu Najstabszym
najmodniejszym do Inżynierem. Daleko tańszym
opracie się w Zupitnym Nieporządkiem, jak w momencie
wzręcego Zamieszania, gdzie każdy więcej
Stopniem, amiel niebezpieczeństwem zagoty. W
w tym Stanie Wzbudzenia wybuchnie Wojna, Gł
lub, rokoko, Państwo niechybnie zgubione. Przeważnie

36

Przecież wiele Królów uorganizowało się w Czasach Złoty-
nia, alii wtenczas, te same rządy są źródłem Zniszcze-
nia Kraini, Usurpatorowie przysposabiają Umysłowi lub
Obierają momenta zamieszania, ażeby przy Pomocy Po-
wszechney Siwoży, Uchwalić Prawa Zabycze, ktorzyby
Lud nigdy Nieprzyłot Krwię Zimną. Wybor Momentu
do Uorganizowania rządu, jest jednę z Najpełniejszych
Cech rozpoznania, co Prawodawcy, a co Tyrana jest dla
Temu.

Ktoryż więc Narod jest sposobny do Prawodawstwa?
Oto Ten, co zjednoczony już, i jakim Użyciem pierwsiostko-
wym Interesu, lub Umowy, niedzwigat i sferze Prawdciwo-
go Jazma praw, co niezna ani Zwyczajów, ani Zabo-
bonow, nadto wtkoremionych, co nieobawiają być Zgus-
cionym przez waptowne Należdnika wtargnięcie, co nie
wchodzą w Zatarę Sąsiadow, może każdemu z nich
Opnie się, lub Użyć jednego na Odpasie Drugiego,
Ktorego każdy Cienie jest Znajomy wszystkim, w
Ktorem Nieprzymusza Potrzeba, Obiżdzac Jednego do
wielki większym Człowieku, niż Jedu Ciotwiek. Zwiast
może, Ktory może być Obcy bez Innych Narodow y
w Jazmnie

wzajemnie bez którego Inne Narody obyć się mogą / 2 / Kto-
ry ani bogaty, ani ubogi; może wystarczyć samemu sobie,
który Nakonie z Gruntownością Starożytności Wolności
tego Narodu. Nie tak to co urządzić, jak rzeczy to co za-
rządzi należy, czyni dzieło Prawodawstwa nader trudnym; i
podobniństwo zaś znalazł się prostoty Naturalnej, potęg-
nej z Potrzebami Towarzystwa; czyni skutki jego tak na-
ko Pomysłowym. Je wszystkim Warunki trudno wy-
dzieć znaleźć razem, ależi zato mało krajów znalazł się
Dobrze urządzonych. Jest jeszcze w Europie iede-
kraj sposobny do Prawodawstwa; Korsyka, Statalski
Miejsce, z którym Ten Waleczny Naród potrafił odzyskać
i bronić swej wolności; warte są aby i inni Mądry Czoł-
wieki Nauką się, jak się utrzymać. Mam nadzieję
cznie że przyjdzie czas, w którym Ten mądry Wyspa-
sięgnie na Sibi podziwienie Europy.

Porządek XI

/n/ Gdyby z dwóch sąsiadkich Narodów, iedeu niemożt się obyć bez
giego, byłoby tożenie bardzo przykre dla Pierwszego, bardzo niebe-
czne dla Drugiego. Każdy w tym przypadku Rozumni Naród, będzie stał
uwolnić drugiego iak najspieszniej od Tej Kollegacji. Rzecz bywała
szkalew otoczona Prowincjami Meksyku, wolała obyć się bez Joli; nie
powal' się, a nawet darmo przypinował od Meksykanów. Rozumni Nar-
cykowie widzieli ślida w tej Jurodrobnosci ukryte, zachowali się
zniknięcia tego Wielkiego Państwa.

O Rozmaitych Uktadach, czyli Systemmatach Prawodawstwa

Dotykaćże na czym wstawić zasadzić najwyższu Dobro w wyzyskach, które powinno być celem wszystkich Uktadów Prawodawczych, Obaczmy z się zamysła w Tytuł Stownych Dwóch Przedmiotach, Wolności i równości. w Wolności, gdyż każda Prywatna Podległość, tyle odgrymuje sily Ciata Politycznemu w Równości, ile wolności niemożności ostawiać bez Wzię.

Wytknamy tuż co znaczy wolność Cywilna; co się tyczy równości, Nienależy przez to Słowo rozumieć, iakoby Stopnie Potęgi i Bogactw miały być zupełnie równemi; ale że co do Potęgi, Powinna być daleką od wszelkiej gwałtowności, y nie użycwaną się nigdy, oprócz na mocy Użytku y Praw; a co do Bogactwa, Niepowinien być iaden Obywatel dosyć Bogaty, do Kupienia Drugiego, aui dosyć Ubożym do Prudamię /o/ to zaś z strony Bogatych wymaga skromnego użycwania majątku, i Inaczenia, z strony Ubożych Powstrzymanie Łakomstwa i chciwości.

Równości powiadać, iest Unowocześnieniem Spekulacji, w rzeczywistości exystować niemożący, lecz iakże iest niechronne, można też wnosić, że Nienależy mu Zapobieganie?

10/ Chcęli więc dodać krajowi trwałosci? Żeby ile być może Obywateli obywateli, Niecierpić ani bogactw, ani Anarchii, Obywatel te strony z Katarzyny Niezdzielne, rocznie z fatalne Dobro Powstrzymaniu, z jednego Powstrzymaniu Kłopotu Xi Tyrannii z drugiego. Jami Tyrani; Oni to Opanowując handel Wolności Publicznej, iaden iż Kupiec a iży przedać.

zapobiegać¹². Wszakże dla tego samego, i mo rzeczy dążyć zawsze
do Zepucia równości, moc Prawodawcza powinna dążyć zawsze
do Jej Utrzymania.

Lecz te Powszechne zasady dobrej Konstytucyi przedmioty, powin-
ny być Modyfikowane w każdym kraju podług stosunków
niekiedy z Późnieniem miejscowego, charakteru Mieszkań-
ców, podług których każdemu Narodowi Należy przepisywać Konstytu-
cya, chociaż niekoniecznie samej w sobie, przynajmniej dla
Kraju, dla którego jest Prawnem najlepszą. Jestli Najmiej-
szym Ziemia nieodrzeczna i jałowa, albo kraj nadto ściśle dla
Krajoz? rzucić do przemysłu i Kunsztów, których Płody
miejsc na Produkta, na których Ci brać. Przeważnie
i wsi Posiadak Bogate równiny, i zysne wzgorki? Posunie
kierm Starania Jwore rolnictwa mnożącemu Ludzi, a wyrug-
Kunsta, które zgromadzaże na kilku tylko Punktach Kraju
Mieszkańców, itak w Materzy Znajdujących się Lubi, dołączają
wyludnienia [p.] Jestli Posiadak Czezi rozległe i wygodne? Ma
More Obrotami, pracy około Handlu i Logisty, doznaje E-
cy świetnej i kwitują. Jestli nakoniec More Okazuje się
fwoje, Miobawa tylko Skaty Wiedostępane? Zastan dżikim y
iadem, Jednie jest Spokojniejszemu, boprym może a pacykist
Zapewnie

[p.] Mniejsze Dżiki handlu ziemnego mowi w Argencji, nieważność
iz opozycy faturywego powstaku w krolawie; Moga one Zbogawic' kilt
Prywatnych, nawet kilka miast, lecz Cety Lasy niogskuei na nich zic, a
nielepiej mytym iale w Prudy.

32

zapewne. Krotko mówiąc, każdy Naród zawiera w sobie, oprócz
mającym własnych usystem, także Przemysł, która urządza
je sposobem szczególnym, i Prawodawstwo Jego, Jemu
tylko danemu przez przydatym. Tym sposobem dawniej
Hebrejczycy, a teraz Arabowie wzięli sobie za Główny Za-
miar religię, Atomy Umiejętności, Kartagena i Ty
handel, Rod Żegluga, Sparta Wojny, Rzym Cnota. Aż
Ducha Praw pokazał w Jyżyczych Przekładach, i alen-
mi Swojami Kierui Prawodawca instytucy, aby dąży-
ta do każdego ich zamiarow. Najgłówniejsze
zas i Najtrwalsze stały się konstytucy w ten czas, kiedy
Chocieżności tak doskonale są umiarkowane, iż Stosunki
Naturalne i Prawa, do ich samych zamierzaig celow,
którym Prawom nieporostają, i tak nie są innego do Cy-
nienia, tylko ustalać, tworzyć, i prostować Stosunki Na-
turalne. Lecz tych Prawodawca Osobny na Zasadzie,
niewzmieszty, i która wynika z Natury Pracy, tych
jedna dąży do Niewoli, Druga do Wolności, jedna
do Bogactwa, druga do Ludności, jedna do Pokoju
Druga do Podbicia, wnet obaczemy warteig na
znaczące prawa, Kuzię się konstytucy, a Państwo
w ustawicznych pogrzonie Zamieszania, aż polu na
zniszczyć lub odmów, aż niezwykła Natura nad
zyska

nierozumna swego Panowania.

Rozdział XII

Godziat Praw

Przebieg są względy, na które trzeba uważać, choćże całosi do
bne uwagdzii, to jest nadai' Pracy Pospolitej. Najlepsza, i
tylko jedna może forma. Pierwszym Stosunkiem i
czynności całego Ciata dziatejnego na sobie etamym, i
jest stosunek całosi, do części, czyli Najwyższego
cy do Kraju, ten zaś jako Obaczemy Nizej, Składają
z Stosunku wyrazem Środkowymi.

Prawa determinujące ten Stosunek, najwyższego
lityzanemi, także Względem, jeśli są małe, to jeśli do
Kraju i jedna tylko jest dobra forma Organizacji, Nawod
je znaleźć, powinien się jej trzymać. Lecz jeśli Przejść
jest zła, czemuż Prawa przewidzianej jej być dobry
miałyby być Względem? w każdym do tego Kraju
Narod jest Mocarzem odmierzyć Prawa Swoje, byleż Najle
i jeśli mu bowiem Podobać użyciu samemu sobie
ktoż jest co ma Prawo zabronić mu tego?

Drugim jest Stosunek Członków między sobą,
całego Ciata, który w pierwszym względzie to
być tak mały, w drugim zaś tak wielki

20

Cyż może tak dalece, ażeby każdy Obywatel, względem Drugiego
był zupełnie wolnym, nieokreśloni zaś Kolegijom względem Swo-
mu. To oboje zawsze jest skutkiem jedynych środków, gdyż
sama tylko moc Państwa stanowi wolność Jego Obywateli. Z
tego drugiego stosunku wypływają Prawa Cywilne.

Moina uważać Izę ięże między Obywatelami a prawem
stosunek, to jest niepostępowanie do kary; Ten daje Porządek
Prawom Kryminalnym, które się biorą, nie tak są osobnym Ko-
dzisem Praw, jak raczej Sanckę wszystkich Innych.

Do tych Innych Stanów praw dodajemy Ciwasty Najważniejszy,
ktory niegdyż ani na Marmurze, ani na Miedzi, lecz na Słwach
Obywatelów, ktory Prawdziwą Konstytucją Kraia stanowi, Nabywa
codziennie Nowych Sił, ożywia Inne Prawa, lub zastępuje Ich
Miejsce, kiedy razą starzeć lub zmięknąć, utrzymując w Narodnie
Ducha Konstytucji, i wprowadza niernacznie Działanie przynaj-
mniej na Miejsce Powagi. Mówię o Lwozainach, o Obywatelach
a Najbardziej o Opinii; To jest czuść Niernaczności Naszym Kole-
gijom, od ktorej jednak Dajej przynajmniej Skutek wszystkich
Innych, ktora Wielki Prawodawca zatrudniał w Cechach, kiedy by
zdaci zatrudnionym przegolnemi tylko Unędzieniami, tylko Słuchem
tego Sklepienia, ktorego kłieć fundujecie do wprowadzenia Obywa-
te się ożywić nakoniec nieporuszony.

Kęga III

R. G. B.

W. W. L. +

L. L. L.

L. L. L. + +

L. L. L. + "

L. L. L. + +

Handwritten scribble or signature

Nim Przystąpimy do rozbiorzenia różnych form Władzy, starajmy się
określić, właściwie znaczenie tego Słowa, nie najkrociej jeszcze do
tego Objaśnienia.

Rozdział Pierwszy

O Władzi w ogólnosci

Proszam Czytelnika, a żeby z uwagą czytał niniejszy Rozdział;
bo kto nie chce być uważnym, dla tego nie chce być i słusnym.
Każda czynność wolna ma dwie Przyczyny, zbliżając się do fizy-
czności; jedna Moralna to jest wolność determinująca; dru-
ga fizyczna to jest władza wykonująca. Kiedy Postępuję
do jakiego Mięjsca, trzeba najprzód abym chciał iść, Powtórę
żeby mnie moje nogi zamięsty do niego. Mnie Paralizem ru-
szony chce, zdawać się Ciotki nie chce biegać, obydwie zosta-
ną na mięjsce. Ciąto Polityczne ma też same Części, to
woni oddzielne postrzegamy, wniem Władzę i wole, Pierwszą
pod Imieniem Władzy Prawodawczej, drugą pod Imieniem
Władzy wykonawczej Nie się wniem, bez Ich Przyzwolenia
je niedzielić, lub przynajmniej dzielić niepowinno.

Wdzieliłomy się Władza Prawodawcza należy do Ludu, i do
niczego Innego Należy niemoż, przeciwnie z Lawą wy-
zey Potężnych Takwo moznaby prubować, że Władza wy-
konawcza

wykonawcza nie może należeć do Powszechności, prawodawczej,
czyli Najwyższej Władzy, ta bowiem zasadzą się jedynie
na czynnościach szczególnych, nie wchodzących w zakres
Prawa, a zatem nie należących do Najwyższej Władzy, a
tego wszystkiego czynności powinny być tylko Prawa
Potrzeba więc ciała publicznej Wykonawcy, któryby się
tęczył, i dopomagał jej w celu podług zarządzenia woli
wszechnej, stanowił komunikację między Stanem, a
najwyższym Władzą, i sprawował niejakiem sposo-
bem w osobie Publicznej to w stosunku z Jednostkami
Duszy z Stanem; Otoż Przyrzyna dla której wola-
nie jest przed niewłaściwą wzięty za Najwyższą
Władzą, kromu tylko postęguie.

Coż więc jest Ciałem? Ciało pośrednicze między Po-
płem, a Najwyższym Władzą, ustanowione dla
wzajemnego ich porozumiewania się, mające prawo
nie sobie wykonywanie praw, i utrzymywanie wolności
tak Cywilnej jak i Politycznej.

Członki tego ciała zowią się Urzędnikami, czyli Krolami
to jest Arządami, Ciałem zaś takie Lanczchnictwem je-
Przez to Ci, to utrzymują, że czynność przez którą nasza

[9] Tym sposobem dała w Wenecyi Zpromadzenia Senatorem
tel Najbardziej Panie Serenissime Prince, choćby i Dnia w
nieznanym czasie

111

poddał się Naczelnikom, nie jest Umową, ma ją wielki po-
bie Fryezny; istotnie bowiem, nie jest to, tylko zleceniem,
Urzędem, w którym prosi stąd najwyższego władcy
używać Imieniem Jego poruczonej sobie Władzy, kto-
rą może ograniczyć skreślić, i odebrać kiedy, musi
podobna, gdy zmieni się tego Prawa, bytoby niezgo-
dne z Naturą Ciąta Towarzystwa, i Przeważne Lec-
miarów Współuczestwa.

Nazywam więc Urzędem, czyli najwyższą Administracją
prawe używania Władzy wykonawczej, a Zwiernikiem
kierm czyli Magistraturą, osobę szczególną, albo Cia-
to Moralne, mające ją sobie poruczoną.

W Urzędzie to znajdujemy Posiadanie Cioty, z których, z których
stosunku, porostnie stosunek latości, do latości, czyli najwyższego
Władcy, do stanu. Ostatni ten stosunek, można sobie wy-
obrazić jak koniowce wyprawy ciągłej Proporcji, w której drugim
proporcjonalnym jest Urząd. Urząd oddziela od najwyższego
Władcy Powszechny, które daje ludowi, do utrzymania więc wpa-
nia Równowagi potrzeba, ażeby nadzierałać iedno drugiem
wielozym czyli Ciotą rzędu wstawnym sobie wziętego, wyprawy-
wata wielozymowi, czyli Ciotą Obywatelów; z jednej strony
Najwyższemu władcy, z drugiej Władczym.

Conkrewa niemożna ani jednego z trzech wyrazów Narodzić, bez
złamania natychmiast Proporcji.

Jesli

Jestli Najwyższy Władca chce Prądzić, albo Urzędnik pisze Prawo
albo Poddani wytłumaczą z Postulacjami, wnet Nierząd roz-
mnie Mięso Porządku, Siła i Moc mediatary zgodnie, a Stan
ktorego spoynili zerwane, wpada w despotyzm lub Anarchizm
Ponieważ naklonie, w każdym stosunku, iden tylko znaczenie
raz średni Proporcjonalny, iden także Prąd może być tylko
by dla idnego stanu. lecz jako Izogone wypadki mogą odm-
nie' Stanu Narodu, Nitylko rozmaite Prądy, mogą być
dobremi dla rozmaitych Narodow, lecz nawet dla Idnego Na-
rodu w rozmaitych czasach.

Aibyśmy doba Uformowali jakiekolwiek wyobrazenie Stosunkow
między temi dwiema^{one} terminowemi wyrazami zachodni' mogący być
wezimy za Przykład Dobrej Ludu, jako Stosunek do wyrażenia
łatwiejszy.

Dajmy że Państwo składasz z Dwieście Izogon Obywatel
Najwyższego Władcy niemozna sobie wystawić, tylko sa-
ciato Zbiorek każdy ras' Prywatny w Charakterze Po-
danego jest uwazany, jako chętna osoba; wiec W.W:
 $P = 10000 = 1$. to jest Najwyższy władca ma się do Poddan-
go, jak dwieście Izogon do Jedności; a kad widziemy z W-
dy Cienole Stanu posiada tylko dwieście Izogon. czyli
wzajemny Władcy, chociaż z swojej strony latwiej jest Poddan-
Niskie Narod składasz z sta Izogon Ludzi, Stan Poddanych
odmieniają, każdy z nich dawiza równie Cety Cyjan Pr-
gdy tym czasem Kraska Jego zmniejszona do skutyku
czasu, dwieście razy mniejszy ma wpływ do Ich Swone

z kąd wypływa że wolność zmniejszając, Im bardziej się stan
powiększa.

Gdy mówię że stosunek pomniejsza się, rozumiem przez to, że się od
daleka od równości. Tym sposobem, im większy stosunek
w znaczeniu Geometrycznym, tym jest mniejszy w znaczeniu
pospolitym; w pierwszym bowiem miara stosunku uwa-
żanego podług ilości jest wieloraz, w drugim zaś uważonego
podług idnakowości podobieństwa.

Im mniej więc wola Suwerenna zgodzając z Powszechną, tym jest
Obyczaj z Prawami, tym większą powinna być Chęć Powsze-
chna. Wzrost Państwa ażeby był dobrym powinien być
stosownie mocniejszy, im Narod jest liczniejszy.

Z drugiej zaś strony, Ponieważ zwiększenie stanu, daje urzę-
dnikom, którym poruczona Powaga publiczna, więcej Półki i
sposobów nadużywania swej władzy, więc im większą si-
łą Państwo dla Powszechności Ludu mieć powinien, tym większą si-
łą Państwo powinien mieć Najwyższy Władca dla powszechno-
ści Państwa. Niemniej tu o Mocy bez względu na ten
o Stosunkowej rozmaitych części stanu.

Z tego dwójnego Stosunku wypływa, że ciągła Propozycja
między Najwyższym Władcą, Zwierzchnictwem i Ludem
nie jest dowolnym urzuceniem, ale koniecznym wnioskiem
z Natury Ciąży Politycznego. Z kąd wypływa, powtóre,
że ponieważ się nie zmieniających wyrazów, tym jest lud jako
Poddany zawsze zostaje nieodmienny, y wyobrażony przez
jedność

jedności, za każdym zwiększeniem się, lub zmniejszeniem ilości
dwojonej, ilość "Średnia" również zwiększa lub zmniejsza, a z
tym wyraz Średniowy odmienna się. Co dowodzi iż nie ma
jedynego i bez względnego składu rzędu, lecz że może być tyle
rzędów rozmaitych w Naturze, ile stanów rozmaitych w
Wielkości.

Gdyby wysmiewaige moie Systemma, powiedziano że dla
należnina Średniego proporcjonalnego niepotrzeba podług
go zdania, iak tylko znależ" liczby quadratowg z ilości
Odpowiedziałbym iż tę ilość biorę tu tylko za przykład, iż sta
suaku, o których mowę niezmiernie się szczegolnie podług
ilości ludzi, lecz w ogólnosci podług ilości działania, z roz
zmaitych przyrządów utworzonej, iż nakoniec, jeżeli dla bli
szego tłumaczenia się, porzyeram na moment wyrazow Geo
metrycznych, wiem dobrze, iak mało ma miejsca w
Geometrii, w głoskach moralnych.

Rząd w Obraciu z mniejszym, jest toz samo, co było w
tyczne zawierające się w sobie, w wielkim. Jest osoba
Moralna, Obdarzona pewnemi zdolnościami, czynią iak
wypisy w Tadzie, Sierna iak Stan; którą można rozdo
lic' na June podobne stosunki; z tego Naturalnie powo
wynika Proporcya, w tej zaś znow inna według porząd
trybanatow, aż poliszę niedość do wyrazu średniego i miern
działnego, to jest, do jednego dwiema, czyli Najwyższego

Wydruk

Urzednika, ktorego, w posrod tego szeregu mozna sobie wyobra-
zic, iak siodnosci" miedzy Rzydem Wtomkow, i Liab.

Niewiataigewy siodnak wto Mnostwo wyprawow dosze iest dla
nas uwazac Rząd iako Nowe Ciato, w stanie oddzielne, tak od
Ludu, iak od Najwyzszego Wladcy, i Posrednicze miedzy Niemi.

Istotna Iych Dwoch Ciat rozniaca iest ta, ze stan od samego
Siebie, rząd zas tylko od Najwyzszego Wladcy byt swoy
bierze. Tak wola przedzajego Lurierschnika nie iest in-

na, lub byci przynajmniej niepewinna, tylko wola Poutpochu
czyli Prawa; sista Jego, iest tylko sista publiczna, wresie
iako w srodtku umieszczone, skoro tylko sam z siebie Prud
siebierze iaka czynnosci" samowolna, i Niepodlegla, unet Lurie
zch zaczyna wafkei".

Idyby nakoniec przyto do tego,
Iiby szczegolna wola Lurierschnika, byta d wietniejsza od woli
Najwyzszego Wladcy, gdyby na wymuszenie dla niego Posta
szemstwa, uzył Lurierschnik sity Publiczney, w syczet
Dzku Istoiny, i Inaydywalisij ze tak rzeki, Dway
Najwyzsi Wladze, Jeden z Prawa, Drugi z Uzysku,
w tym momencie Initnotby Lurizet Towarzystwi, a
Ciato Polityczne zostatoby rozurzane.

Aziby siodnak Ciato rzadu miato bytost", i neczywiste
izycie, rozniaca go od Ciata stamu, aziby wysztku
Cztonki jego dzialaty zgodnie, i odpowiadaty Lamiarom
swozo

swego ustanowienia; potrzeba ialiczós' J. St. Ogólnego, Potrze-
mu czystości wspólnej Łatunkow iego, moją naradę i Woli do do-
go zachowania doięcej. Ta zaś oddzielna bytosc' wymaga ię-
madków, rad, wstady roztręzania, stanowienia Praw, tytułow,
Przywilejow, które iurisdictionowi wyłężanie są nalezyte, i wst-
te uciążliwszego potężenia Urzędnika, czynią ię Chlubnięcy.
W tym tylko trudność ialicim sposobem urzędni' wczotosi, t-
tosi' drugiego rzędu tak, żeby utwierdziłi swoje Konstytucy-
nie nadwierzata Ogólnej, żeby zawsze rozważniata moc roz-
gólną przeznaczoną do wstatego zachowania od Moją Public-
cznej przeznaczony do zachowania Stanu. Krotko mówię-
ceby zawsze była gotową pomoci' między ludow, między dno-
dow.

Chociaż przytym Stwierze Ciata rzędu, iest Dwiecym drugiey
Stwierze Ciata, chociaż ze tak nęte miocyę tylko Polyczan
i podleglym sposobem, przeciż to nieprzeskadza, ażeby
mogto i w iękwę dniekosię, i sybkościę dniekosi' y używa-
mniey lub więcej Oczowstwego Zdrowia. Nakoniec nieprze-
wiazę się nawet wbrew swemu ustanowieniu, może
dług własności swego utworzenia, mniey lub więcej oddaleni-
od Niego. I tych to roini powstają rozmaite
sunki, które iędo rzędu, według Pypadkowych, i niezogoty-
stosunkow Stara modyfikacych, powinien mieć z Ciatem
Stanu. Czysto bawiem Rząd Najlepsy w sobie
mniey

w sobie stawiemy z tym, i rzeki stosunki jego, nie będą się odmieniać, po-
dług wad Ciała Politycznego, do którego należą.

Rozdział II

O Porzątku, czyli zasadzie rozmastosci form rządowych

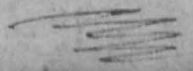
Aleby wgluszyć ogólną przysługę tej Rozmastości, potrzeba uczynić
taką różnicę między Dwierzednikiem i rządem, iakożmy czynili wy-
żej między Stanem i Najwyższym Władzą.

Magistratura może być z większej lub mniejszej liczby Członków
złożona. Powiadzieliśmy, że Stosunek Najwyższego Władcy do
Poddanych poróżnia się w Miarę ludności; z Cesarzowskiego więc
podobieństwa możemy wniesić też samo o Rządzie względem
Urządników.

Ale cóż cóż rządy, ięst zawzięci Jasi sama, co cóż cóż stanu, nie
nieodmieniają; stąd wypływa, że im więcej Jasy upowierza na-
szych własnych Członkach, tym mniej mu enicy do upowier-
nia na Naród zostaje. Więc im więcej Urządników, tym
stabszy Rząd. Powiwar zaś Masyma ta ięst Węgiełna,
Starymysz lepiej ię Obiawie.

Trzy istotnie odmienne rodzaje woli możemy w Urzędniku
uważać. Najpród własną szczególnego Członka, która do
szczególnego tylko dziej Rzytu; powtóre woli Uspólną Urzę-
dnikom, oglądając się szczególnie na Rzytek Dwierzednika,

można

można ją nazwać wolą Składu, która względem zgody jest to
wszechna, a zaś względem Stanu, którego częścią jest Rzecz
gólna; Potrzebie Wole Narodu czyli najwyższą władzą, która jest to
wszechna tak względem Stanu wziętego za całość, jakoteż względem
Rządu, wziętego za część całości.

W doskonałym Prawodawstwie, wola Szczególna powinna być w
czym, wola Urzędnicza bardzo mała, a zatem wola Powstrzechna
czyli najwyższą ^{istotną} zawsze Panującą, i jedynym prawidłem w
Stwierdzeniu Innych.

Przeciwnie zaś według porządku Natury, każda z wyżej wymienio-
nych Rodzajów wola, tym więcej staje dzielniczą, im bardziej
skupia. Wola Powstrzechna jest zarazem najwyższą, Wola
Urzędnicza, zabiera drugie miejsce, a Szczególna Pierwszą.
Sposobem każdego Członka Rządu, jest Najprzód Samym sobą,
tym Urzędnikiem, a potem Obywatelem. Stopniowanie uproszczenia
Sprzeciwia się temu, którego Porządek Towarzystwa wymaga.
Gdzie Rząd w ręku jednego Członka zostaje, tam wola Szczególna
i Urzędnicza jest doskonale złączona, a zatem w najwyższym
stopniu natężenia, a że ujęcie ich, od stopnia Woli Zależny, jest
względna zaś wola Rządu nieodmiennie się, rząd jednego jest
czynniejszym ze wszystkich.

Przeciwnie zaś potężny Rząd, z Władzą Prawodawczą, Zdobną
Najwyższego Władcy, Zwiększeniem, a wszystkich Obywateli
Urzędnikami; w ten czas wola Urzędnicza pomieszana z

z Powozuchną, nie więcej będzie czynną, jak Powozuchną, i zostawi wół szereg
gólną wlatęj swęj sile. Tak Arząd mimo iednakowosci Sity, ebowięj bez
względney, będzie znajdował na Najmniejszym Kopniu Sity, obowiaz-
wey, czyli dzielności. —

Nimozna Zaprzeczy Jęch Stronkowi, Inne iisze uwagi przybywają
na Jęch Poparcie. Widujemy na przykład każdego Urzędnika czynni-
szym w swym składzie, niż każdego Obywatela w swoim, Wola za-
tym Szczegolna daleko więcej wpływa do Działani Arządu, iak do
działani Najwyższego Władcy; Każdy bowiem Urządnik ma prawi-
 zawsze poruczoną sobie iakąś czynność Arządu, miastto że każdy
Obywatel z osobna, niema żadney czynności Najwyższego Władcy.

Z rękę Im bardziej się stan Rozmnożenia, tym bardziej; wszakże iednak
nie w miarę rozmnożenia się; rośnie bez względu sity Jęgo. Lecz
kiedy stan w iednakowym roztwie potrojeniu, na prożno wtem czasie
pomnazi się liczba Urzędników, Arząd nie pomnazi przez to wcale Swoy
Sity bez względney, Sita bowiem Jęgo jest Jaki element, co sity stanu,
ktora w iedney zawsze utrzymuje się miere.

Arzez przytym jest Pewna, że zatakwianie spraw, staję się opieszalszym
im więcej się waga Niemi Zatrudnia, że oddaje Nadto roztropności,
złudności pozwala Losowi, zwię spuszcza się pomyslowe Okoliczności, że
nakoniec przez Zbytek namyślani się, czystowę tracę, owoce namy-
stow.

Dowiedłem tutaj, że Arząd Węty, Im większa sity Liczba Urzędników,
Dowiedłem więcej, że Im dżiwniejszy Narod, tym bardziej Rozmnożenie
zarękać sity powiększają, skąd wpływa, że Stronch. Urzę-
dników do Arządu powinien być odwrótny względem Stronch. Urzę-
dników. Podpisanym

Podanych, do Najwyższego Władcy; to jest: Im bardziej stan powo-
kwa się, tem bardziej Rząd powinien się ściślejsz, tak aby dalsz
Rządow zmniejsza się w miarę pomniejszenia się Narodu.

I refleksy mówię tu tylko, o względnej sile rządu, by Najmniejsz z
o jego prostosć: Gdyż wcale przeciwnie, Im większa jest liczba
Urzędników, tym bardziej wola Urzędnika, zbliżają do woli Powo-
zamiast się pod jednym Urzędnikiem, wola Urzędnika nie jest iako
powiedziat, tylko wola szeregową. Tym sposobem trawisz z jednej
strony, co z drugiej Dyskucji; a tytuła Powołańcy natym
zasada, aieby oznaczył Punkt w którymby stał; i wola Rządu
wose ugrupoweyi wzajemney łączą się w stosunku iako Najp-
specjalniejszemu krajowi.

Podział III

Podział Rządow

Widzieliśmy w Poprzednim Podziale przyjęty, czemu również
małych rodzajow, czyli Form Rządow, naznacząmy podług liczby
składających się Osob? Obaczymy teraz jakim sposobem robi się
podział?

Najprzed moć jest Najwyższy Władca, z którego Rząd w ogólny
Ludu, lub większy jego części, tak i innych znaczących więcej Obywat-
Urzędników iako Prostych, Jaka forma rządu nazwaną Demokracją
czyli Iminowładztwem

Absolutnie poruczy Jaj Matcy Lodu, tak jak by było więcej prostych Ob-
telow niż Urzędników, Jaka forma rządu nazwaną Arystokracją czy
Meinowładztwem

Młoci Naturalni

46
można nakoniec umieścić cały Sejm w ręku Jednego Urzędnika, tak jakby
wszystcy Jemu otrzymowali władzę swoją od Nięgo, Ta Trzecia Najpo-
spolitsza forma nazywana Monarchią albo Jedynowładztwem.

Trzeba jeszcze zważyć, że każda, a Płynniejszą Dwie Pierwsze, i Pomiernie-
szych form, mogą przyjąć mniejszy lub większy stopień, i że dosyć znaczną
nawet mają obszerność, Jedyńowładztwo bowiem może być doko-
nane, lub sięmnić aż do Potowy.

Własnowładztwo nawzajem możesi od Potowy dokończyć, aż do Najmniejszego
nieokreślenia liczby siłowni. — Jedyńowładztwo nawet może być
podzielone. Sparta miała ugię po dwóch królów przez choro-

konstytucję, w Państwie Rzymskim widziano aż do Osmu
Cesarzów, chociaż Cesarstwo nie było podzielone. Tym sposobem

znajdując się punkt, w którym każda forma Sejmu, może stać się z
drugą, i widzimy że Sejm pod trójnym tylko nazwiskiem, mo-
że być nazywany przyjąć, tyle rozmaitych form, ile ma Obywatelów.

Co większa ponieważ, każdy Sejm może podzielić się na Jene Części, tak
a żeby jedna tym, druga zaś innym sposobem była administrowana,
może z Trzech pokombinowanych form, wyniknąć mnóstwo form wie-
szących, z których każda jest podzielna przez wszystkie trzy Procy.

Mozno we wszystkich czasach sprzeczać się, o Najlepszą formę Sejmu,
niepamiętając że każda z nich jest w pewnych Przepadkach Najlepszą,
w Innych zaś najgorszą.

Jeżeli w rozmaitych krajach liczba Najwyższych Urzędników, powinna
być w proporcji odwrotnej do liczby Obywatelów, Jedyńowładztwo
w powszechności będzie przystawato niektórym krajom, Mozno utadec-
nić miernym Jedyńowładztwem wielkim. To Prawiło może wyphy
wa

wypływa z Zasady, lecz jakim sposobem wyliczyć miarę Osiłi i
sił które mogą czynić wyjątki? —

Rozdział IV

O Eminowładztwie

Prawodawca lepiej wie, niż ktokolwiek jakim Trybem prawo ma
być wykonywane i tłumaczone. Ladaż więc ze Najlepszym
ma nadu byłoby tam gdzie władzę wykonawczą, potężniejszą
Prawodawczą: lecz właśnie toż samo czyni Rzecz w pewnych przy-
padkach niedostatecznym, Ponieważ niektóre rzeczy nie są wa-
żniejsze, jakby powinny być; ponieważ Zwierzchni, i Najwy-
szy Władca będzie jedną osobą skądże tak wiele rząd bez nad-
mierne jest aby Prawodawca wykonywał swoje Prawa, ani też
skład Narodu, odwracał uwagę swoją od widoków ogólnych, a przy-
kładał się do przedmiotów szczególnych. Nie niebezpieczniejszą
w sprawach Publicznych, nad Interes prywatny, a że od Rzeczy
Wielu praw, jest mniejszym z tym, niż zaprawa Prawodawcy, w
ochybnym skutku widoków szczególnych, w Ten czas królowi w
nie swojej Nadwierzionemu, każda odmiana stająca niepo-
dobna. Narod któryby nigdy nie był Rzędu na to, nie
nie byłby, także swój Niepodległości; Narod któryby Lawra
one rządził, niepotrzebowaty być rządzący.

Biorąc wyraz w sustym znaczeniu, nigdy by nie było, i nie
drei nigdy prawdziwego Eminowładztwa. Spraciwia się
bowiem porządkowi Natury, żeby większa liczba rządząca, a
mniejsza

117

a mniejsza była rozdrożona; Niemożna sobie wyobrazić Narodu ciągle dla Nawadzania się w sprawach Publicznych zgrupowanego, widać zaś łatwo iż bez odmienienia formy rządu niemożna do tego wyznaczyć Komisjiów.

Jakoż w Samej Rzeczy zdają się mi iż może przyjąć za Zasady, iż kiedy Urzędy Sądu podzielone na kilka Instancyj, najmniejszą liczbę Poyskają przedcy czy posmiej Najwyższą Powagę, choćby na reszcie przez jedną tylko Instancję Sądową, które za Naturalnie do Nijj przyprowadzają; —

Pytym ileż rzeczy trudnych do połączenia niewymaga takowy Rząd? Najpierw krajem bardzo małego, iżby się Naród mógł zstawić zgrupowaniem, i żeby każdy Obywatel mógł łatwo poznać drugiego; Potem wielką Prostotę w Obyczajach, która by zapobiegła mnożeniu spraw, i roztrząsaniom swawolnym. potem wielką równość w Sądach i majątkach, bo bez Nijj równości w Prawach y Powadze, niedługo by się mogła utrzymać. Nakoniec mać, albo żadnego Zbytku; bo Zbytek albo jest skutkiem Bogactwa, albo czym je potrzebniemi, Zbytek przeciw zaradkom Bogatego przez Władanie, ubogiego przez chciwość majątku, zaprowadzić Oczyszczenie, i prosiłości, odbiera krajowi Obywatelów, czynią jedynych Poddańcami drugim, a wszystkich niewolnikami Obywateli.

Dla tych to Przyczyn naznaczył pewny Stawny Pisarz, choć za Zasady Rzeczypospolitej, gdyż w sumie do warunków bez których niemożna się ostać: lecz piękny ten Geniusz, który jest niedościgniony, czyż Ciimry, dla tego, iż zaniedbał cywilizacji potrzebnych rozważań, i nie wiedział że jeżeli Najwyższą władzę wsadzić iść równakową, wtedy

w każdym też dobre urządzonej Kraju, i jednakożasada mięcej
powinna, mięcy prawda lub mięcy podług formy Rzędu, —

Dodajmy do tego iż Niemcy Rzędu wyprawionego bardziej na Wojny
wewnętrzne, y domowe rostecki, iak Eminentady, gdyż Niemcy i
druzgo, któryby tak mocno, i statecznie dążył do odmiany formy,
któryby do utrzymania się mięcy Potrzebowat mięcy i Odwagi, w
to Nadewszystko konstytucji, Powinien Obywatel krotkość Mięcy,
Statucie, i władzom Dnia życia swego powtarzał w głębi serca Non
proliwogo [r.] wicwody Polskiego - malo periculosam libertatem,
quam quietum Servitium.

Jażybyś znalazował Narod Bogow, rządzący gminowładnie
tak doskonały nieist dla Ludzi.

[r.] Leszczyński Wład Poznański Ojciec Stanisława króla Polskiego Królowa Lotaryngii

Rozdział V

O Moznowładztwie

Mamy Tu Dwie moralne, bardzo mięcy sobą, różne Osoby, to jest
Rząd, y Najwyższego Władzę; a ztym także Dwie Wole Powstające
Jedną względem wszystkich Obywatelów, Drugą względem członków
du. Chociaż więc Rząd iest mocen podług własnego typpod
nia Włóży skład swoy wewnętrzny, nigdy iednak niepowinien
mowić do Narodu, tylko Imieniem Najwyższego Władcy, i
Samego Narodu, Oczym Niemalcy nigdy zapominać.

Pierwsze Towarzystwa rządzący moznowładnie, Oczym Narodu
się mięcy sobą, o sprawach Publicznych, Władzici ustepowate
chętnie powadze doświadczenia. ztąd to Imiona Króly i
Senatu

Stawiam Senatowi Frontowi. Długo w Ameryce Północnej do tego na-
dzyszy takim sposobem, i bardzo dobrze są rządzeni.

Lecz w miarę znikającej równości przyrodzonej, prąd nierówności wko-
rzona, bogactwa i potęgę [: 5 :] przekładano nad Wiek; Eminowatę
two statowię Obieralnym. Nakoniec Pręga zostawiona Dzieciom
w Spawiznie z Maigtkiem Ojcow, dawszy Początek Domom chłade-
chom, zrobila Prząd dzidziestym, i Obaczono dwudziestoltnich
Senatorow.

Try są więc rodzaje Moimowładstwa, Naturalne, Obieralne, dzidzi-
czne. Pierwsze Prostym tylko Narodom przystoi, Inni ze wszyst-
kich Prządow jest Najgorszym, Drugie Najlepszym. Jest to Mo-
znowładstwo właściwe.

Oprocz Piętkow z rozroznienia Oboch Władz wyptywajacych ma
jeszcze inne z wyboru swych Cionkow; w Eminowładstwie, bowiem
wszystcy Obywatele rodzą się Władnikami, Moimowładstwo zaś
ogranicza Ich w Małej Liczbie, i Wierozstaia Władnikami sieno
przez wybor [: 4 :] który Poczuwosc, Swiatlo, doświadczenie i usad-
kie Inne przyczyny Pięsiowznictwa, i Szwanku cyjni tylko Nowe
mi Pobudkami dobrego Prządu Szweczenie. — Przytym

[: 5 :] Rzecz jasna że u Starożytnych Słowo Optimatus nierzadko
najlepszych lub Najmożniejszych.

[: 4 :] wiele Zalogy na Opisanie Prawami sposobu Elekciei Władnikow: gdy zo-
stawiając ich woli Zwierzchnika, niemoż umiżnąć moimowładstwa dzidziestego
iaku trafito Rzecz Pospolitym Weneckiej i Bernonckiej i akoi Pięsiowca ad
dawna już iest Stanem rozwiązany, lecz druga Utrzymując się przez
dasiogę Mądrość swego Senatu, iesto wyjątek bardzo chlubny i bardzo nie-
bezpieczny.

Byłym Izromadzenia odprawiając wygodniej, sprawy natragając,
lepiej, złatwiając z większym porządkiem, i pilnością, Narodził
stanowi Senatorowie, robia lepry u Postonnyk kredyt, nie im
Nieznaiony lub wzgardzony.

Krótko mówiąc, jest Najlepszym, i Najnaturalniejszym Izromadzeniem
ażby Najmędrsi nadzieli Imieniem, dołkowi kiedy jest pewność,
nie dla Swozo, lecz dla Jego pożytku nadziei będą; poco pomnażać
nadaremnie sprężyny, lub dwadziesto Izromadzeniami robić to, co do
branych ludzi może lepiej uskutecznić? Lecz Należy uważać
że Interes Składu, tu już zaczyna mniej nadziei widać publiczną
czną podług przepisu woli Konsewulny, i że Inny sposób nieuchronny
odymnie prawom części władzy wykonawczy. —

Co się tyczy przyzwyczajenia niezgodnych, niepotrzeba iak w dobrym
nowładztwie, ani kraju tak małego, ani ludu tak prostego i pro-
wego, ażby wykonanie Prawa wypływało prosto z woli Konsewul-
chney. Tem bardziej Niepotrzeba Narodu tak wielkiego, ażby
każdy nadca w Swoim wydziale mógł przywłaszczyć sobie Najwy-
szą władzę, a zrazowsy od wytłamania się z pod Postulacjami
staty Nakońce Panem.

Lecz chociaż Moirnowładztwo niewymaga wszystkich Cnot Rzadcy
nowładnego, wymaga jednak Innych, wstawiwszy sobie, i jako, do
mności w Bogactwach Umiarowania w Ułogach, zdaje się bowiem
ze Justa równości byłaby wliwy nie na swoim miejscu: wspan-
Nawet nie zachowywano by. —

Chociaz zaś "Nierówności" Maignthow, niekoniecznie jest temo
dowci przeciwna, wszakże to nie dla tego ażby iak mówi Aristoteles
doga

19

Bogactwi mieć zawsze pierwszeństwo, lecz raczej w Powszechności dla tego, ażeby zawiadomaniu Sprawami publicznymi takim powierzać, którzy użyteczniej wyczerpieli swój czas posługując się. Owszem przeciwny wyrok powinien czasem Ludowi polecać, że w Zastępkach znajdujących przyczyny Pierwszeństwa ważniejsze nad Bogactwa.

Rozdział VI

O Jedynostwie

Uważaliśmy dotąd Zwierzchnika jako Osobę Moralną, i Zbiorową, zjednoczoną z moją Władzą, i skład Władzy Wykonawczej w kraju trzymającą. — Potrzeba nam teraz uważać Ją zjednoczoną w Osobę Ciała Naturalnego, w Osobę jednego rzeczywistego Człowieka, który ma władzę zarządzać nią podług Praw. Takiego to Człowieka nazywają Jedynostwem, albo królem.

W Innym Przypadku Jedności zbierawa wyobraźnia sukcesyjną, tu zaś wcale przeciwnie dzieje, Jedności sukcesyjna wyobraźnia zbierowa; tak Ją jedności Moralna, stanowiąca Zwierzchnika, jest razem Jednością fizyczną, w której uszytku własności w Porządku z taką trudnością przez prawo łączone, Naturalnie połączone znajdując się.

Tym Sposobem Wola Narodu, i Zwierzchnika, Ciała Publicznego kraju z sukcesyjną władzą od jednego zaliczając rządca, uszytku Machiny sprężyny w Jednym się Ciele znajdując, uszytku dążąc do jednego Ciała, Niema tu Przeciwnych ruchów, któreby się wzajemnie niszczyły, i niemożna sobie żadnego gatunku Rządu wyobrazić w którymby Innymże używaniu ciał, uszytku sprawiło szutel. Sindyj

Spokoynie

Siedzący spokojnie na brzegu Archimedes, i podnoszący w górę wielki
okrąg, wystawia mi ścieżkę Jedynostanę, rozciągającą z Gabinetu swo-
go wielkimi krajami, i wszystko poruszającego, chociaż sam zdaje
nieporuszonym. —

Lecz chociaż się nieznajdzie nad dwielniczym, niemaż jednak żadnej
w którymby wola Szczęśliwa Tatwicy nad Junc gurowała: wszystko po-
wada dąży do jednego celu, lecz tym celem nie jest szczęście Półpa-
chne, a sama nawet ciła Agada, dąży nieustannie ku Upiarstwu
wi Stanu.

Krolowie chcą być samowolnymi; pokrzyknijemy im zdaleka, że Naj-
przym do tego Środkiem miłości Poddanych. Masyrna Ja się b-
dzo pyleka, i w mialim względie bardzo prawdziwa, lecz na-
szczęście Dwory zawsze z niej będą sydzie. Półga na-
tosi Poddanych zasadzona, jest bezwzględnie Największą, lecz w-
zem warunkową, i niepewną, nigdy nieprustaną na Nicy Jed-
władzy. Najlepiej bowiem Krolowie chcą, aieby im wolno było być
ztemi. Kiedy im się podoba, nieprustając byci Panami; Nadan-
mie Gdzie mu gadat, karnodzieia Polityczny, że ponieważ
ta Narodu, Stanowi Ich się, Największym jest Ich Interesem
ieby Narod był kwitny, lizny, i stanowy; wiedzą oni bardzo
dobrze że to wszystko nie prawda. Osobistym Ich Interesem
Najprościej ieby Narod był stady, Władzy, i niemożcie im opiewat
Przyznaj że gdyby Poddani byli zawsze wile posturami, Interesem
Jedynostanę bytaby Półga Narodu, ato iebycie przez Nig, wrypie
straszny swoim szkodem; Lecz że Ten Interes jest Postępnym
szy, a powyższe dwa warunki są sobie przeciune, tymczasem

Naturalnie Jedynowładcy tej maxymy, która im najbliżej po-
 żyteki przynosi. Toi to wtajemniczeni tak mocno wystawiają
 Lydom Samuel, toz samo pokazał oczwiscie Machiawel,
 Udaicie wrzekomo, ze daie Krolew Nauli, dawat Je Naro-
 dom. ——— Kizie Machiawela iest dzizka Re-
 publiczanow // ———

W Stanach Ogolnych, widzieliśmy Jedynowładztwo, najwy-
 zwyczajnym rzędem dla krajow wielkich, toz samo widzie-
 my wstrząsanie Je w Sobie Samym. Im bliższym
 iest Administracja Publiczna, tym bardziej Immięrowanie
 stanek Zwierzchnika, do Poddanych, tem bardziej zbliżone
 do równosci, tak ze w Jeminowładztwie Naiszej Jednosci,
 czepi dlamą równosci. Tenże Stanek powiększając w mi-
 rę swimiazęcego się rzędu, a iest w najwyższym stopniu
 wtenczas, kiedy Rząd znajduje się w Ręku Jednego, w
 Ten czas to pobawia się Nadto wielka Odległość, między Zwierzchnikiem
 a Ludem, kry zostac bez Zwiazku, zaradki temu niemiernie tylko
 przez Stany Przednie dzizki, magnatów, szlachty dla Je wyjednania.
 Je zaś

// Machiawel był Podsiowym Cześnikiem, Dobrym Obywatelom: lez przywiozany
 do domu Medycusow, zmarł w wieku bismia laty Oczymy, utrzymać miłośni wstrawie.
 Sam wybor Niedziwego Biskupa, okazał dazie iawnie Jego skryty Laryst, a epus-
 cował Maxym w kiziein, z Maxymami w rozmowach nad Jytem diwincem, i a str-
 stony Florystki dowodzą, ze dotąd Jem Kiboki Polityki miał tylko Cypelunkow
 powierzochnych, lub Lepuszkow. Dwor Rzymulki Kizie Jeo chunaw zaku-
 zat, wierze tema, Jygo to bawiem opisał On Maxymy.

To zaś wszystko niezadaje dla Krain Małego, który takowe Sko-
pnie rzuca. —

Leż jednak trudno jest, ażeby wielki kraj był dobrze rządony,
Nierównie trudniej sieden Ciotwiek tego może dostarczyć; a jeżeli
Krol wyznaczy Namiestników, każdy wii co z tego wynika,
Jedną i Nieuchronną wadę Rządu Jedynowładnego, która jest
wrazie z naszym cyrni od republikantskiego, jest ta, że w Republi-
kantskim głos Powszechności, niewynosi prawie nigdy na Pierw-
Stopnie, prócz ludzi zdolnych, chwiałych, i z Honorami je-
sprawniejszych; zamiast że wywyższeni na Urzędy w przy-
noszących, najczęściej bywają chytkami, oszustami,
Intrygantami, których drobne talenta, zwyciężone u Dworze
do wysokich Stopniów zakiały, służą tylko do Okazania
publizności ich głupstwa. Daleko mniej Zawodzą
w wyborze lud, jak Zwierzchnik; a Ciotwiek z dobrą Gł-
tali prawie rzadki jest w Ministerium, jak dawać na Czele
rządu Republikantskiego. Dla tego też Jest się los
jakim trafi, że przy Interwepow w Monarchyi prawie do-
przypaszczonej przez tych Sądnych Urzędników, dostaniemy
w tym Jednemu z tych ludzi do rządu Urodzonych w przy-
sędzię radziwiaią nad sposobami; które umi wyzna-
wai, i robią z tego Epoty Naroda.

Potrübaly do dobrego Rządu w Jedynowładztwie, ażeby im
leż tego, czyli rozległose mienytaję podług talentow
Tawus

11
łatwiej jest podbić, iak rzęzić. Maize Pręt dostateczny
można Jedną Ręką wzruszyć Świat, lecz potrzeba barków
Herkulesa żeby go wstrzymać. Niech tylko Łokdwiak
będzie kraj za wielki, Zwierzchnik prawie zawsze jest
za mały. Jeśli zaś jmeiwnie / co się bardzo rzadko bafia
kraj jest dla swego Arzdy za mały, i wten czas styw
Nim Arzd, bo rzęca uganiają się zawsze za dwiem
wielkimi widolami, Zapomina o Interesach Ludu, który
rownie przez Zbytek swych Talentow czyni Niewszęśliwym
iak Arzda mierzy przez Wiodostatek tych, na których ma
Zbywa. Potrzebaby ze tak rzęty, a żeby za każdym Panow
waniem kraj rozszerzał się lub ściemniał, podług udobno
ści Zwierzchnika, preciewnie zaś w Senacie ponieważ
Talenta pełną miarę maia, kraj może mieć wiodowien
ne granice, i niemniej pomysłnie iu" administracji.
Najwidoczniejszy Arzdu Jedynowładnego wady, iest Wiodostatek
tego ciężkiego Następstwa, które w dwóch Pierwszych Arzdach
Nieprzewany Łaniuch sprawnie, Krol Umiera, potrzeba dru
giego, Elekcyje zostawiają Niebezpieczną bezkrolowia, są bunli
we. Niechci Obywatele nieposiadają Juy nieinterferowac
Juy Cnoty, którzy takowe Arzdy niecierpią, Intrzyga i Przekupstwo
wszystko Stanowią, Trudno żeby Juy, ktoremu się kraj przedat,
Nieprzedawat się nawzajem, i nie nadgradzal sobie z Obudry
Summ, które można na nim uzyskać. Wszystko pod tako
wym Panowaniem przedcy czy Pomyślnie Stawia, przydługym
a Spolowno!

a Spokoimosi pod takimi Krolami gorzsa iest nad Mianad
Krolewion.

Coz przedsiwzięto dla Zapobiezienia temu Itemu? Oto Urzyna
Korony Dwidzielnemi w Pewnych Familiach, i ustanowiono Porzadek
Następstwa, zapobiegajacy wszelkim Sprom po Smierci Krola
to iest wprowadzajace na Mijscu Elekcjiu rownie Niedogodne
Regencie, prawniemo Spokoimosi porozną nad mądra Admini-
stracii i wolano raczej poddajacy Niebezpieczeństwu Aro-
dow Dzieka, Porwany, lub Niedozgi iak Sprisajacy o wybr-
Dobrych Krolow. Minuwaiano, i wystawiajacy na ty Krow-
cznosci, wszystkie prawie Niebezpieczeństwa przeciwko obci-
sono. Byto to bardzo mądre Stowo Młodego Dion-
ziusza, ktorogo gdy Ojciec Naganiajacy jakis kamubny czyn-
nosci mowit = Dajem ci tego Przyklad! Ach Odpowiadzial
Syn = Jwoy Ojciec Niebył Krolom!

Wszystko przyczyniajacy do Obrania i Sprawiedliwosci, Poru-
mu Czlowieka Wychowanego do rządzenia Drugimi. Wied-
szę zadani pracy, iak mowię, w Nauczeniu Młodych Ligię
Sztuki rządzenia! Zdaje się iednak ze ta Edukacya ma
wielki skutku. Lepiej byto gdyby Zaczynano uczye jak
Sztuki Postawienia. Najwiksi Krolowic ktorych uwrilbici
Historia, niebyli Edukowanu do rzadu: Jest to Limuzynski
ktora się Najmniejszy po Najwikszym Joz Uremusy propon-
i ktora lepiej stuchajacy iak roskaruzacy Nabyde Moin-
Nam Utilissimus idem ac brevissimus bonarum Mal-
gul

Malarumq; rerum delectus, cogitare quid aut molueris sub alio Prin-
cipe aut volueris /: u. /: —

z tego Miodostatu Zwiazku, wyplywa rozwiązanie, bardzo prospolitego
Politykom Krolewskim wybiegu; ze Miotyko Arzd Gwintny z Dome-
wym, a Zwierzchnika z Oycem Familii porownywaia, losny Je-
dnak iuz wyicy Zbiti; ale i sicez koynie mu w sygotnie ktordy
posiadae powinien Cnoty przypisuię, i dorozumiewaie się kaza
ze Zwierzchnia iest Lawozu Dym, tzym byci Powinien: za po-
moga takiego dorozumiewania, Arzd Krolewski iest cesur-
sui Naflopsy ze wrystlich, bo niezawodnie iest Nafmocniy
szy, a iuby przytm byt Naflopsy, na Nicym mu Nicabywa,
oprocz na chci zgodniyszy z Wolę Powrzebung.

Lez Jureli iak mowi Plato /: x. /: Krol z Nafury iest Cnotę tak nad-
ka, ikei raię przyznaię Natura i szysie do wyniesienia
Ja na Iron? i iureli Edukacia Krolewska chych Uamion keme-
cznie psuie, kiezoi mozna Spodriwai się po Hmie, Sudi do
Arzdu Wychowanym? Doprowatnie uie mamie my ied-
Miepaie Arzd Krolewski, z Arzdem dobrego Krola, a iedy
poznac co iest Ten Arzd sam w sobe, Nafcy Je pod Zwien-
chnikami miernymi, albo Hymi twiazai, goje na Iron przy-
de lub Iron ja Uryni Jaliczai.

Poupsze

/: u. /: Jant. Ant. d. t. —

/: x. /: in Cruli. —

Pomyśle trudności, nieumiejętności Premiiłości Naszych Prasen,
lecz się wcale Nimi niezatrudniał. Scharstrem nato mow
oni jest postawieniem bez narzekania. Bóg w swoim gu
wie dać tych Krolow, trzeba ich znosić jako karę Niebios.
Ja prawdę taka mowa budzić, lecz niewiem czyliby Niebo
wydarszy na Ambonie, jak w dziele Politycznym. Co to m
za Schar, który Obicium Cuda, a którego Catta, Satula
Napominaniu czego do Ciępliwości zasadzają? Wiew
O tym bardzo dobre, że kiedy Przed ty, trzeba się znosi
zadaniem czyliby znalazł lepszy. —

Rozdział VII

O Rzeczach Mieszanych

Święte mowice, niemaż Rzecz Prostej, Jedynowładca m
si mieć Stopniowane Władzy, Sminowładstwo Narzekan
Tak w podziale Władzy Wykonawczej, znajdzie się Law
stopniowanie, od Wielkiej Liczby, do Małej, z tą różnicą
że raz wielka Liczba Małej, drugizas Mała Wiel
podlega. —

Rozdział ten jest równy, kiedy albo tyżi teny
cyjne podlegają Sobie wzajemnie, jak w Rzecz
Angielskim, albo kiedy Władca każdy tyżi ut
podlega

53

Niepodległa, lecz niedoskonała, jak w Polsce. Ostatnia forma
Najgorsza, Niemaj bowiem Jedności w Rządzie, Stan zostaje bez
zwizku. —

Który lepszy, Rząd Prosty, czy Miespany? Pytanie dużo między
Politykami rozstrzygane, które nieinaczej rozwiązać należy, tylko
jakom więcej pytanie ohańdzy formie Rządu rozwiązać.
Prosty jest w sobie lepszy, dla tego samego że prosty, lecz kiedy
Władza wykonawcza, niedosyć Podlega Prawodawczej, to jest kiedy
Stosunek Zwierzchnika, do Najwyższego Władcy, jest większy
niż Stosunek Ludu, do Zwierzchnika; przez Podział nędu
Armba zaradzi temu uchybieniu Proporcji, w ten czas bowiem
wszystki Jego Czasi mniej mają nad Poddanemi, a
podział czyni je wszystki razem więcej mocnemi prze-
ciwko Najwyższemu Władcy.

Można ichże Ję zapobiedz wadzie, przez ustanowienie Pośredni-
czych Urzędów, które zostawiają rząd w całkowitości, stają się
nie do utrzymywania równowagi między Obiema Władzami,
i do Obrony ich Praw wzajemnych. W ten czas Rząd nie-
jest miespany, lecz umiarkowany.

Podobnymi sposobami można zapobiedz przeciwny wadzie,
to jest kiedy Rząd nadto wężły, utworzyć Trybunały dla Sędzi-
nia Ję. Także dzieć we wszystkich Imperyach, w
w Pierwszym przypadku dzieć Rząd dla osłabienia Ję w drug-
gim dla wzmocnienia; gdyż najwyższa miara (maksimum)

Sity

Sity i Stalosci rowniez w Szlagach Prostykh Inyduie; zamiesz
ze mieszane Srednia Sity wydaia.

Rozdział VIII

Nie kazdemu krajowi przystoi kazda forma Pracy.

Poniewaz wolnosci nieist Oswiecen wseytlich Klimatow, Nieu
stku tei Narodz sa do Niy Zdatne. Im wiecey sie nadto za
de Monteskiego zastanawiamy, tem mocniej czujemy Jy Pr
de. Same o Niy Spory daja tylko sposobnosci do wynalez
nia nowych na latwieniu Jy Dowodow.

Im wseytlich Swiata Pracy, Osoba Publiczna traci, a
nie wydaie? z kdz biene Zywnosci Strawiona? z Pracy Suro
Czlonkow. Zbytek to perzognnych opatruie potrzeby Publicznej
Ztegd wyptywa, w Stan Cywilny nie mozeby ostai, ieno ludz
Praca Ludzi wiecey wydaie, niz Jy Potrzeby wymagai.

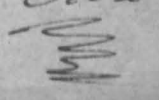
Ten ras nadmiar nie w kazdym kraju Jednakow, w wielo
znaczy, w niektorych Sredni, w Innych ziadec, w Innych
i ipse Muiy. Ten Stosunek Zawit od Zywno

Klimatu, Rodzaju Pracy, ktorej Ziemia potrzebuie, od N
ry Jy Płodow, od Mocy Miedzianow, od Muiyszej lub
wizkszej Konsumpcyi, i wiele Innych Podobnych Okolicz
sci, z ktorych sie skada.

Z drugiej Strony nie wseytlich Pracy sa Jednakow, Im
mniey Duzgie wiecey poierai, roznie gruntuiz
na Jy

na tej drugiej Zasadzie, że im bardziej oddalą się Podatki Publiczne od Swiego Źródła, tym są cięższe, że zaś cięższe one podług ilości Podatków mierzyć należy, lecz podług odległości które mają prężyć, nim Powrócą do Źródła z których wyszły, i jeśli bowiem Ten Źródło jest Syplem, i dobrze ustanowionym, Lud cyfrowo wiele czy mało płaci, zostają zawsze Bogaty, a Skarb dobrze opatrzoney. Przeciwnie zaś kiedy tak chce mało Lud płaci, i jeśli to nieudana nigdy do Niego, płacąc zawsze w krótkiej wypuszczy, Skarb nie jest nigdy Bogaty, albowiem zawsze chętnie.

Itak wypływa, że Podatki tym są cięższe, im większa odległość Ludu, od Źródła, tak iż Lud Najmniej jest Obciążony w Gminowładztwie, w Moznowładztwie więcej, w Jedynowładztwie zaś największą Ciężar znosi. Wic Jedynowładztwo nieprzyjacielem tylko Narodom Bogatym, Moznowładztwo krajom Mierzym w Bogactwie i w Wielkości, Gminowładztwo matym i ubogim. Zaiste im więcej się zastanowimy, tym większą eo do tego Punktu znajdziemy między krajami wolnymi i Jedynowładztwami różnicę, w Pierwszych wszystko idzie na dobro pospolite, w Ostatnich zaś Sity Publiczne i szczególne są wzajemne, z których jedna partia zafę przez osłabienie drugiej. — Jedynym Stowem do spotyżm, zamiast co by miał rzęzić Poddanemu dla Jch Usługi Służenia, czyni Jch Służeniami dla rzęzenia.

Otoż

Chci mamy przyzyny w Naturze każdego Klimatu Wyrostki
poctug których meina oznaczi formy Rzadu, do Jakiy moe
Klimatu polizza, powidniec nawet, iaku rodzaj Mieszkanicow
mici powinieu. Miysca Płonne i Niurodrajne, z
rych Poytek Nienadqada Pracy, powinny zostac Puste y
uprawne, lub tylko Dzielimi Zaludnione. Miysca w których
Praca, niewięcy nad Potrzeby, oddacie, powinny byc Zamiekkane
przez Narody Barbarzyńskie, wszelka Cywilizacya jest u
Niepodobna; Miysca w których Poytek ma to co praca Przewy
sza przytoiz Narodom Wolnym; te nakoniec w których Obf
y i ynie Fronta daz wielki poytek za mata Pracy, choc by
Jedynowładni Rządzeniemi, dla spotrzebowania Nadmiarow
w Produktach Poddanych, przez Zbytek Luwochlnika, lepy
bowiem, ze Rząd Ten Nadmiar pochłonie, niż Gdyby Sz
watu postrowili. Sz Prawda wyiztki, lecz ten
me wyiztki potwieraiz ogolne Prawidło przez to ze przed
czy Pierwiz Sprawiaiz Rewolucye zwracaizce Pracy do
rzadku Natury.

Miyscy Lawoxe w Pamizci roznie, Zachodząca między
wami Ogolnemi, i szczegolnemi Fryczynami, które mogą
też Ich Umiazkowac. Chociaiby late Potrudnie Obf
waty Rzeczpospolite, a late Potnoc Państwa Despotyca
niemniejszyz, iednak bytoby Prawda, ze przez skutki k
tu, krajom Grzeczyn przytoiz Despotyzm, Linnym D
1780

55

Barbarzyństwo, a Dobra Cywilizacja Północni; widać jeszcze że
pozwalając na zasadę, można o Kwestyowanie Jej spieranie; mo-
żna powiedzieć, że się znajduje kraj Limne, bardzo żywe, a
Północniowe bardzo nieurodzajne. Ale to jest ieno stałe
trudności, co nieuważają Grecy, we wszystkich Jej Kolumn
Kach, Należy iakom powiedzieć, uważać razem Kraj Sity
Konsumpcy etc. —

Wziemy dwa równe Fronta, z których jeden przynosi Półtka
Pięć, drugi dziesięć. Miękką Pierwszego wypotrubowują
ry, drugiego Pięć więc Nadmiar Pierwszego Półtka będzie
Pięta, drugiego Dwieście, więc Ponieważ Koszule Jech
Nadmiarów jest względem Koszule półtka Adulotynu, Front
wydawać. 5 pięt przyniesie Nadmiar w Dwoy Masob
Kraj od Nadmiaru gruntu wydawać dziesięć.

Leż nieidzie nam o Półtka podwojny, niepodziwiamy
wet, a żeby kto w ogólnosci, smiał porównywać, iżsiedzi krajów
gorących, z żywności krajów zimnych. Przypuszcimy wpaść
też równość, i Proroczymy Anglią, z Syzlią, a Polskę z
ptem, daley tu Północni znajdują Afrykę, i Indyc daley
ku Północy nieznamy już nie. Leż miasto Jej
równosci Półtka, iakaz równica w Lymawie? w Syzli daley
poruszy Limie, przeciwnie w Anglii iłx prasy Lymaw Jej
niewymaga! Jam zas gdzie wydobył równego Półtka
wicy

więcej niż potrzebnie, nadmiar konicznie mniejszy być musi
 Zwazmy przytym, iż Jednakowa Liczba ludzi, daleko mniej trwa w
 krajach gorzycych, klima nakazuje Skromność w Życiu dla Zdrowia.
 Europejcyflowi chęć tam żyć po Swojemu, ginę kę
 sy na biegunkę, i niestrawności. „Turekiny mowi Chardis
 „ rękami drapieżnicami wtkami w porównaniu z Adyanami,
 „ Skromność Persow, przypisują Wielkomy Wierzyłepczy Jk Tur
 „ wprawie, iż zaś sądzi przeciwnie, iż kraj Jk mniej obfity
 „ w Ziemiopłody dla tego, iż Jk miedkany niewiele Próbują
 „ Gdyby Jk oszczędność mowi daley, była skutkiem Niedostatku
 „ Kniowego, Wbady tylko siedlby mat, alii w Powszechności
 „ wszyscy tak czynią: iadanoby wkaidey Prowincyi musiy,
 „ więcej w Mianę Żywności Ziemi, alii tak sama Skromność
 „ w całym Królestwie panuje. Przechwalaig się Oni Mocar
 „ z Swoego sposobu Życia, mowiąc iż dosyć iść popatryc' na Jk
 „ i Swaz, dla poznania ile iść wyborniejszym nad sposób życia Am
 „ an. Jakoi prawda, Płci Persow iść rowna, gładka, pigłena,
 „ i delikatna, przeciwnie Ormian Jk Poddanych po Europ
 „ sku żygcyck, gruba, chropowata, Ciato Czyste y Ciężkie.

Bliży ku równikowi Narody mniej konsumują. Mąka pro
 wie nie nie iedak; żył ma, kukurudza, Proso kaffa
 sa Jk Zwyczajnym pożywieniem. Inaydzie w Indjach
 Miliony ludzi, których dwinna Żywność dwóch Gósy Ma
 korstnie, w Europie Nawet widziemy Inayczną rozm
 wappetyk

roznie w appetycie, Narodow Pelnocnych, i Pelnocniowych, Jednym
 Obiadem Niemca wyzje Otrzym Dni Osm. W Kraiach goru
 Ludai Zastoiem, Zbytek obracajz takze ku rozom Ziadat
 nym. W Anglii wydasiz na Skotach zastawionych miziu
 mi, we Wloszech kuzdziz sz kwiatami i cukrami,
 Zbytek Stron podobniek okazie roznie, w Klimatach
 gdui Odmiary Casow przese, i gwastronizsze, Saloni sa
 prostsze i lepsze, Tam zas gduie tyko dla przepychu ulie
 raiz, bardziej Stawizsz o Blask, niz o Poytek, same
 Indui sa tam Zbytkiem, w Neapolu Obaczsz codziem na
 Pawrylippie przechadzajzsz w kamizelkach Złocistych
 a boso. Toz samo dzuie w Budowlach, wszyske sa
 Toiz na uspaniatow, gduie miobawiaz. Frykrosi powrotom, w
 Paryzu, w Lądynie kazdy chce wygodnie i lizito miepkat, w Ma
 drycie dostawisz Przepyszne sate, Ale bez Chien do Zamka
 mia, a Loika podobne do Pastogow.

W Kraiach Gorzycch izwnosi daleko sa bardziej izwizca i Sosif
 su, Inuia roznie koniecznie sa druga wplywajzca, Cze
 miw we Wloszech tyko Janym ziadajz? bo sa dobre,
 izwizca z wybornego smaku: we Francii goru Jez woda
 tyko izwi, niezwin, i sa nie Jez prawie na Skotach poloz
 ia. Pucia Niemniy Frontu Zajmuisz, i kosituisz Pary
 Wiemy z doswiadczenia, Ji Zyla affrykanika) z rozlyz podlysz
 a) z rozlyz podlysz
 b) z rozlyz podlysz

od Francuzskich, więcej Małki wydać; Tak jak w Zaimmie Fran-
ka, więcej niż Lyta Putnoine.

Zkąd. Można wnosić, że w ogólnosci Podobne Stwierdzenie Cię-
gnięty i idnym Kierunkiem od Kounika do Breguna, więc
że to więc oceniwszy niekiedy, w rownym porzątku mieć mo-
żna "łód" i wynosi.?

Do tych wszystkich uwag mogę jeszcze dodać Jedną, która
Wielk wyptuje, i razem się wzmocnia, to jest że krainę Języ-
kowie Miskanieów jak zimne potrzebują, a więcej ich wy-
żyć mogą; to podwojny nadmiar zawsze despotyzmowi
Sprzyjać przynosi. Im większą bowiem Powierzchnią
i jednakową liczbą Miskanieów zajmnie, tym trudniejszą
iż się będzie, Język niemożności, ani prosto, ani tajemnie
porozumieć, i że zawsze jest takwo Rzeczami wywołując
Władcy, i precyze Komunitary. Im bardziej zaś Narod-
liczny zbliżają, tym niebezpieczniejszą rządowi targają
na Powagę Najwyższego Władcy. Stenitoni bowiem
bezpiecznie Naradzają się w słuch Język, jak Zwierzęta
w swym Nadrze; Popolstwo tak może się zgromadzić w
Rynkach, jak Wojsko w słuch koczarskich, to do tego
więcej Przyjemny jest, dla rzędu Dywizji, w Wład-
dziatach Odległościach, za pomocą podpowi które sobie
Władcy dła Język pouczają w ogólnosci

jak
|||

tak, jak Sita Liwarsu [y.] Pucunniczas Sita Ludu dziata tylko
skupiona, rozpraszaj i jinne wspomnienia i cze, podobna do
Prochu rozsypanego po Ziemi, ktorozdy Liadko po Liadku za-
pala. Kraie zabym Najmniey Ludne, sa naydogodniysze
Tyranuij: Drapicane Courim Zwionta w Pastymach tylko Pa-

ruia / [y] Jozj nieprzezwiatemu rom powidiat w jazy widzesc II krad. II o wadach widza
Kraioy: tam bowiem chodilo o kragę rzędu nad swemi lisenkami, tu zas o moey Jozj wid-
Poddanemi. Rozpraszane lisenki Jozj, Jozj mu za podpory do dzialania, woglyfowu nadu, Jozj
mizna zadney podpory dla dzialania prosto na krosi lisenki, tak w pierwszym przypadku stuzoz liwarsu i jst
Jozj Stoboz, w drugim moey. Rozdzial IX

O Inakach Dobrego rzędu.

Bez względu więc Pytanie który rząd Najlepszy, jest równie nie
rozwiązalne, jak nieodrębne; czyli raczej tyk ma rozwiązan-
ie w względnych, lub bezwzględnych Półżeniach Narodow
znajdowal'się może kombinacii.

Imzaby rzecz była, gdyby pytano, czyli Jem, a Jem Narod dobre,
lub nie jest rządiony, takowe Pytanie Praktyczne, moine
by rozwiązać.

Lece nierozwiązuie Ję, gdyi każdy chce to podług swego in-
dzim'się uczynić. Poddani wychwalają Spokoynosc publiczną
Obywatele Wolności" szeregolnych, Jem igda bezpieczaciu stara-
własności, ow zas' ofob, Ję utrzymuie si Najszersowoy,
ow zas' si naydogodniyszy jest Najlepszym Rzędem, Jem
chce żeby Karano zbrodni, Ow żeby Jm zapobizano, Jem
pragnie żeby'się kraj Jęo uczynit strasnym dla L'radow
Ow żeby

oś żeby omim niewidzialną; Ten kontent kiedy Piniada krąży, On
wymaga żeby lud miał chleb. Leci gdyby się wreszcie na Jęz
podobne Punkta zgodzono, czylibyśmy się posunęli dalej w kierunku
Hosi moralne niemają pewnej miary, Zgodzimy się na Inak
jakim sposobem Zgodzimy się na Ję wartosci.

Co do mnie, dziwi mnie mocno że przypominano, czyli że nic
mo przez nieuczynność Inaku bardzo prostego. Jakże bowiem jest
Cel Towarzystwa Politycznego? Zachowanie i Pomysłowości i
Jakże jest najpewniejszy znak że się zachowuje i boga życia? Ję
Sięba i ludności. Nie idamy więc dalej szukać tego tak
conego Inaku. Wrytoko potorywszy w rozumie, Ję Pęd
ochybnie ^{nowy} Pępszy, Jęd którym Obywatele bez Naturalizacji, bez
y Innych Obcych Środków, Największy się mnożą; Ję zaś
którym lud Immiigranty; i więcej, jest Najgorszy. Rachmistrze do
releta Należy, zachowuje, mienie, porównywanie /: z: / Rezerwat

Ję widząc tej samej kasady należy Jęd o Wiekach, które spryjały bądry
Niedu rodzaju ludzkiego. Nadto kwiłkono Ję w których kwiłkono Należy i kwiłkono
nieprzemierzając tajemnego ich wydoskonalenia przedmiot, nieważnie na
ich chęci, Ję apud imperitos humanitas vocat ab eum par. servitibus
Nigdy nieobawiamy pod tego Intencją w Maxymach Stogiel, który powadnie
Authora? Nie, Niek co chcą mówić, Nieprawda że wrytoko dobre idzie, Ję
Kray mimo swego blasku wyłudnia się, ani dowie się, aby Wierzopis
siej dochodem posiadał, aieby Wiele Ję był Najlepszy ze wrytoko, Niek
tak na pozorny spocymek, i Spokoynost i Wierzobnikow uważać należy,
zaczyn na Jęzui i Jęzui Narodow, a Jęzui Kraiow Najlepszy
Grady Nierzę Niekone chęci, leci rzadko Jęd Prawdziwy, Jęzui
ny Domowe zdzierają i Wierzobnikow, leci nierzę Prawdziwym Niek
rezerwacjom Narodow, Outrem mogą czasem odstępnie wprawy Walker
dobrym przykładem

Podział X

O Historii Arządu, i Podobności do Lepuscia się

Jako wola przegolna niewstannie przeciwko Powrochney dzwala
rownie z Swiety Strony cyjni Arząd ustawicznie zamachy na tlay-
wyższą władzę, z Pomnożeniem takich zamachow, nadwoy
zupie konstytucya, a Ponieważ tu Niema żadnego Ciata, ktorego
by wola utrzymywała przez swoy opor, wole Zwierzchnika w
rownowadze; musi koniecznie przyjąć czas wlotowyj przed-
cy Poiniey a Zwierzchnik zgnieci Najwyższego wladcy, zlem-
szę Towarzyską Stanię.

Ta to jest wrodzona, i wiecznna wada, podobna do Star-
si i Śmierci rozypużney nakoniec ciato ludzkie dąży swo-
prustannie od Narodzenia Ciata Politycznego ku Jego Lepusciu.

F. P. S. i. p.

dobitajcych się o Arząd Iranow, z Stann to ich trwałego powstania. Ję Poryt-
nosu, lub rozrywite kłski, kiedy wrytsto zgnębione pod jarzmem, wrytsto w
ten czas ginie; wtenczas to Zwierzchniki, niezaję Ję powoli, ubi solitudi-
nem tacuit pacem appellat, kiedy Latargi Mornowtadison miotaty Franoyz
a koadiutor Turyski z pugnatem wtkiszeni wchodzit do Parlamentu, dąd
Francuski szczytowy, i liczący zyt w utraiwcy i wolney subbodzie. Kwestia
Niezdy Gwia na toni Najohrubniejszych Woien: krew plynata Annu-
niami, a laty kraj był wypany ludzimi, Zdawatary mowi Machiacul,
ze Rzeczpospolita Napa stataty Płzamyng, wposrod Mordostko, Postupny
i Woien domowych, Cnota Ję Obywatelow, Ję Byzaii niepodległost dąd
niepaz była do Ję wzmocnienia, a niceli Ję wrytsto rozterki ostabie moży
Cokolwiec Zamiepania, Jodaci Duhom z gosi, a nie kate Ję, i ale
czy wolność spryja wstawić Pomysłności Podraju.

Przebieg rząd dwoma zupełnymi sposobami; kiedy albo Arząd się zmienia,
lub kiedy się Towarzystwo Żywność rozwiązuje.

Siemni się rząd, przechodząc od wielkiej do małej, to jest, od
nowotadztwa do Moimowtadztwa, od Moimowtadztwa do Jedynowtadztwa,
Ta jest Aktonnos "Jego Naturalna" / a / gdyby od małej do
do

/ a / Nieznaczące Powstanie, z wzrostem Wenecji okazał się znaczący Przejście
takowego Stopniowania; dziwna jednakże rzecz, że od 1200 lat Wenecja
ci na drugim dopiero stopniu bycia się zdała, a ten zaczął się przez
Senat di Consiglio w R. 1198. Co się zaś tyje dawnych Arządów, który
im zarzucają, pewna jest że mimo wszystko to quintinio della
liberta veneta mowi, Między Najwyższymi Władzami.

Zarządził mi Rzeczpospolitą Arzadzką, jakoby przeciwko mojej Zasady
Jedynowtadztwa do Moimowtadztwa, a stego do Iminowtadztwa prze-
słał. Lecz ja wcale inaczej sądzę.

Arząd ustanowiony przez Romula był mieszany, wkrótce zamieniony
w Despotyzm. z Przejściem szczególnych zginotów przed czasem
jak Dzieci Umierały przed dostąpieniem wieku dojrzałego; w
głównie Jarkwiniszow, było prawdziwym początkiem Rzeczypospolitej
Nieraz przyjęto pewną formę, gdy nieznosząc Patryciatu, Władzę
tylko dzieła dokonano. Tym samym sposobem, Ponieważ Władzę
porządku z Prawych Administracji, Moimowtadztwo dzielnice zostało
w sporze z Iminowtadztwem, forma rządu zawsze niepewna i chwiejna
iż się została dopiero, jak dowiadujemy Madziarów / po ustanowieniu
Trybunów utwierdzona; w ten czas dopiero powstało z Prawdziwego
Arzadem Prawdziwe Iminowtadztwo. Jakoz wlamy naszy lud utwór-
czał nie tylko był Najwyższym Panem, lecz razem Władztwem z Arzadzkim
Senat miabył jak Trybunatom Arzadki dla umiarkowania z ich wstawa-
wania rządu elami Konsulowi, chociaż Patryciatem. Chociaż

59
do wielkiej przechodzi, Można by mówić iż się rozwołnia, lecz to
odwrotne stopniowanie niepodobne.

W Samej rzeczy, w ten czas dopiero Rząd formy swojej odmie-
nia, kiedy zarywane sprężyny czynią ją nadto słabym do utrzy-
mania swojej. Gdyby więc iedną przez wzajemnie rozwał-
niał, Sita Jego Stabat się zupełnie Miękką, i tym miękkiej być
by się ośtać. Trzeba więc zwrócić się do Jęz, i w Miękkiej zważyć
natężenie sprężyny, inaczey Stan wspiera się na nich ty-
Dnie.

Rozwiązaniu Towarzystwa Dwoma może stać się sposobami.

Najprzód jeśli Zwierzchnik nieładzi krajem podług Praw, i Naj-
wyższe Władztwo Sobie przywłaszcza. W ten czas da znaczne
stać się Odmiana, że nie rząd, lecz Towarzystwo siedniać się
jest, że wielkie Towarzystwo rozwiązuje się a powstanie w nim
Jane

Pierwsi Krzydniczy, i Mięszanizzeni Wodzowie w czasie Wojny, nie było
niczym w Rzymie, i tak tylko Prezydentami Ludu.

w ten czas dopiero zaczął się Rząd, za Naturalnym swym popędem,
i silnym dążyć do Moimowładztwa. Patryjaci sami się niby zniost,
Moimowładztwo nieznajdomato się już w składzie Patryjaciów, i tak
teraz w Wenecyi i w Senai, lecz w Senacie z Patryjaciów i Sena-
nych i Stożnym, potem nawet w składzie Trybunów zaczęła się cykl
czynną sobie przywłaszczać Powagę. Stowa bowiem niestanowią
rządy, Jeśli Lud ma Naczelników nędrzących Jego Imieniem, i takich
wielki Jęz i Smie Lawse to będzie Moimowładztwem.

Z Nadziwą Moimowładztwa, wyniknęły Wojny domowe, i Trumierat.
Lyka, Juliusz, i August prawdziwemi byli Sędymowładczami, a z tej Nako-
nie Towarzystwo pod Despotyzmem Tyberjusza rozwiązało, więc Historyja
Rzymska nie kłóci się z tądy Ouzem utwierdza.

Jone zlozoni z Samych Członków Rządu, a które dla Najwyższemu Ludu
czym jest więcej, tylko Panem i Tyranem; tak iż skoro rząd przy
saczy sobie Najwyższemu Władztwo, zrywając Umowa Towarzystwa
z wszyscy Obywatele, powróciwszy do Wolności przyrodzonej, m
szę, lecz nie w obowiązku być Postulacjami.

Tę samo dzieje; Idy Członki Rządu oddzielnie przywłaszczają
sobie władzę, który tylko w składzie używać Powinni; co najmniej
szym jest zwałaniem Prawa, a większy jeszcze Nię rząd spraw
ie. W ten czas że tak wielu, tyle się znajduje Zwierzchni
ków, ile jest Urzędników, Towarzystwo najmniej jak Rząd w
dzielone ginie, lub odmienia formę rządu.

Tę Rząd i alikolwiek, Narządzą popołicie w rozważaniu op
towarzystwie Anarchią. Wszęchności Gminowładztwo Lepiej
Olektważy; Monowładztwo. Oligarchią; dodatym Jedynow
two Tyraniją: lecz Ten wyraz Obięty Potrzebie tłumaczyć

W znaczeniu Pospolitym, Tyranem jest król rządzący zwałaniem
bez względu na Prawa y Sprawiedliwość. w ścisłym, Człowiek
Prywatny przywłaszczający sobie Powagę królewską, niemający
do niego Prawa. Tak Grecy tłumaczyli Ten wyraz, Narządzą
Oni bez różnicy Tyranami Dobrych y złych Królów, którzy
Powaga była nieprawą [6:] Tak więc Tyran y Usurpator są dwa
raz y zupełnie jedno Ina rzecz.

[6] Omnis enim et habent, et dicunt Tyranni, qui potestate utuntur perpetua, in ea Civitate
que licetate sua. Cor. Rep. in milia. Præterea et Aristoteles et magis Tyrannorum
Królów czyni różnicę, że Pierwszy ku chwale, drugi ku przytłoczeniu poddanych rządu, i
opiera się wszyscy w powściągnięciu Prawa grece w tymże to słowo Tyran brali znaczenie, i
nadały im tożsamość z tyrannem, i w tymże słowie Tyran brali znaczenie, i
ku chwale, a jednego i drugiego nazywa Królem.

1660

Leż dla oznaczenia różnych rzeczy, nazwiskami roinnemi, Nazywam
Tyranem Usurpatora władzy królewskiej; Despotą Usurpatora wła-
dy Najwyższej. Tyranem jest, który mimo praw, przywłaszcza
sobie rządzenie podług praw; Despotą, ktosi nad Same Pra-
wa wynosi. Tak więc Tyran niekoniecznie jest Despotą,
Lecz Despota jest zawsze Tyranem.

Rozdział XI

O Smierci Ciąła Politycznego.

Taki jest Przypadek i Niechrońny pogód Rzecz, choc Najle-
piej ukonstytuowanych. Czyli Sparta i Rzym Liczeli, Kto-
ryż kraj moicę spodziewał wieczny trwałosci? Chyba
stanowie' Rzecz trwały, niemyślny o Jego nieśmiertelności,
nieubiegaymy się za Niepodobni'stwami, ani podklebiaymy
sobie iż dzieła Naszemu potrafimy nadać nieśmiertelną, Przeważ-
nie ludzkim trwałosci.

Ciąło Polityczne, rownie jak Ciąło Człowieka, od Narodzenia
zaczyna Umierać, i w Samym Sobie Nosi Nasionie własnego Re-
pniec. Leż jak iedno, tak i drugie, może mieć Konstytucyę
Mocniejszą, lub Słabszą, y żyć krócej lub dłużej. Konstytu-
cyę Człowieka jest Natury; a Stanu jest skutkiem dzieła.

Nie jest w moym dździ, przedtężyć swe życie; leż wż jest
moim przedtężyć życie Stanu; jak Najdłuższy być może; na-
daje mu jak najlepszą Konstytucyę.

Kray

Kraj najlepszy urządzony zgodnie, lecz Rozum jak Inny, jeżeli
przewidziany jaki Przypadek przed czasem zguby Jego nieprzy-
spiesz.

Zasadę życia Politycznego, jest Najwyższa władza; Serwem
władawca; Mągiem Wykonawca, która nadać Auch i
Achim Casuom. Mnie Mągi zostai' tawisty paralizem,
stworzeniu ży' ieduce; Ciotwiek w takim Przypadku
Rozum, i życie: lecz skoro serw zatrzymasz w swym
Auchu, iuz zwiem niczyje.

Życiem kraju wiekale sz Prawa, iak razez władza
władawca. Prawo wkoraytu Nicobowizanie deisiaz,
mptizemie kazię' zgody domyslai, a Najwyższy Władca
zdai' sz Nieprzerwanie potwierdza Prawa, które moge
znieś' niezności. Cez Owiadczenia wola Jego trwa po
Iny Niedwota.

Dla tego' to stare Prawa tak mocno szanujemy, zdo-
sz' Nam ze tylko wyborność woli starożytnych mogła ie
tak długo utrzymać;

Gdyby Najwyższy Władca nieznawat Je Cigle zbaui-
nemi, pewnieby Je był zysie raz dwostat. Ozi Przy-
czyna, dla czego Prawa, zamiast osłabianią, owszem Nowy M
Cieraię' dzielności w każdym dobre urządzonej Kraiu; Przy-
starożytności, czytu Je co dzień szanowniejszemi; Pruiami
Prawa starzeję' sz Stabię', Niemał tam władzy prowadzą-
czy i Stan iuz niczyje.

Podwójt.

Sakim sposobem Wrymującą Najwyższą Władzą

Ponieważ Najwyższy Władca, żadnej Innej, oprócz władzy wykonawczej, niema mocy, więc działa tylko przez Prawa, Leż i Prawa są Authentycznymi Aktami woli Powołanej, Najwyższy Władca mógłby, wtenczas tylko działać, Gdy Narod zgromadzony. — Narod Zgromadzony, to za chymera! prawda, tenaz, leż była Chymera przed dwoma tysiącami lat: czy odmieniła się Natura Ludzka?

Granice możności w rzeczach moralnych, daleko są Obserwicyta niż sądziemy. Masz to Nabal i występki siewiają je. Podło Dusze, nie wierzą w ludzi wielkich, a niekierowni niewolnicy nągrawiają się uśmiechem Jydowskim na wyraz wolności.

Z tego co się zrobiło, wnosimy to co się może zrobić. Niegdę mówią o Starożytnych Greckich Rzeczpospolitach, ten Rzeczpospolita Rzym była zdaniem wielkim krajem, a Rzym wielkim miastem. podług Ostatniego popisu znajdowało się w Rzymie 400.000. Obywateli łoknych do Groni, a w całym Samitowie więcej jak Ctery Miliony Obywateli, nierachując wto Poddanych, Indyzionow, Kobiet dzieci i Niewolników.

Skąd niewystawi kto sobie trudności, w czystym zgromadzeniu niezmiernego ludu, tej Skolicy y Jaj Okolici? Jednakże radła był Jydzień wktorymby Lud Rzymski czasem po kilka razy niezmadzał się. Wykonywał On nie tylko Prawa Najwyższej Władzy, ale też Czyni" praw rządu, rozstrzygał pewne Interespa, i sądził nie które sprawy, a wszyscy ten Lud, prawie tak czysto Urzędni, jak Obywatel na Rynku znajdował się.

Wrymując

Wszystkich nawet cesarow zastigajac, obaczylibyśmy, iż większa część dawnych Rozdziałów, nawet idynowoladnych, jak np. Maratonow i kow, takowe Rady miała. Cokolwiek jednak bądź, to jedno i zaprecone dowiadczenie rozwiazanie wszystkich trudności, bo jest w samej Rzeczy, także bądź może, zdacim się; iż to dobry wniosek.

Rozdział XIII

Ciąg dalszy

Niedozyci Natym aby Lud Zgromadzony utworzył konstytucyjną Księżkę Uchwalającą pewny Ilość Praw: Niedozyci aby Postanowit aby wiecany, lub żeby raz na zawsze utworzył wybor Magistratu. Oprocz Zgromadzeń Nadzwyczajnych, w przypadkach Nieprzewidzianych; powinny jeszcze być stałe, i periodyczne, które by nie znieśli ani zwłec niemożło, tak dalece a żeby w czonym Dniu Lud przez samo Prawo był zgromadzony, i potrzebował ku temu Innego formalnego wezwania. Lecz oprocz tych przez samo Dnia oznaczenie Prawnych Zgromadzeń, każde Inne niezwołane podług przepisanej formy przez Urzędniki do tego postanowione, powinno być uważane za Nieprawe, a wszystkie czynności Jego za nieważne, i sam Nawet Perzadek Zgromadzenia się powinien z prawa wyptywać.

Dwrotki mniej lub więcej czyste Zgromadzeń prawych, od Zgromadzeń razem zalicz, uważ, iż pewnych nato niemożna dawać widet, w ogólnosci tyłko można powiedzieć, iż Inny wyzrad ma moży, tym czysty najwyższy Władca powinien

62

powinien się pokasować.

To, Powie tego, jest dobre dla Jednego Miasta, lecz czy, kiedy kraj większą ich liczbę zawiera? Należy wten czas podnieść najwyższą władzę, albo raczej przywrócić ją Jednemu Miastu, i wszystko uczynić mu Poddanym?

Odpowiadam że nie należy ani Jednego, ani drugiego wybrać. Najbardziej swoim Najwyższą władzą jest jedna, i Pośrednią, każdy Podział niszczy ją. Powtórnie ani Miasto, ani Nawod Niemiec Gdzie Prawnie Poddany drugiemu, Ponieważ Jaka Ciąta Politycznego zasadawia na zgodności Postulacystwa i Wolności, i że wyraży Poddany a Pau są Jednakowe Stosunki, których wyobrażenie tączy się pod Jednym wyrazem Obywatela.

Odpowiadam jeszcze, że zawsze jest ile, kilka Miast tej jedno Ciąta Politycznej, i że uskuteczniąc to tacyście, należy spodziewać się wyptływających stąd Wład Umiejętnej, Niemniejże zawracie Nadziwić Wielkich Kraiów temu, kto niechce tylko Matych: lecz iabim Sposobem nadać Matym Kraiów dosyć mocy, do Opasłości wielkiej. Jaki Niedys' Miasta Smekie Opierają Wielkiemu Krowi, i iale w Porzucanych Holandia y Szwajcary Opierają Domowi Austriackiemu. Wszakże kiedy Niemcy zna przyprowadzić Kraju do Staszonych Granic, zostaje jeszcze Ten jeden Sposob; aby Niemiec Sobie, lecz przemocnie Szedł kolejno do Wzrostu i Zgromadzenia w nich

Stany

Stany Kraju.

Zaludniay kraj równo, rozposieway wszędzie iednakowe Prawo
wskruszay wszędzie Obywateli i cywil, a kraj stawszy razem
najmniejszym i Najlepszym jak tylko być może rządzoney
Pamiętaj nato, że Murz Miyskie Stadozicy z Finzow
Sepianek Miyskich, za każdym w Stolicy wznowszaymy
Palacem, zdacimisy że widzę całą Okolicę w obłog idącą.

Rozdział XIV

Ciąg Dalszy

Skoro Narod zgromadzony prawie w Ciele Najwyższ
go Władcy, wstulka Powaga. Przodu Natychmiast ustala
Władza wykonawcza zostaje Zawieszona, a Osoba Naj
ostatniejszego Obywatela, jest tak Święta, jak Najpi
wszego Urzędnika, Niemaż bowiem tam reprezentant
gdzieś znajdzie reprezentowany, Władza cywilna wzru
chow Laszylek w czasie Sejmow. Gzymskich, wzniesi
z Niewiadomości lub Zamidbania tego Prawidła. Wten
czas konsalowie byli tylko Prezydentami Sade, Trybuna
wie Prostermi Mowianise / a Senat Miogzen

Rozdział XV

o Deputowanych cypli Reprezentantach

Skoro Starba Publiczna przestaje Gdzie Prawna Sprawa Oby
skoro Ci wola rządy walcim niz Osoba Stuzje kraj iia ob
Upadku. Inebali Jozji do Obyw? to Zaluznia Wzyska i Sade
w Domu

Wtem prawie Inaczem jak w kraj Mowoy w Parlamencie
Angielskim, Podobienstwo Gde Unzow Iwasnoby Gto kon
low i Trybunow w samym nawet czasie Zawieszony wstale
powagi.

w Domu; trebali i^{si} na Obrady? to mianuig Deputowanych, izo-
staj^{si} w Domu. Za pomoga gnusnosci i pieniazdy dostaj^{si} nalto-
niec Lotnierz dla bronienia i Reprezentantow dla Prudawa-
nia Oyczyzny. —

Zgieth Standowy kwasita, takoma chciwosc zysku, zwiernosc
tosc, mitosc wygod, oto sa przyczyny zamieniaczce na Pie-
nizem Wtugi Osobiste.

Wstapiu^{si} Jedney czesci zysku dla pomnozania drugiej do
woli. Dawajcie tylko pieniazde, a wnet kiedzi^{si} mieli
kaydany.

Wyraz Finansow iest wyrazem niewolniczym,
Nieznanym w Wolnym Narodzie; w kraju prawdziwie wolnym

Obywatele robia wszystko, samionami, nie pieniazdami;
dalej od Optacania uwolnienia Siebie od sluzb Powinnowa
zaplatiliby zato, zeby si sami wyppelniaci.

Daleki Cas-
dzo Jestem od wyobrazen pospolitych robocizny Publiczne
zda^{si} mi^{si} mni^{si} przeciwne Wolnosci iak Podatki;

Im lepiej Stan Urzadzony tym wazniejszy sa w Urzystad
Obywateli sprawy publiczne nad Prywatne. Daleko glawet
mni^{si} znajduj^{si} wnia spraw prywatnych, Co pomie-

war z Summy Szwecia Pospolitego, wieksza czstka Kar-
dena Obywatelowi dostaj^{si}, mni^{si} sa potrzebna nauka
w Zabiegach Domowych.

W Dobrze Urzadzoney Rzeczy
pospolitey, kazdy lei na Izpomadzeniu krajowe, w sztych
Przeds^{si} nikomu do nich ruszyc^{si} niechce, Niktogo bowiem
nieinteresuje

nieustępliwie to co się w nich dzieje, każdy wie że wola Prus
• Anna nie tam niestawowi, Nalonia rękę zabierając don
zabici. z Dobrych Praw rodzą się kopie, a z tych Gons
Skoro kto o sprawach Krajowych rzeknie - Coto mny Obel
Można pewnie wnosić że kraj zgubiony.

Otygniecie Patriotyzmu, dzielności Interesu prywatnego w
zmierności kraia, Zwycięstwa, Nadzwyczajnego Prądu podaty w
Deputowanych, czyli Reprezentantów Narodu w Zgromadzeniu
Kraiovych, Smieją Ich w niektórych Kraiach, Trzyma
namie Nazywac. Jak Interes Dwóch Pierwszych
znajdują w Pierwszym i drugim Stopniu, publiczny
a w Trzecim umieszczony.

Negatywne wladztwo zasadzając się istotnie na Woli
wszechney Niemoga być reprezentowane, niemole G
prezentowane dla tej Samej Przyczyny, dla której
pione Gła' Niemole; jest toz Samy, albo Jony, nie
tu Srodka. Deputowani więc Narodu, Niemoga
Jego Reprezentantami, niwz iak i kto Komisarjami,
Sami przez siebie Niemoga nie stanowić, każde Prawo
niepotwierdzone Robinie od Narodu, nie jest Prawem
Narod angielski sądzić wolnym, i myślić mocno, jest
nym w czasie Elekcji Członków Parlamentu, Skoro a
jest niewolnikiem jest niezgodnym. Wzycie pozwolony
na krótkim momencie Wolności warcie, żeby ię stracił.
Wyobrażenie

Wyobrażenie Reprezentantów jest tawarniejsze, powzięliśmy
 je z Arządu feudalnego, tego to głupiego i niegodziwego Arządu,
 w którym Rodzaj ludzki jest spódlony, a Imię człowieka
 Hanibę. Nigdy Narod ani w starożytnych Rzeczpospolitych
 ani w Jednostwładztwach Niemiat Reprezentantów, Mianem
 nawet tego Imienia. Dziwna rzecz bardzo że Repre-
 senty Trybunowie tak niebykalni niepomysłili Nawet obywateli,
 mogli przywłaszczyc sobie Prawa Ludu, i że wprost tak wid-
 kiego Mnióstwa, niepokusili się Nigdy o uchwalenie własnej
 Powagi, aby idnego Plebisytu, wszakże o tamże spawia
 można sądzić ztąd, że za Grachow idna część "Perpol-
 stwa kroski z Dachow dawata.

Idnie Prawo i Wolność są wszystkim, tam Niedogodności
 są Niczym. W tego Mądrego Narodu wszystko w sprawie
 bliższych było zawarte karbach: pozwalał czynić listom to,
 na co by się Trybunowie nie odważyli; nie obawiali się aby listom
 wie chcieli je reprezentować. Dla pojęcia idnak idnie
 sposobem reprezentowali je czasem, dosyć jest wystawie
 sobie, idnim sposobem Arząd reprezentacji Najwyższego
 Władcy. Ponieważ bowiem Prawo, jest Ogłoszeniem wo-
 1. Powszeczeńny, rzecz idna że Narod Niemniej byda represen-
 towany w Władcy prawodawczej, chociaż może y powinnem
 byda

być w wykonawczy; która tylko jest mocą do Prawa przysła-
waną. To pokazuje że dobre wstrząsa się rzeczy bardzo ma-
to Inauguracja Narodów mających Prawa. Cokolwiek i gdzie
jest Prawa ze Trybunowie nie mające żadnej części w
daj wykonawczy, nie mogą nigdy z Mocy Swoich Urzędów
prezentować Lud Piymski, lecz tylko przytaczają Prawa
Senatu.

U Greców wszystko czynił sam Lud, cokolwiek miał do czynienia.
Wstawienie zgromadzone na Syklu pod Nibem Um-
Kowany, niechuj, wyrażony przez niewolników od
Niemysła, tylko o Swojej Wolności. Niekiedy w jak
zemia takim sposobem utrzymać te same Prawa? Ziemi
Klimata czynią potrzeby wasze ziemiami, wprowadzając
Kraów Zimnych Mielkość; Zbytek Wschodnich Narodów
jest to chcąc się okuć w jak kaptury, i Podstawiają je
jeszcze konieczniej nad nich; przez które "Mieszcy w Hol-
nie można wystać na Mieszcy Stwartym; Nieme Waple
Zyfla nie mogą dać się Stypać na Wolnym Powiatu, Zyl-
wicy was zajmują jak Wolność, daleko mniej Swoje
Niewoli, a Mielki Nędzy.

Co to! wie Wolność Nieubrymnie się tylko wsparta na Woli
Może to być? Ostateczności rozszerzają sykaiz się. Wzrost
co nie jest w Porządku Natury jest Niedogodne, a Towarzystwo
Cywilne bardzo niż co innego. Czy tak Niemcy skłoni-
Toszenie

68

Polszina, Ji Niemcina zachował swy wolności bez uprzedku
drugiego, w których Obywatel niemczi być doskonałe wolnym je-
żeli niewolnik nie jest w ostatnim stopniu niewolnikiem.

Takie było Półzenie sparty, to do Was Narody Jerozolimskie,
Wy Niemczi niewolników, lecz jesteście Niemci, którzy nie
wolę opłacacie ich wolność. Naprawdę chłabić się z Was
doskonalsi, Widy w Wasz ujęty Podkości, jak durszki.
Nierozumiem jednak przez to, że Należy mieć niewolników, ani
że Prawo niewoli jest sprawiedliwym, gdyż przeciwnie do-
datem. Wyliczam tylko Przyjęty, czemu Narody Jerozolimskie,
że mianowicie się wolności mają Reprezentantów, a czemu
Dawne ich Niemciaty. Cożkolwiek bądź skoro Narody takie
Nadają sobie Reprezentantów, i że nie jest wolnym, i że
nie jest Nawet Narodem.

Podług nowego dokładnie wszystko, niewidzę u Was żadnego
podobieństwa, a żeby odtąd Najwyższy Władca mógłby przyjąć
prawach utrzymać, jeżeli kraj nie jest bardzo mały. Lecz jeżeli
jest bardzo mały zostanie Podbity? Nie. Okazy to Widy je-
jakim sposobem można zwrócić uwagę wielkiego Narodu Polacy i Litwy
i dobrym porządkiem Kraju Małego.

Jeżeli przedmiotem to być Wzynieć w Ciele Dabrym tego Dnia kiedy maigo nasz
Stoduchant Lewystrzych byłym przyszedł do Zjednoczeń Księstwa Krajom
w Jedem, materia ta wcale Nowa potrzebaćca Wskazowienia chęć ludzi.

Rozdział XVI

Rozdział XVI

Ustanowienie rządu nie jest Umową.

Ustanowienie władzy Prawodawczej, idzie o ustanowienie tej
Konawczej; ta bowiem ostatnia niedzieli tylko w krajach
krajach szczególnych, nie należy do części pierwszej, Natu-
ralnie jest od niej oddzielona. Gdyby Najwyższy Władca
jako Najwyższy Władca mógł posiadać władzę wykona-
czą, moc Pochodząca z Prawa i czynności byłyby tak
lece z sobą pomierane, jakoby nie można widzieć, co jest
Prawem, a co nie; Ciąto Polityczne wyrażone tym
sobem z Słuch Naturalnych Granic państwa Europejskiego
mocy, dla której powściągnięcia było ustanowienie.
Ponieważ według Umowy Towarzystwowej wszyscy Obywatele
są równi, wszyscy więc mogą przepisywać to, co uważają
czynni Powinni, przeciwnie zaś nikt niema mocy nakła-
zywać to drugiemu, czego Sam nie czyni. — Tak to
własności mowić moc nieuchronnie potrzebna do
i Ruchu Ciąto Politycznego, którą Najwyższy Władca
nawiasąc, Arząd Nadaje Jurysdykcji. —
Wielu utrzymywało, że to ustanowienie Arządu, jest to
mowę między Narodem, y Macielkami, których sobie
nadaje; Umowę, w której między Obiema Stronami
szwano Warunki, pod jakimi jedna obsługiwana się
roskazywać

66

roskazywał, a druga była pasywną, pewny Jurem z koi-
dy była diwacznosc tego rodzaju umowy! Lecz obaczmy
czy jest jakie Podobienstwo Obstawiania prywatnym Mniemaniem.

A Najpierw, jako Najwyższa Władza nie może się ustępować,
tak też ani może być Ograniczai, Ograniczai że byłoby Jedno
co Niekogo. Dłuka rzecz i precyuzno inowno, ażeby Najwyż-
szy Władca nadawał sobie Przelicznego; obowiązuywai się
do Postawienstwa Panu, iść wracai się do Jupitney wot-
nosu. —

Przytem widoczna iść, że takowa Warodu z Jemmi lub
mi Orobami Umowa, byłaby czynnosiz Szeregulna, więc
ani Prawem, ani czynnosiz Najwyższej Władcy, ażeby
nieprawą.

Widziemy jeszcze że strony Umawiajacej w zględem Sie-
bie, samemu tylko Prawu Natury Podlegatyby, bez żadnej
wzajemnych Szych Obowiązkuw Szkoimi, losie Jupitney
Stanowi Cywilnemu sprzeciwiła. Ponieważ Maizy
w Regu moc, iść Jawsze Panem wykonania, byłoby to
jedno co Naturai Umowę czynnosiz "Citowicka, któryby pro-
widziat do Drugiego = Oddaj Ci laty Moje Maiztal
z tym Warunkiem zebyś mi Oddat ile ci się podoba. — Ju-
dna iść tylko Umowa w Towarystwie Cywilnym, Umowa

umowa z Towarzystwami, wyłącza wszelkie Inne Umowy
Niemocna sobie wymyślić, żadnej Umowy Publicznej, która
Miałaby Izwolaniem Pierwszej.

Rozdział XVII

O Ustanowieniu Rządu.

Jakież jest wyobrażenie Czynności Ustanawiającej Rząd? Uważam
za Najpiękniejszą że Ta Czynność jest złożona z dwóch części
to jest z Ustanowienia Prawa, i z Wykonania Prawa.

Przez Pierwszą, Stanowi Najwyższy Władca, że gdzie
czyli skład Rządu ustanowiony pod Jego lub Jego Sługami,
dy poimnie że to jest Prawem.

Przez Drugą, mianuje Narod Władcy, którym
będzie poruczone Rząd Ustanowiony. To zaś mianowanie
nie będzie Czynnością Sukcesyjną, Nie jest Drugim
lecz tylko skutkiem Pierwszego, i Czynnością Rządu.

Trudno tylko zrozumieć, jakim sposobem można mieć
przed Ustanowieniem Rządu, Czynność Rządową; Jakim
sposobem Narod, Jawsze Najwyższy Władca, albo Pod
ny może w pewnych Przypadkach stać się Zwierzchnikiem
lub Wydziałem: —

Także tu Pokazuje się Jedna z Zadaniowych własności
Ciała

67

ciata Politycznego, za pomocą których idącymi Działawia na
pojęcie przewidziane sobie, Ja bowiem stać się przez Ręko-
wony Zamiany Najwyższego Władztwa w Imionowładztwa
tak iż bez widocznej Odmiiany, iedywie tylko przez
Nowy Rozumek Wysłuch do Wysłuch, Obywatele
zostawcy Urzędnicami, przechodzą od Sypności ogółnych
do Szczególnych, czyli od Prawa do Wykonania.

Ja Odmiana Rozumku nie jest Czyn Subtelnością Spekulacyi
czy Niemalicyjczy Przykładu w Praktyce: Dzielę się ona co
dziennie w Parlamencie Angielskim; Jaka Wzrost Zamieniasy
w Słownych przypadkach w Wydział rozma-
żajcy Interesów; przez co z Zgromadzenia Najwyższego
Władczego, którym była, momentem rozmad stać się
Prostą Komisją, tak iż potym zdaje sobie samą
jako Jębi Pospolstwa, rachunek z tego co postanowiła
Cedząc wydziałem, i pod innym nazwiskiem rozmad
za to, co już zatwierdza pod Jęnym.

Taka jest dozwolność Rządu Imionowładczemu wstąpić, że
może być ustanowiony przez Prostą rozmad Woli Powstającej
Potym Rząd Ten Imionowładczemu zostaje się, Jeśli taka forma przy-
jęta, lub ustanowiona Imieniem Najwyższego Władcy a Rząd Pro-
wem przepisany, i wysyła się Komisją.

Nepodobna

Niepodobna jest bez zrzeczenia się wzięty przytoczonych za
Prząd Innym prawym ustanowić sposobem.

Rozdział XVIII

O Sposobie Zapobieżenia Usurpacyom

Z Tych Wyjaśnień potwierdzających potwierdzających Rozdział XVI wynika, że Cyfrowy Prząd ustanowiony, jest Umową, lecz Prawem, że ci który sobie mają, ruczoną władzę Wykonawczą nie są Panami, lecz Stugan Narodu, który Ją podług Upodobania stanowi, i odprawia może, że Niekim względem Niekich Stawia o Umowę, lecz postanowienie, i że przyjmie na siebie Obowiązki które o na Niekich władza, nie Niekim, tylko dopełniać powinności Obywatelstwa, żadney z gromady nie mające mojej sprzeczności w warunkach.

Jeżeli więc kiedy Narod ustanowi Prząd Dzielnicy, czyli Adynowładny w pewnym Domie, czyli Moimowładny w pewnym Młodzi Obywateli, nie wkłada pręto żadnego na siebie obciążenia, naznacza tylko Prządowi Pewną i tymczasową formę, poleca mu, Niekim inaczey postanowić.

Prawda że takowe Admistracye Lawsze są Niekim, Niekim tylko Prządu ustanowionego, chyba że stat...

Niezgodny z dobrem Powstrzymym, lecz ta ostrożność jest Mały
mą Polityczną, nie zaś przepięm Prawa, i Narod Nie więcej
jest Obowiązany Utrzymać w ręk Nacelników przy Władzy
Gwiltney, jak Wodzow przy Woytkowey.

Prawda i to jest rzecz, że w podobnym przypadku, nie można
dosyć trzeźwie zachować wszystkich formalności potrzebnych do
rozroznienia czynności porządkowej i prawej, od Wnawcy kłopotliwej,
i woli całego Narodu, od kryłow zepsisku.

Tutaj to Nadużytko nie należy pozwalać Nieprawdliwemu
przypadkowi, tylko co mu podług Najwyższego Prawa od
mowić nie można, i z tego to obowiązku ma dźwignąć
Najlepszy środek Utrzymania Swoj Władzy mimo woli Narodu,
i bez Obawy Śmierci Usurpatora: Okazując Ciężkie
Je Nieuzywa tylko Praw Świcht, łatwo mu jest rozprężyć
nie ić, a pod pozorami Spokojności Publicznej zakochać
Zwomadzeń wyznaczonych do przywołania Dobrego porządku,
tym sposobem zyskując z Miłczenia, którego przed-
waci Niepozwała, albo z Nieregularności które popatując
doszwała, dla Humanizacji na Swoją stronę zgody Sąd
który przez Ciężkie miłcząc, i karcenia Sąd który się
Omielać mowić. Tym to sposobem Decemvirate wybra-
ni z początku na rolę fidei, potem potwierdzeni na Drugi
polusi i tunc

pokusili się o zatrzymanie swojej władzy na Lawrze, niedobrze
iż Zgromadzenia się Szymu; i tym to fatalnym sposobem
przywłaszczyła sobie przedcy wy powzię Najwyższą Władzę
dy wszytka Prędy Świata raz Moją Publiczną przy
obleczone. —

Zgromadzenia Periodyczne, o których wyżej mowitem, są
bardzo zdobne sposobem lub Sztuki to Sta, osobliwie gdy
potrzebują formalnego zwołania; w takim czasie bowiem
Sztuki Niemożliwe Im przeszkodzić bez otwartego Okazania
się Przewstępcę praw i Niemyślaczem Stanu.

Te Zgromadzenia Innego Oprócz Zachowania Timowy Towarzystwa
rynkicy, celu niemającej, Dwoma Lawrze powinny być
gajac Propozycjami - których by nigdy ani przemilczano
ani inaczej tylko oddzielnie kruskowaniu poddać nie
ina było.

Prowska „Czyli się Podoba Najwyższemu Władcy Niemożliwe
formy Prędy zachować?”

Druż „Czyli się Podoba Władcy Niemożliwe Wstrzymać
Prędy Te osoby którym ist teraz poruczony?”

Biorę tu za rzecz dowiedzienną, że sądy ziem dowiedziennych
toist, że niemają wkrainie żadnego Prawa Fundamentalnego
ktorego by Odwołać Niemożliwe, Nawet Umowę Towarzystwa
50 gdy

bo Idyby, dla Podnomyslnego Zerwania tej umowy Wzysocy
 się Obywatelsi Zgromadzili; Niemoina wątpię Jiby nie
 była bardzo prawnie Zerwaną. Sam Gociup maie
 ma, że każdemu wolno wyrzec się Towarzystwa, którego
 jest Członkiem, i odzyskać wolność przywrodzoną, zdurę
 Maigthusem wychodząc z kraju. [f.] Wiedomeżmi zaś by-
 toby, a ioby Wzysocy Obwatelsi Zgromadzeni niebyli Mocne
 mi Wzysocy to, co mori każdy z nich z osobna. —

[f.] ale wychodząc niedłatego żeby wytamacić się z pod Twini
 nosi i Uwalniać się od Starenia Cyryzanie wtem czas ku
 dy nas potrzebnie, w ten czas bowiem wyjście byto by
 Zbrodniarze, i Kazy Godne; Wiebyto by Oddaleniem się leca
 Uwierka. —

Rega IV

19

Męga IV

1970

Podział I

Wola Powrzechna jest Niekazitelna

Rozdział I

Wola Powszechna jest Nieskazitelna.

Poki Lidszczemi Ludzie, za Jedno uważają się Ciota, poty ie-
dną tylko do wspólnego Zachowania i dobra Ogólnego stosują się,
się mają woli, wten czas Sprzeczny Stanu są silne y proste,
zasady czyste y jasne, niemaż ani Zawikłanych, ani jmi-
ciwnych Sobie Interesów; Dobro Ogólne wszędy się okazuje,
się pokazuje, aż y do Postrzeżenia swego niepotrzebnie
oprotz zdrowego rozsądku. Pokoy, iedność, równość są,
Nieprzyjaźniotni Subtelnośc politycznych. Trudno Spuścić
Ludzi, Prostych, i Szczerych z przyrzeczy Ich Prostoty, i Dystykt-
ki y wyszukane Poroz, nieomamią Ich, sądosyć Nawet
Ich dowcipnemi, aby Ich na Dudkow wystygłego iuzina.
Widzże w Najszczęśliwszym Świecie na Aduie. Turmy Polni-
kow Nawadzających się w Cieniu Dębów, o sprawach Krajowych,
i zawsze postępujących rostopnie, Można się oprotz Uczuciom
wzgardy, na Wytworności Junych Narodow, Cyżniących z Nauce-
mi i Nędzeniem za Pomocą Sztuki, i Tajemni.

Kraj tym Sposobem nędzony, bardzo mało Praw potrzebuie,
a iusti Obolizności wymagają, ogłoszenia Nowych, Potrzeba ta
okazuje się Powszechna. Pierwszy proponują, Mi Innozo
Nipowiada, oprotz co ini wszyscy uważali, Niepotrzeba In Ani
Intryg, ani wymowy, do Uchwalenia Prawem, co każdy przed
seużiot

przedsięwzięcie wzięcie, byłoby się zapewnić że wszyscy też są
uczynią.

Ostatnie zaś myślowo to, że widzę szczególnie że wporządku
Urządzone kraje, zdają się być Niepodobniustwem Utrzymać i
Niek porządek. Smierzą się wystawiając wszystkie
stawa, któreby zżyczył Osiust, lub zwodniczy mowca pot
fit w mowić w Dostojstwo Paryskie, lub Łędyńskie. Nic
dług Oni że lud Bernowski byłoby okut w Dyby Krómi
a Genewski Ochłostat Lucia Beaumont.

Leu gdy Wzrost Towarzystwa wzięcie, a Stan Stabry zary
Gdy Interes szczególnie zaczyna dawać się czuć, a ma
Towarzystwa mieć w Pym na Wielkie, Interes P
chuy Puzycy, powstają przeciw Niemu. Przewidy, g
dnomyślność iuz nieparnie w głosach, Wola Powstac
nieist iuz wola wszystkich, powstają Zawady, Postępk
Najlepsza rada nieuchodzi bez precyzności.

Nakoniec Gdy Stan Głiszi Upadku nieutrzymiły był
w Porsau Czozy, Porozumy; gdy Wzrost Towarzystwa wzię
Hick Terwany iest Sercah, gdy Najhamburskiy
rep bezczelnie przywziął swiętym Dobra Publicznego
zuiskiem, w ten czas Wola Powstaczkna stał się Niem
wszysty tajemnem powodowanem widziałam nie gło
iuz jako Obywatel, jak gdyby nigdy niebyło Ozy
w ten czas pod patrywym Imieniem Pauc, uchodzą Mi
Druce

42

niegodziwe uchwały, które nie mają w zamiarze nic prócz
Interesu szczególnego. —

Należy wnosić zgodę i miszrenie lub sepsanie woli Powszechnego
Nie. To jest Lawra Staszna, Miskantelna i Cywa, lecz
poddana innym przewyższającym ją Łądom. Każdy oddaje
czając swój Interes szczególny od Powszechnego, poznając to
dobrze, że Niemosi są Cathicem oddają; lecz części Między-
sica Publicznego ktoraby spadła na niego, zdawiamy się w
czym uporowaliśmy z Dyktem Szczególnym, który sobie przy
własnym usiłuje. Wyjawszy ten szczególny Dykt, każdy
dla własnego Interesu żąda dobra Powszechnego, tak silnie
jak ktokolwiek inny. Zaprowadzany Nawet za Pierwsze Głos
Jego, nie tłumni, lecz obżęnie własną wolą Powszechną.
Ożąd Jego w tym że odmieniałe Znaczenie Pytania, i od
powiadał co innego, niżli owo że Pytań, zamiast aby
miał mówić w Swoim Głosie = dobrze jest dla kraju powa
da, dobrze jest dla tego Ciowiska, lub dla tej Partyi, aby
ta lub Owa Rada utrzymataj się. Tak w Zgromadzeniach
nie jest Prawem Porządku publicznego, żeby utrzymać Wole, Por-
wroczną, lecz żeby ją pytać, a Ona żeby odpowiadała.
Wielebny miał do uzyskania Uwag, o prostym Prawie Królko
wzania we Wzrostlich Cywnościach Najwyższego Władztwa,
którego nie Obywatelem odżę Niemnie, równie iate o Prawie
Ogłaszania swej Opinii, proponowania Decyzji i roz-
trzymania

rozstrzygnięcia, które przed razem u siebie swoim członkom przysłać
czyli. lecz ta ważna Materia potrzebowałaby osobnego
ta, a utwarzniejszym nie mogę powiedzieć wszystkiego.

Porzrost II

O krewkach

Widziemy z poprzedzającego Porzrostu że sposób zarządzenia
Sprawami powstrzechności, może być pewnym Dualizmem
Obywateli, i Zdrowia Ciąta Politycznego. Im więcej
w Zgromadzeniach panuje zgoda, to jest, im bardziej
się głasy zbliżają do Jednomyślności, tym dzielniej
może wola Powstrzechna, lecz długie Spory, Wierzy
wy, oznaczają przewagę Interesów szczególnych, i
leżą krain do Upadku.

Wszystko to mniej jest widocznym gdy w konstytucyjach
Dwa lub trzy więcej wchodzi Stanów, iak w Anglii szlachta
i Gminni których kłótnie zawichły nieraz Sejmami
w Najpiękniejszych Nawet Rzeczypospolitej Czasach. Lecz
wyjątek Sardynii jest porówny iak Pracyuristy; wtem
bowiem przez wdrożoną se tak małą Ciąta Polityczną
wagę, Znajdują się dwa Stany w jednym, czyli Statu
in Statu. Co nieprawda o Obywatelach razem, i
prawda o każdym w szczególności. Także w samej
w Najburzliwszych Nawet Czasach, Gminne Ustawy
polityczne

Pospolstwa, gdy Senat niemiewstacy do nich, przechodzący zaupie
spokojnie, i ze Inaczą wyższością Kresk: Poniewoz bo-
wim Obywatele Siedem tyko mieli Interes, a d i dny tyko
miat wól.

Na Drugim koncu Kola powraca Jednomystności, to jest gdy
Obywatele Siedem popadły w Jarzmo, nie mają iuz, ani wol-
nosu, ani Woli. W ten czas B. Boiazń i podkretbstwo
zamieniają Kreski w Okrytki, w ten czas iuz niemo-
żna się, leca wielbicz lub ztorozę, Jak byt pod
Cesarzami Siedem Iny głosowania Senatu, Jacyt Uwaza,
ze pod Panowaniem Ottona, senatorowie Miastuże pro-
kwestura na Wittelinura, wzniecli razem Zgietu, obro-
pny, ato żeby niewidzial Wittelinur, Gdyby przypadł
wziot Prawaz, który co z nich mowit,

z tych rozmaitych Uwag wyptywaiz Zasady, według kto-
rych należy urządzić sposob radhowania Kresk, i spo-
sob wywiania Głosow, w miarę tabwiczszego, albo ltez trudnicy
szego poznania Woli Powstreckney, i mniejszego albo-
tez większego Schytku Państwa.

Jedno tyko Inayduisiz Prawo, wymagające z Natury Sw-
izy Jednomystności, to jest Umowa Towaryska, i Jowa
wyzszenisiz, bo wim Cywilne, nagwoliuizoz jest w swie-
uc

w Świecie czynoszą; każdy Litowiek Urodziwszy się wolny
i własnym Panem; niemoże przez Nikogo, ani pod żadnym
pozorem być przymuszony do Poddania się miano Swoj
woli. — Utrzymuje się że Syn Nie wolnika, rodzicę swoim
nikim jest to Utrzymuje się że Nie rodzi się Litowickim
Jestli się więc przy Zawarcia Umowy Towarzystwej Znajdują
Sprzeciwiający się, Sprzeciwiający się Ich, nie niweczy Um
wy; sprawa tylko iż Nie są w niej Zawarci; są To lud
ziemcy w Posród Obywatelów. Po Zawarcia Umowy
Zgoda Zawiera się domyślnie przez Zamieszkanie, Mięsz
na Ziemi, Inacy poddawali się Najwyższemu Władictwu
Wyższemu Pierwiastkowemu Umow, Głos większosi Lawpe
względnie Wypytali; Jest to skutkiem Samej Umowy
Leża zapyta kto jakim sposobem Litowiek może być
wolny, i przymuszony razem stosować się do Nie Swo
jej Woli? Jakim sposobem Sprzeciwiający się są
i razem Podlegli Prawom na które się rozzwolili.

Odpowiadam że Pytanie że jest Zadane, Obywatel
przytaci na wypytaniu Prawa, Nawet na Utrzymu
e się mimo Jego Woli, Nawet na Te które Ja
kana

19/ Josie ma Szczerze o kraiu Wolnym rozumieć, Familie
bowiem, maigtek, brak przytulku, potrzeba Swatw mogą
mai w kraiu Miępkonia mimo Woli Jego. wten czas Nie
nie elamo niepozwała domyślać się Jego Zgody na Umowę Towarzyst
lub Zerwanie Jey Umowy. —

Karzę gdy Je quatu, Statyczna Wola wyrytkich Cotonkow Sta
 nu, iest wola powszechna, przez nią to są Obywatelami,
 Wolnemi / h/ Propozycja w Zgromadzeniu Narodu Prawa, nie
 iest właściwie Zgromadzeniu, czyli Pochwilaiz lub Odrucia
 iz Propozycje, lecz czyli Ja Zgromadzić z Wola Powszechna,
 która iest ich Wola, każdy daige Swę Krosę, odkrywa
 swoje mniemanie, a z porachowania Stosow wyizgaciz
 ogłoszenie Woli Powszechny. Gdy więc Zdanie przeciw
 memu prawizy, to niedowodzi nic innego, ieno zempiz
 asukat, mniemazge wola Powszechna, co Nicbyto Wiaz.
 Gdyby Przeciwnie moje szeregolne Zdanie przemozgo, do
 karzobym tego czegom niechiziat, y wtem czas to Nicbyto by
 wolnyr.

Potrzeba uprawdzie dozwole, ze i w tym Przypadku wryz
 thiz Woli Powszechny Cechy Inaydziz się w Wylizstuzi;
 Co gdy przestazig w hioz Inaydziz się, nie ma iz
 wolnosci, który kolwiek chuzizomysz Stroy. —

Okazuzge wyizcy ialim sposobem wprowadzazig się w ob
 dy Publiczne, wole szeregolne, na Muzycę Powszechny, che
 zalem razem szodiz, zapobiezzenia temu Klam; pruziem
 szepze

/h/ Na wuzizniach Sennerskich i kaydaniach wuzensow znazdziz się wryzke Stroy
 Wolnosci Pruzosawani Pizne, idobladne, zaike bousen w kazizdym Krauzie
 Strozynicy tyko Pruzkadzazig Obywatelami do Wolnosci, w Krauzie w ktorzym
 by C. wryzcy Ludzia Nowiz Kaydany, Naydoskozalroz szepzawo by wolnosci,

11
iisze cokolwiek o tym Należy, coż tyż Stawowey di
Kniak dla ogłoszenia woli powszechney, rownie wytkusz
tem Zasady, podług których Należy się oznaczai, Rozu
Jednego Stosu trywa rowność, Jeden Spracowawczy
wa Jednomystność, lecz mądry Jednomystność, y
wnoszą znajdując, wiele nierównych podziator, W
domu z nich można wyznaczyć liczbę podług Okolic
ści i Potrzeb Ciata Politycznego.

Dwie ogólne Zasady mogą służyć do uniesienia tych st
low: Pierwsza ze Im warniejsza są Obrady, tym bard
Przemagająca Rada do Jednomystności zblizai się powin
Druga Im wyższy wymaga Szybkości toż cała spr
tym więcej Należy Siemias przepisany w podziale W
rownie. Jeden Stos nad rowność powinien rostrzyg
Sprawy, niezwołanego wymagają Latatwienia.

Pierwsza z tych zasad zdai się Przywoitszą Ustawom
ga sprawom. Cokolwiek bądź, precuz na Ich pot
czeniu Frontuig się Stawunki, które można Nadai
nowięcej Wskrości.

Rozdział III

O Elekcyach

Coż tyż wyboru Zwienchnika i Unednikow, którzy
powiedzial, Czynnosc, iest Michang; many Dwa d
uskutczoniu

de uskutoczenia się Tryby, wyber i Los. Obydwóch w Rozma-
itych Krywano Rzeczach Popolitych; i teraz Nawet widziemy
iż wiece bardzo Lawiktane jest Potężenie w Wyborze Doy We-
redniego.

Wyber, losu mowi Montes quieu przystoi Gminowładztwu
Zgadnam się nato lecz jakim sposobem? Los mowi daley
jest sposobem Obierania niemużymy nikogo, zostawu
ięym Każdemu Obywatelowi rozumną Świadczenia Oczyszczu
Nadzieję. Wszakże to nie są Przyzwy. —

Zważywszy, że wyber. Naczelnikow jest Czynnosiz rzędu,
niezas Najwyższego Władztwa, poznamy czemu wrypa
losu jest Przyzwidnie w Gminowładztwie, w którym Admi-
nistrawya tym jest lepszą, Im czynnosci jej mniej
są liczne.

W każdym prawdziwym Gminowładztwie, Urząd nie jest Żykiem
lecz rzeczywistym Człowkiem, którym niewolno raczy tego, nie
Jnego Obizai Obywatela. Prawo same może natoryż
cierza na tego, na którego Los padnie. Wtem czas bo-
wiem ponieważ kodowego rowna jest dla Wrystlich,
a wyber ad żadney ludzkiej woli niezalicy, wtemczas
nie ma niezgodnego przystosowania, któreby nadwierzato
ogulności ustawy.

W Moimowładztwie, Zwiernik Obiera Zwiernika,
Prząd sam przez siebie utrzymuje się, i wtem to Krotki
dobrze są umiarkowane.

Przyletac

Przykład obierania Doy Weneckiego, zamiast wiszczenia tej
rozmy, obrazem jej stwierdza, forma mierniana Przewo
ist Arzdowi miernemu. Bzdzi bowiem kto Arzd
Wenecki porzuci za prawdziwe Monowładztwo, do
ciaz Pospolstwo nie uptywa wcale do Arzdu, a
szlachta jest tam Pospolstwem. Tym ubogim Bar
botow, niezarnat nigdy Zadnego Wzodu, i nie ma z do
go szlachectwa nie, oprocz czerwego Jutu Jasniorow
znosci; Prawa Inaydywanisiz na wielkiej Kad
Ja zas Wielka Kada poniewaz tak jest liczna, iak wy
Naywyższa Kada w Senowie; Ci Jasniewilmozni Arz
Nie woglesze maiz Przewoisa od Naszob. Przystob. Obz
telow. Arze ist Piama, iz Zapomniasz o Nicnaw
ney dwoch Przewo Pospoltych Nicznosci, Wieszczam
newenszy se izwym obrazem Patryuszow Weneckich
Nasi chowiaz; Wiekhaniz, wyobrazaiz Wicfizau y
polstwo Weneckie, Nas zas Wisniaz, Podanyzi Jiu
staley; Jednym Stowem zktowiz kolwiz Arny z Ar
pospolite, Wiclosz by wyowizy, zwaizny; Arzd Jy W
wizoy ist Jmionowladny iak Wap. Caka rozmyca W
ze Niemaizc Wicrystego Waczelauka, niekomiecznie po
bucimy losu.

Naymniey Wicogodnosci miatby dos wprawdziey P
wladztwie, wktorym wybor Stalozizy Obzizny, Dzi
sey Gzlyby rowni, tal co do Obzizajow, i talowiz

jakoteż co do zasad i mądrości. Lecz powiadałem już,
 Niebyle Wigdnie prawdziwego Surowotactwa. Dzię wybor
 i los Inayduig są pomieszczone tam Pierwszy powinien rozda-
 wać Wzdy wymagaćce osobliwych Talentow, jako to.
 Wojskowe; drugi Sprawiedliwosci i Mieszkazonego chara-
 kteru, jako to Wzdy obdownice, wkrain bowiem do-
 brze Wzadzonym pomienione Własności, wryptim są
 Wzopne Obywatelom.

W Jedynowładztwie ani los, ani kreski niemaia, Mieszka-
 Am bowiem Jedynowładca Bog Zwierzchnikiem i Jedynym
 Wzadzonicem, wybor Jego zastępcow od Niego idynie za-
 leży. *Etienne Saint-Pierre* proponuje rozmu-
 zeni Rad Króla Francuskiego i Obieranie Ich *Stouliques*
 Głosy, niewiadziat, iż proponuje odmianę formy Rządu.

Powiniembym jeszcze mówić o dawaniu i Zbieraniu Krópek
 w Zgromadzeniach Narodowych, Lecz Historia uszadecni
 w tej mierze Rzymskich, wytuszczy moi Obrazowicy
 wszystkie zasady, które bym mógł ustanowić. Godne
 także uwagi Rządowego Cyfelnika, są Siczegoty iakie
 mi Wtawiały się sprawy Publiczne, i Prywatne wkrain
 dnie storzonej z Dwoch kroi Sto Zysicy Ludzi.

Rozdział IV

O Szymach Rzymskich.

Nie mamy Feunych Pamiętnikow o Pierwszych Rzymu
 czasach

czasach, wielkie nawet jest podobieństwo, że to co Oni
mawiają, powiększywszy czasu jest bagażem, a wprost
si mówią, brakuje nam Najwyższy, na Najwyższy
czymś z czasu Dzień Narodów, to jest Dzień
Jeh Zatornia. Doświadczenie yprawdnie zawsze
u nas codziennie Przyjem z których Powstać
wolucie Panstwa; lecz ponieważ teraz żadne już Naj
stać Narody, Mi mamy oprócz Domyśłów o Sposobach
Kimi powstawały.

Trwaicie jednak ^{dotąd} zwyciężać dowodzą, że był jakiś porządek
tych zwyciężaiów, które podania szeregów tych porządków
podania wspieraicieli na Najmniejszich Pow
gach, i silniejszymi wsparcia Przyjemami, powinni
uznawać za pewniycze. Oto są Zasady, według
których staraniem się doświadczać, jakim sposobem Naj
niejsz, i Najpoźniejszy w świecie Narod, ujął
go Najwyższego Władztwa.

Po Zatorniu Prymu, rodzajem Arcypospolita, to jest
ke Zatorniela, stworzone z Albanicyków, Sabinicyków
Droicimców, zostało na Zpodzielone Klasy, które
czyny Jego Podziatu zostały nazwane Pokoleniami,
zde Pokolenie podzielono na Kurie, a każdą Kurie na De
nazwawszy Jeh Pauczożnych Kurionami Dekurionami

Stawo Rome pochodzące jak mówią, od Romula jest Srebrni
ca moc Stawo Numa jest takie Srebrni, oznacza Stawo jakiesi Pokolenie
Stawo, ażeby Dwaj Stawo tego miasta Krolowie mieli Nadane jakiesi
Imiona tak Stawo z Porozumieniem Jeh Czynami.

Procz tego wybrano z każdego Pokolenia po sto Żydzi, którzy
Nazwaną Centuryą; z kąd widai że Te Podziaty. Micy
potrzebne w Miasteczku, byli szczególnie Wojskowemu.
Lecz zdai się iakoby przecucie Wielkosu Knosito Makenti
w Porzątkach Rzym, do Nadania sobi Rzędu Pryzwoitego,
Stolicy Swiata.

Wkrótce Pokazata się wada tego Pierwszego Podziaty, Po-
kolenia Gwim Sabiricykow / l. / i Albanicykow / k. / zasku-
waty zawsze w jednakim Stanie, gdy Tymczasem Pokolenie
Cudzoziemców / m. / cięgle przez Zbieganie się Jęzic wzra-
stato, a przeto wkrótce dwa Pierwsze Przewyżyto.

Zaradit Jey Niebezpieczney wadzie Serwisu przez Od-
miary Podziaty, i na Mieysce Pokoleni wprowadzit Po-
dziat wzięty z Mieysce Miasta od każdego Pokolenia
zaiętych, z Inych Pokoleni zrobit Ctery, z których ka-
de zajmowato Jeden Pagorek Rzymski, y Nosito Imie
Jego. Tak zaradzaię nierownosci Micybay, zapo-
biegt Jey iisze na potom, i aby Podziat Jey Niczykto
był podziatem Mieysce, lecz razem sudi, Zaradat Mi-
skancom Jednego Pagorka przenosi się do Innego, co
przeszkodziło także Zamieszaniu w Pokoleni.

Przytym godwoit Jey razy Dawniejsze Centurye iardy,
dodawsy Innych Dwanasie, pod dawnemi Zawsze Na-
zwickami; Sposob Prostny, i rostopny, za Pomocą ktoro-
go

/l./ Tabienides /k./ Samnenses /m./ Lucens /

ktorego dokonat rozniay między Składem Rzymstawa,
polstwa; Niedawno ostatniemu pochopu do Szemrania,
Do czterech Pokoleń Mięskich, dodat seowiusz Pietnasia W
skich, tak nazwanych dla tego, że Składatysy z Szelanow
na tyleś podzielonych Kantonow. W pozniejszym Czasie
dodano drugie tyle, przez co lud Rzymski znajdował
narazie podzielony na Indywidualne Pęki Pokoleń, i ta
liczba trwała nieodmiennie aż do końca Rzeczypospolitej.
Z różnicy między Pokoleniami Mięskimi, a Wzrostami
wyniknot Godny uwagi skutek, pryncy że wzrost bez
Nastadowania, i że Rzym winien być zachowany
swych Obyczajow, i razem wzrost Państwa. ~~Chodzi~~
Kto je Pokolenia Mięskie niezamiechaty przywłaszczony
sobie władzę, i Honor, i spodli Pokolenia Wzrostkie,
bez wcale statow przeciwie. Wiadome jest Przy
zawie Pierwszych Rzymian do zycia Selskiego, Przy
wzrostanie to pochodzito z mądrych ustaw Zatożycielow,
ny potęczył wstok, z Pracami Wzrostkiemi; Wzrostkowem
kunsztu ras, Rzemieścia, Intrzygi, Bogactwa i Nicwól,
gnat se tak nely do Miasta.

Przeto Ponieważ wszystko co miał Rzym Najzaczowniejszego
szego miekato na wsi, i uprawiatu Rolę, przyzwoy
ionosy tam tylko sukcaj Podpory Rzeczypospolitej.
Przeto Ponieważ Sam Ten był Stanem Najzaczowniejszym
Patryuszow, Stanowano je wstędie, zycia Priske i
courte

i prawdziwe Sclawon, przenoszono nad Prozniacki i Nickermsce
 zyciu Michazan Ryomskich; a nie jeden Polnik który został
 na wsi szanownym Obywatelom, byłby zginął niedanym
 Proletariatem w Mieście. Nie bez przyczyny Mawiat
 Warron, Zatożył na wsi Wspaniałomyści Nasi Prodko-
 wie śladów Cwycch Słuch, i Walecznych Mężów, którzy
 Ich bronili w Wojnie, a żywili w Pokoju. Pinięko
 nowi wyraznie, iż szanowano Pokolenia wiejskie, dla ludzi
 Ji składających; a przeciwnie na zhabicie przenoszono
 da Mięskich, Ludzi Nickermskich, których chciano Upo-
 dlieć. Appiusz Klaudiusz Sabincykh przyszedłszy na
 miechkanie do Rymu, Obypany został Honorami, ywpri-
 sany do Pokolenia Wrypskiego, które potym Imię Jego No-
 sito. Wrypsy Nakonie Wyzwolenicy przechodili w Poko-
 lenia Mięskie, scigoy w Wrypskie; w cetym nawet Cezar
 Jowaizcy Cwycch Popołity nicmał ani Jednego Wrypskiego
 azoby który Wyzwoleniec, chociaż zostawszy Obywatelom,
 dostępit iakowego Urzędu.

Cez posuniono za daleko tę wyborną Maszynę, z której Nako-
 niec Ozmiana, i wada Urządzenia wynikneta.

Censorowie Najprzed, przystadziwszy sobie Prawo przenoszenia
 dobrowolnie Obywatelom, z Jednego Pokolenia, do drugiego,
 Pozwoli wiele wpiisywasy tam, gdzie Imię podobate; pro-
 zwoleni nieprzynoszą pewnie nic dobrego, a najprzede Jedno
 z Wullich

z Wielkich Sprzecz. Leusentowa. Przytem Bogaci i Moim
mierzę do Poleni Wzyskich, a Wyzwolency Nabywajacy
wa Obywatelstwa, zostaje z Gminem w Miyskich; Poleni
w Ogolnosci Niemiaty sie gdzie pomiescic, i tak zostaty
szane, ze latunki kazdego niemogly byci tylko u spiro
Pomawane. Puz co wyraz Poleni z Arcyuristey
staty osobitym, rzy racy Prawdziwym Urokiem,
z Jzd ito sepe wymleneto, ze Poleni Miyskie Smad
se do wzaimnego porozumienia sie, otrzymwaty czesto
Szymach Pruwage, y pndawaty kraj Jm, co racyli racy
wai knski Sktadajacy Je Stastay.

Coz tyry Kurion, poniewaz latoyciel Dnieze Jeh Post
wit, Lawaty pod Cne racy w Murach Narod Arysty
Incidowat sie z Indywistu Kurii stajony, Kade miata
Swe Kosudy, swe Bogi, Urzduiki, Jzy, i Urzody
zwane Compitalia podobne do Paganalia Poleni.

Stich ..

Scowiasz Niemogze w Nowym Podzile, rozrusic Liaty Jm
si rowno na latery Poleni, Niechciat Jeh Narusac;
Kurii nie racyze od Poleni staty Orobnyr Miyskie
cow Prymskich podziatem; Lecz ani w Poleni niach W
Mich, ani w Sktadajacyr Je Narodie niedbaro
Poniewaz bowim Poleni staty Urzduimiu czysto
winyr, takie w Lanyganiu Wzyska, Jny wprowadz
Pozdel

Porządek; Podziaty Wojskowe Komula Pokazaty się byda' zbylnie mi. Tak więc chociaż każdy Obywatel był wpisany do Jednego z Pokoleń, niejednako każdy Znaidowat się wpisany do kurii.

Trzeci i czwarty uczynt podziat, który Niemiat Jednego zpo przedziaciami zwiazku, a statyż najwaruicyjzym przez skutki swoje. Cety lud Krymski rozdzielit na szesć klas; niezważając, ani na Miejsce, ani na Ludzi, lecz na majątek; tak że Bogaci Pierwsze, Uboży Ostatnie, a Średniego majątku Ludzi Średnie Zaymowali. Te Szesć klas były podzielone na 193 części centuryami zwane, ato tak, że sama Pierwsza klasa, zawierata Jeh w sobie większą Półowę, Ostatnia zaś tylko Jedną. Statyż pnie to że Najmniejszy ludna klasa Zawierata Woyuicyj century, Cety zaś Ostatnią liczone szeregownie za Podziat, chociaż większą Półowę, Mięskanow w Krymie u Polci Zawierata.

Aby lud mniy mogł przyniknąć skutki tej Nowey formy Nadat tej chowiat "Pocierachowos" Wojskowe; w Drugiej klasie Umiescit Dwie century Zbrojownikow, tudzież w trzeciej Dwie od Naryda' Woinnych, w każdej oprócz tego klasie wyiosaty Ostatnią, Uczynt Porucze Mądry Wtrodziacz Marciami; to jest Obowiazaniami do noszenia brosi i kuni których Prawo Uwolniato od tego Obowiazku; Prawa przy

zestawienia

przymuszająca, konieczną nad roznię magistrów do czystego porządku wstąpienia Popisow. Postanowit na rozpi aby Szymon bywał się na Polu Mławowskim, gdzieby wyspy Łdatusi do stusby, z bronią przychodzili. —

Przyczyna zaś czemu w ostatniej kłapie niezachował Podziału na młodych i starych, i jest ta, że nieporównano składowi temu iż Rzeczpospolitej honoru noszenia broni za Ojczyznę, potrzeba było właśnie mieć Siadliwko, aby otrzymać Prawo

bronienia Jej, i Niemcy może jednego w tych Nierozumnych hatastrach kulturow, iakiemisię teraz, niezgodnie Wojska Król

ktoryby niebył z uwagą wysługany z legioniu Rzymian, gdy żołnierze byli iohane obywatelami wolności.

Wszakże ostatnią kłapę podzieleno iohane na Proletariatus, tak zwanych Capite Censi; Pierwsi losowali znaczący dawno

przynajmniej krajowi Obywatelów, czasem Nawet Żołnierzy w Najlepszyc Potrzebach. — Czas co wcale nie niemi

i których niemożna było, byłoby na głowę leżąc, za nie wcale byli Poczytani; dopiero Marciusz zaczął Jch zawiązać.

Niedaże tu mego wyroku byłli Jm Ostatni Podział dobry lub zły w sobie; smiem twymyślać, że bez prostoty Obywatelów

wrazem Rzymian, bez Jch nieinterpowanicy Gotliwosci, Jch skłonosci do Rólucstwa, Jch uwagdy dla handlu, i ich wosci Żytku, niemożna by go było wskutecznić. —

Teraz jest Nawo, wktorymby pozerałże takomstwo, burakomstwo, „Myst, przeciwrotność, ustawiczne Odmiiany, i nieustannie

wolucye Magistrów, dorwolity bez zawieszenia kraju trwał dwadzieścia

Dwadzieścia podobnemu Urzędowi? Potrzeba iisze
wazai, ze Obyczaj i Censurstwo, dzialniejszy nad same Urządze-
nie poprawiaty w Rzymie Jego Wlady, i ze nie Jedem Bo-
gactwem nadto swym bogactwem popisujacy sie, byt odestany
do kłapy Wlodzi. —

Z tego Urzędliwego poznamy tawo, czemu wspominaia pro-
wie Lawro o Rzymie tylko kłapach, chociaz w samej rzeczy
byto Jek. Skoro, skoro bowiem niedostawiaiaze, inido
starcaiaze ani Lotniczy do Woyzka, ani kruskaiyż na
pole Marsowe już i zadnego prawie niczywiaze Rzym
Popolity Woytku, nadto kiedy za cos byta kruskaiyż.
Jakie byty rozmaite Ludu Rzymskiego Podziaty, Obrazny
teraz iakie sprawiaty Skutki, w Izromadzeniach Iustane por-
dug Praw Marywatysie Sygnami: Comitia / Odprawowatych,
pospolicie na Ryuku Rzymskim, lub na polu Marsowym,
byty Sygnj przez Kurie, przez Centurie, przez Potolonia,
iale formy podlug ktorych se zwotywanu: Sygnj przez kurie
ustanowit Comulus, przez Centurie Serviusz, przez Poto-
lenia Tribuni Gminni. Na Sygnach tylko Uchwalano
Prawa, Obiwano Urednikow, a poniewaz kazdy Obywatel
byt albo kurij, albo Centurij, albo do Potolonia wpisany,
wyptywa stad, iz iaden Obywatel niebył wyptwo-
ny od Prawa kruskowania, i iz zatyż Lud Rzymski byt
niczywisie z porzadku Prawa i z Porzadku Rzymoski Woytki
Rzym Wlodziq.

Do Prawnego

można na tej stronie tam Komisja odprawiać iż obywateli przez Centurie. w Dworku Drugim
formach Izromadzenia / Odprawowatych / Comitia / Odprawowatych, lub Puc / Woytki, a na koniec / Gminni /
miał wyptwan / Woytki / Woytki.

Do Prawnego zwołania Sejmu, i nadania Mocy Prawa Jego Czynnościom, Innych potrzebowało Warunków; Pierwszy, ażeby zwołujący go skład lub urząd miał Mocy do tego Moc; drugi, ażeby Sejm odprawiając w dzień prawem powołony, tracił aby losy by pomysłne były.

Przyczyna Pierwszego Niepotrzebnie Hamowania, Drugi był w daniem porządkowym; tak Nie wolno było odprawiać Sejmów w Dni Świąteczne, lub targowe; w których Przybywają do Sejmu za Własnymi Sprawami Własnymi, Mieszkańcami czasu trawii Dniem na Dyku Publicznym. Za pomocą Innego Senat ratował niby Władztwo na lud buntliwy i Dumny, i hamował podług Skoliczności zapat Rządzącego Tribunał, który jednak w inne wyjątki sposoby uwolnić się od tej Niedogodności.

Nie same tylko Prawa, i wybór Maczelników rozstrząsaniu ich podległy: Ponieważ bowiem lud Rzymski przyjął do siebie Najważniejsze Sprawy Rządu, można powiedzieć, że w Zgromadzeniach swoich zawiadywał Losami Europy. Za to rozmaite Przedmioty, nadawata im rozmaite formy według Materii rozstrząsaniu Podlegających.

Dla sądzienia o tych rozmaitych formach, dosyć jest porównać je między sobą. Romulus ustanawiając Lurii miał w miarę powszechną Senat przez lud, Lud zaś przez Senat a Panował w wszystkim. Za pomocą tej formy nadat w ludowi, wszelką Powagę Lurii, dla równoważenia pow

Powagi bogactw i potęgi Patrycjuszom restauracyi, lecz trzymając się Ducha Przewła Idynowładnego, zostawił Patrycjuszom przewagę, przez wpływ Klientów na Większość Krawek. To uważa się za godne postanowienie Patronów, i Klientów; było uchem Polityki; i ludzkosci dżudem, bez którego takie precyzyjny Duchowi Rzeczy Pospolitej Patrycjat, Niemógłby się być ostać.

Rzecz tylko może przed światem potęgić się tak Pięknym przykładem, z którego żaden więcej nieknot Kłopot, którego precyzyjnie nigdy nie nastadawno. Sygnę przez kurie odprawowatę się pod krolami aż do Serwiusza; ze ras Panowania Ostatniego Jarkwika nie ma na Mięswawę, jako Narzwanu Pospolitej Prawa Kroweuskie leges Curiate.

Za Rzeczy Pospolitej, kurie Lawaste Lawste w Ceterich Potalesiach Miępskich, zawierając Szeregowie Pospolstwo Rzymkie, nibyby dogodnie ani Senatowi na Ciele Patrycjuszow zostającemu, ani Trybunowi, który chorios Juris ni przedkwalif Magistruiszym Obywatelom. Strawiz więc swe Powazenie, a Nihilismuosi Jch do tego przypta stopnia, ze Indywidu i Zgromadzonych Separow / i tony / Sprawiali to, co Sygnę przez kurie Sprawicieli powinien być.

Podziat na Centuryze tak dalece spryiat Manu wladawcy, ze dżucia

Pol. (mieszanie losów) wzięcia prawa zwyczajnego. Kto negocjuje dla tego iż w Miężyżu (wyprowadzenie) obywateli krakowskich, i stanowiących prawo wprawdzie, i negocjowania.

ze Dziwna jest, zrazu zemu Senat nieotrzymując przeważ-
gi na Sejmach tego Świeca, na których konsulow, konsulow
i inne Urządnicę krzesławo obierano, w Samej bo w
rzeczy, z Au dziwnie dziesięciu trzech Kurij, składających
się z kłosa Ludu Rzymskiego, pierwsza kłosa Legnowa
Dziwnie dziesięć Opus, a ponieważ kłosa zachowano po-
dług Centurij, sama pierwsza kłosa przeważała
wszystkie inne większą kłosa. Co więcej w
wet, jeśli wszystkie pierwsze kłosa Centurye zgodzi-
ły na co, już nie wybierano reszty kłosa, uchwała Ma-
szej dicy, uchodziła za Wyrok większości, i można p-
wiedzieć że na Sejmach przez Centurye sprawy roz-
gaty się większą reszty Jalarow niż kłosa.
Lecz dwa znajdowały się sposoby, takowego jakoby
wage, Najpierw Trybunał Pospolite, a Wielka Liczba Jan-
nych, znajdowali się zawsze w kłosa Bogatych, i rozumie-
rzyli znaczenie Patripiusow w Miężyżu (wyprowadzenie).
Drugi Sposob zasadniczy natych, że widocznie
turym kłosa podług swego Porządku, w ten czas
wien pierwszy zawsze zaczynał; lecz wyjątkowo
dwa, losu która była sama Osprawa Eklezie; d-
gigo dopiero dwa przywoływano według Stopnia
na Centurye, które powtarzały się same Eklezie,
i zawsze

i zarząca, Je potwierdziaty. Jaki odeimowano wotymu Przy-
ktaolu dostoinosci, aby stosownie do zasad Emisowstadzku
oddać Je losowi.

Wynikato iiprze Drugie z tego Zwyczaia Dobo, toiest ze oby-
watele Wicysy mieli czas między Dwoma Elekcyami wy-
wiedziec się o zastugach Obrazego tym czasowo kandydata
aziby po gruntownym Przemy wstrzyszczeniu kresku swa
dawali. Poczem siodnie Sybrosii, dokonat zwycza-
nia take Zbawionnego Zwyczaia, potym Jednego Dnia
Odprawowano Obie Elekcie.

Sejmy przez Pololenia byli wstaszcze Rady Ludu Pry-
mskiego. Trybuni Je zwotywali, Jamie Jch Obierano, tam
przechodzity Jch Prebysita, czyli Uchwaly Gminne,
Senat Niczyko niemiat w nich sadnego znaczenia, bo
nie mogt nawet zwaidowac się na nich; wiec Senato-
rowi Prymskemu podlegal Prawem, na ktore niektre-
kowali, byli wtry mierze mniej wotui niz Woy bichor
Ozywatele. Ja wecal ze zrozumianu Niczpra-
wiedliwosci, wystawczata do zniwoczenia Uchwaly tate
do ktorego Niczpryppuszczano wstrysklich Sktadaczycz
Je Osob. Gdyby Wycysy Patrysiatze jako oby-
watele byli tym samym Prytomai, wtra czas, Nawryfke
Proskone

Prosterni krasnawicami niebyliby mieli wplywu do formy kresel
szczegolnie od kazdego zbieranych, wlotowy Najmniejszy. Proke-
tariusz tyle miał powagi, co Sigis Smuta.

Widziemy wiec, ze opozycy wyznaczonego z tych Podziatow
porządku w zbieraniu kresel tak Wielkiego Ludu, Podziaty
te miabyły wzajemnie, i obowiazkami w sobie formami, dla
kady miał skutki stosowne do widokow, dla których Jedno
przynoszono nad drugie.

Niezapuszczajcie się w dalary Jy Materii wzbiow, Okazujcie
z poprzedzajacych wyjasnien, Jy Szymy przez Pololenia
dziay sprzyjaty Sminowtawstwu, zas przez Centurie
wladztwu. A losy Jy Szymow przez kurze, w
rych sam Smin Rzymski wykazosi składat. Poniewoz
stuzity niezgodnie Tyrany i Jy Szymachom, musiaty
wpaść w pogardę; osobliwie ze Szymi Nawet Wiktory
ciele wahalisy przywal sposobu, układy Jy za Nasty
wydawajacygo. Pewna jest ze Cety Magestrat dny

Rymskiego nieznaidywat się, tylko na Szymach pro-
Centurye; na Szymach bowiem przez kurze niedostaw-
to Pololeni Rymskich, na Szymach przez Pololenia
statu; i Patriciuszow.

Jy zbierania kresel u Pierwiastkowych Rymian, of-
rownie jak Jy Objazd, prosty; wszakże mniej wie-
w sprawie. Kady dawal swy kresel, glosno, a
przywal

P3

piszwał ię; Wykroś⁴ Gosow w każdym Pokoleciu, stanowią Kopy
Pokolemia, wykroś⁴ Gosow w Pokolemiach, stanowią Kopy Ludu,
Kusii, lub Lenkuij, Zwycięzcy był Dobry, polci Kuziwośi Pano-
wata wposrod Obywateli, polci każdy z nich wstydził się
Kuskowai na wniosek niestawny, lub Niekazemny O-
g; lecz gdy lud znikczemniał, i kroski zakupowai
poręto, naleziato zbierai⁴ Je skłentine, ażeby kupcow po-
wsuguzi⁴ przez Niefnosci, Łajdakom zaś podai⁴ Sposob, by
się niestali Zdraycami. —

Cyero gami wprowadził⁴ tę Odmiannę, przypisując Ję po
większej części Kopy Pokolecia Rzeczywspolitey. Wszakże mimo
tego znaczny wtey mierze powagi, niezgadza się z Jego
mniemaniem. Owszem śladę, przeciwnie, że nie wpro-
wadzenie więcej podobnych Odmiann, przyspieszyło Zgu-
bę Kraiu. Jako bowiem Pokarm Ludzi Zdrayek, ten
dobry iest dla chorych, podobnie niestawny cześć Ze
psuty Nawod rzadzi⁴ prawami Stażcami Dobremu
Nawodowi. Nie tej Zasady Niedowodzi lepiej, nad
tróciatosi⁴ Rzeczywspolitey Wencelii, której Sztawa
stoi dotychczas dla tego niezgodnie, że Prawa Ję Zgu-
tylko ludziom przystoię. Rozdano więc Obywate-
lom Tabliczki, za Pomocą Ktorych każdy się mógł bezsko-
wai⁴ niewydaić nikomu swego mniemania. Uka-
nowiono także Nowe formalności w Zbieraniu Tabliczek, za
skowannu

zachowaniu głosów, porównywaniu Siły itp. co iudicat Niepomyślnie
dzito, aby nieposądzano często wierności Urzędników tymi Szczy-
tami zatrudnionych [p.] Zapobiegając narodził się Intryga i p
dainości kresak, uchwalamo Prawa, których Nieumyślnie
okazują się w samicy ich mnogości.

W ostatnich Czasach prymarsata Potrzeba zarządzenia Nie-
stateczności Praw, uchwalamy do Nadzwyczajnych sposobów,
Kaz udawano Cuda, lecz ten wybieg manie Republiki
niemanit Tytu, co nim powodowali; Drugi raz wy-
woni zwoty wano Sejm, Nimby Ubięgał się wiele
intrygowania; czasem widzę, że uchwalamy Lud składam
się do tej strony, trawiono Czą, Słysz na Gadaniu,
lecz wszystkie Te Zawady Uprętała Ambicja, i zaledwie
uwierzyć można, że Niezmienny Ten Lud, w posrod ty-
życiow, siedymie za pomocą swych dawnych Urzęd-
Niepustawat Obiera Urzędników, Stanowić Prawa, Ma-
dzie sprawy, rozstrzyga Intencje prywatne i Publiczne
Ztaką prawie katwością, która mogt sam Senat
uczynić. —

Rozdział V

O Trybunale

[p] Custodes, Distinctores, Rogatores Suffragiorum.

Kiedy Miemożna doskonaley między składającym stanem Cywia-
mi ustanowić Proporcij, lub kiedy Nieprzemienne zawady
Nieustannie psują Jey Stosunki, wtenczas ustanawiają Ciała
Magistratura, mierzynica Jednego z Innemi Ciała, przyporzą-
cająca każdy wyraz do prawdziwego swego Stosunku, i
składająca wyrost, ^{cały} średni wyraz będa to między Zwierzchni-
kiem i Nawodem, będa między Zwierzchnikiem i Najwyższym
Władzą; albowiem iastli tego potrzeba między Obydwoma rzą-
dem Stronami.

Ciała to które Nazwę Trybunatem, iest Stozem Praw, i Wład-
zą Prawodawczą, stają czasem do bronięcia Najwyższe-
go Władcy przeciw Prządowi, iak w Rzymie Trybun Ema-
m; czasem Prądu przeciw Ludowi, iak teraz w Wenecji
Rada Dwieciu Mężow, czasem zaś do utrzymania mi-
ędzy Obyema Stronami równowagi iak kiedyś w Sparcie
Eforowie.

Trybunał nie iest Czwą składającym Stan, i Niepowo-
nien nieli żadney Czwali; ani Władcy prawodawczej, ani
wykonawczej, lecz próżo samo Władca Jego iest większe,
bo nie mogge nic czynić, moze wszystko przeszkodzić,
Jako Obrońca Prawa, Świadcym iest i Kanonizowany, nad
wykonywającego ie Zwierzchnika, i nadającego Najwyższego
Władzę. Takie był w Rzymie Widok tych Dumnych i
pogardzących całym ludem Patryuszow, którzy musieli le-
gnać się

Wynajdując przed Pięćmięsiem Ludu Umiejętności, Nieposiadających ani
wewnętrznej Okazowości, ani Inwidyalności.

Trybunał roztropnie Umiejętkowany, jest Najgruntowniejszą Dobrą
Konstitucją Podpiera, lecz musi ma Cokolwiek nudna Sity, wogóle
wyjroci, co do Swoj Staboski, ta nie jest w jego Naturze, Nie
zi ma iabiektów iek Inaczej, inż Niekładnie Nigdy tym
Gdyś powinien.

Stając się Tyranią przywłaszczenia sobie władzę wykonawczą,
który jest tylko Potworniejszym, i chęć zarządzać Prawami,
rych tylko bronić Powinien. Niezmierzona władza Egorów, w
skłodze spanie polu zachowywata swoj Obyczaj, data Pomy
pony popęd zarządca Lepsiem. Następca Agisa pomsużył
Swoj wyrażony przez Sych Tyranów. Zbrodnia i kara Egorów wów
przypięszyły zgubę Powszechność, a po Klomencie Spadł
sui niżym była. Tym samym sposobem Zginął Sych
Złotycała Trybunów Powaga, przywłaszczenia Stopniem, Ma
się nakoniec za Pomocą Praw, dla Własności ustanowionych,
szo Cesarow, który iż Imperyjs. Co do Rady Dworskiej
Wzrost w Weneції, jest to kroway Trybunał, równie Patry
uszom iabie i Ludow i Stasowy, który niebronie Okazaw
Praw, Staję niezgodnie pro ich Spodleniu, do sadawania w
skrytosci razow, których nik nie smie dociekać.

Trybunał osłabia się na użec Bieżdu przez Pomoczenie Sych
Catonkow, Idy Trybunał Emilian Prymskiego, Najprzed wliczył
Dwaj

85

Dwa, potem Rzym, i zdaje Szwajcarski podwoi, Senat Jezusolit
na to, będzie pewny, u idnych utrzyma przez Drugich, Co
też nieochybnie nastąpi.

Najlepszym sposobem zapobieżenia Przymusowemu tak Stra-
żacy, Magistratury, sposobem którego dotąd iadun Arzd są-
domplite, byłoby nieczynić Ję trwata, lecz orna i ego Pracy,
w których by występowała; Pracy te które nie mają być zbyt
wielkie, aby niedały wzmożenie Stroncom, mogą być
Oznaczone Prawem, tak jiby, w potrzebie można je było skro-
cić przez Nadzwyczajną Komisję.

Sposob Ten zdaje mi się bez najmniejszej wady, Powie-
waż Trybunał, iakom iak powiedział, nie będą nigdy kon-
stytucyj, może być bez tej uszczelki emisyj, zdaje
mi się zaś skuteczny, bo Nowo Postanowiony Londynie, na-
zaczyna od Władzy iaką posiadał Jego Reprezentant, lecz
iaką mu Prawa nadać.

Rozdział VI

O Dyktaturze

Nieodmiennosć Praw, Nieporozumienia Im Uginają się podług
okoliczności, może je uczynić w pewnych Przypadkach Szu-
bny dla kraju, Porządki i Powolnosć formalności wyma-
gają pewnego czasu, którego niezawstęcznie dozwalać Nole-
causosi. Tysię Przypadków może się okazać, których Praso-
dawca Nieprzewidział, jest zaś bardzo Potrzebny Przewidywać
porównać

poznawai, a niemoina występnego przewidziei.

Nienależy chieci aż do tego stopnia umacniai Królewską Politykę
ręby odbierać sobie moie zawiśnienia Ję Skutkow, sparta na
wet Paswalata zasypiai swym Prawom. Leci ostaterne ty
Niebezpieczeństwa, mogą wyrównac Niebezpieczeństwom nad
życienia Porządku Publicznego, iakoi nigdy, oprócz gdy idzie
o zbawieni Ojczyzny nienależy ustrzymywai świętych
Powagi. w Nadach tych, i ożewitych Pripadkach, oc
się bezpieczeństwo Publiczne, przez szczególną czynność, na
razę Najgodniejszemu porucza. Pomocnie to dwo
podług rodzaju Niebezpieczeństwa staie moie sposoba
nie.

Justi dla zapobieżenia ma, dazie iść pomnożyć danielności
do, tedy się Ję sicienia w jednym lub dwóch Jęo Atentat
przez co Nie nadwężia się Powaga Praw, lecz szczególnie
ma administracyi. Justi zaś Niebezpieczeństwo iść
kie, ze widoki Praw przeszkadza Jęo odwołaniu, w
czas bywa mianowany Najwyższy Maccelnik, Nakaz
cy miłościu Wszystkim Prawom, i zawięzają na
ment Najwyższę Władzę, w takim Gourem Pripad
nie ma żadney wątpliwości o woli Potrzebney, i oż
wista rzecz, ze Piowszym zamiarem Naroda, aby ko
niezginot. Tym sposobem zawięzanie Władcy
wodawcy nie niszczy Ję, Maccelnik Nakazujący mi
nie Niemole nakazai Ję mowic, Pannie nad Ję,
nie

Niemocze je reprezentowac; moze wszystko, wyjatosz Prawa Sta-
nowie niemocze.

Pierwszego sposobu uzywat Senat Rzymski, poruczajac kon-
sulom staranie o latosc Rzeczy Pospolitey; Drugi byl uzy-
wany Rzymski wziezy od Alby, gdy Jacek z konsulow mia-
nowat Dyktatora [p.] —

Czysto sie wiskano w Przychodach Rzeczy Pospolitey do Dyktatury,
Stan bowiem niedosy byl zatwierdzony, azby sie mozt przy-
samą dzielności swy konstytucyi utrzymac. Prostota obyca-
iow niepotrzebowata istocie Ostroznosci, ktoreby Inne czasy
uczynity obywateli potrzebniemi; Nieobawiano sie aby Dykta-
tor nie wyzyl na tle swy wtady, ani aby Ję nad wyznaczo-
ny czas przedturial, Zdawato sie owszem, ze tak wielka ko-
waga byla ciężarem dla tego, który ją miał sobie poruczoną,
kaidy spieszyl sie ją pozbyc, iak gdyby wyuzdzeniu nad Prawa
bylo miysciem trudnym i Niebezpiecznym.

Co do mnie, Janie nierostropne uzywanie w Pierwszym czasach, Ję
Naywyższej Magistratury, nie dla tego reby miata byci' natle
Wzryta, lecz dla Niebezpiecznoscia popadnienia w Pogardę.

Po gdy mię skafowano do Elekcyi, do Poswiceniu Kasuotow,
do Czezech formalnosci, moznasie bylo Obawiac, azby w Po-
trzebie nie stala sie Mniey Powazna, i aby nie przyzwyczajono sie
brać za czoy Dyktat Urząd, ktorogo tyluo do Czezech uzywano, fo-
malnosci.

Ostrozniejszy ku Koniois Rzeczy Pospolitey Rzymianu tak na
Doniescia

[2] mca narawo se w Nowy stajemnie, iak gdybyro wstydzenie wyuzdzeniu Cezowia nad Prawo

niedorzeczna rozszerzali Dyktatury, ile iż dowiedzieli, że woli
wali, Saturno poznał, że obawa ich była usiona, bo Statosi
cy, stanowią na ten czas bezpieczeństwo przeciwko
sie, na tej tonie Władnikom, że Dyktator mógł w pewnych
padkach bronić wolności publicznej, nigdy zaś targając
nią, że kładany Rzymie nie w samym Rzymie, lecz
Wojkach Jego ukute były miaty. Staby Opus Marjusa
li, Pompeia przeciwko Cesarowi pokazał, czego można
kieral od Powagi Wewnętrznej, przeciwko Lewej stronie
Przemocy.

Błąd ten wielki wprowadził Ję w inne błędy. tak napo
kład, nie wyznaczili Dyktatora w sprawie Katyliny, Co
wax bowiem było tylko o miasto, i może i tak Powinno
włoska, byłoby łatwo Dyktator za pomocą powienionego
przez Prawa Nieograniczonej Władzy, rozgromić. Sprisła
stwierdzone szczególnie przez Abieg. Szczytowa trafno, że
które roztropność ludzka nigdy się spuszcza niepowinno.

Lez natomiast przestął Senat na Penzacji Konsulowi Ca
swy władzy, przez co chcąc dzielnicę cywilną, musiał
zo przystąpić w gwałtownym Publicznej granice tej Władzy,
choć w Pierwszych Radach Umieszczeniach pochwalebno Ję
postępowanie, przeciw w następny czasie, Staszewski
ponim domagano sprawy z wyłanej przeciwko Prawom
kruć Obywatelów, czego nie można było zarządzić Dy
torowi, Lez wymowa konsula Zachwyta wszystkie Wro
Ję

87
umyśle, a On Sam chociaż Rzymianin, więcej kochał Szwaj-
czerkę, niż Cyrylusa, i miał stawiać o najprawdziwszą i naj-
pewniejszą Srodek ratowania Krainy, jako raczej aby temu
jednemu przypisywano cały honor wykonanego Przedsięwzięcia
[i]f] proto ten Stusnie Ję wielbiono jako Zbawiciela Rzy-
mu, i stawiano Ukazano, jako Przystępcę Praw. Jakoś był
wielki świetnie, zausza widniała Łaska było odwołanie Jego
z wygnania.

Z Półką, którym kolwiek Ciochem Urząd ten Pomocnik, Miał
ograniczyć Jego tważe wbandro krótkim czasie, którym nigdy
nie mógł być przedurzyć, w Wymagających Ję Ciochem
przewidział, kraj wkrótce bywa zniszczony, lub Usatowa-
ny, a gdy Nagła potrzeba minie, Dyktatura stać się Szwaj-
ską, lub prozną. w Rzymie wyznaczano Dyktatorów na
Szwajczerkę, tylko, proto wielu składano ię przez Szwaj-
ców. Gdyby czas był dłuższy mógłby być Polenski Ję
o przedurzeniu Ję, jako Dzierżawie Mezowie Adol Szwaj-
Uznadowania. Dyktator miał tylko czas zaradzić Potrze-
bom, dla których Ję Obrano, nie miał zaś czasu myśleć
o innych składach.

Archiwum VII

o Censurze

Prawe

[i]f] o czem nie mógł być pewny, wyznaczał Dyktatorów, nie
miał mianować siebie, i mianował tylko do kollega będąc mia-
nowat.

o cenzurze

Prawo ogłasza wolę Przetribny, podobnie cenzura ogłasza
wyrok Publiczności, opinia Publiczna jest rodzajem Prawa,
którym Censor zawiaduje, stosując się na wzór Jurysdykcyi
Kra do szczególnych Przypadków.

Daleko więc od tego aby Cza cenzorski miał utadai Opinię
Narodu, był tylko jej Ogłoszycielem, y skoresy oddala od
Niej, wyroli Jego Stasię się Czem i bezkubeciem.

Niepotrzeba więc roznie między Objazami Narodu, i
miotami sącunku Jego, uwytko to bowiem z Jednego wyptę
wa Porzątku, i mierzasię komicanie. Nie Przypodaceni,
opinia stanowi wyber Uciuk wyptętkich Świata Narodow,
Popraw Opinie ludzi, a Objazie Ich same przez Ich Wyp
wig się. Lawse Kochamy Pękud, lub co nam Pękud
się wydaie, lecz utadnie w sądzieniu tego Czażdziemy,
idzie tylko o sprostowanie tego Cza. Kto sądzi o Obj
czaiach, sądzi o Caci, a kto sądzi o Caci, przyimnie
wo Opinij. —

Opinie Narodu według się z Jego Konstytucij, chociaż Prawa
nieustanawiaią Objazow; Prawodawstwo jednak jest
Ich Proctem; z Establicym się Prawodawstwem, Miko
mnieią Objazie; lecz na ten czas wyrok Censorow mo
uizym, czego moe Prawa niedoleze. —

Z tad wyptęwa się cenzorowstwo moie zachowai, Nij
zas przyuroci Objazie, ustanawiają Censorow, gdy
wła

88

Prawa iussum kurtne; skow danielności swę strasły, wszystkie ius
zginęło; nie prawego niema ius mocy, gdy same Prawa
Ję niema. —

Censurstwo utrzymuje Obyczaje, zapobiegaże Zepsuciu Opinij, za
chowując przez Mądrę Dystosowanie Ję prostoty; Niekamawiaże
ie nakonie czasem, gdy są iussum niepune. Dwoyrazdy
wania Sekundantow w Poiedynkach posunięty we Francii aż
do wsiechtosy, został znieiony przez Je kilka Stow, iednego
Edyktu Krotewskiego, co do Jęk Thozow litony wyzważy Schem
dantow, Je Stowa uprzedzaże Wyrok Publicznosy, ustanow
ty są w Jednym oka Magnieciu. Lecz Gdy Je same Edy
kta chwały chociaż prawdziwie bez pnieuwni Opinij gowsew
chney powiedzie, że iust thonestwem porodykowan się; Public
znosy wysydzita uprzedzony ius przez Słabi wyrok. —
w Jnym góris mieyscu powiedziatem / S. / że Ponecwa
publiczna Opinia niepodległa przymusowi, niepounieciu nant
ani licę Jęgo znayduwaisię w Reprezentacyjnym są Trybunale.
Niemożna dosyć wydziewi' się zeznosy, która Przymusane,
a lopycy iussum ducedemoneykoiure uzywali tej Paltieiu a
teraz niezgrych Waroscow zagubiłney Sprzisyuy.
Citowice Jęk Obyczajow datyę Języci z dobrym Zdanieiu
na Radie Spartauskiej, Eforowi niezwarazę na Mięz
Karali Jednemu Cnotliwemu Obywatelowi powiedzieli Ję
samo Zdanie, co za Bęsi dla Jednego, co za Stasiba dla
Drugiego

Drugiego; chociaż ani pochwalono, ani zganiono żadnego;
Kilku Piatkow z wyspy Samos, spaskudzito Trybunał Eforow
Maraitcz publicznym Edyktom ogłoszono, że wolno śmia-
caykom być tądakami. Prawdziwa kara ma-
by surową być, niż podobna bezkarności. Kiedy Sparta
Oszadza co jest uczciwego, lub nie. Grecy miodnotali,
od Jy Wyrokow.

Rozdział VIII

O Religii Cywilnej

W Pierwiaszczach Czasow Niemiel Ludzie Innych Krolow, pro-
Bogow, ani Innego Rzadu proxi Teokratycznego, taczeli.
Boskiego. Rozumowali Oni, iak Kraligula, i dobre rozumowali,
Albowiem bliższego potrzeba Nadwierzienia uczuciom i wy-
bracien, aieby się odwarzyć, wiazę swego Pownego za-
na, i podkhlębiać sobi że z nim dobrze będzie.
i Jogo samego że łaymiono Boga Naczelnikiem każdego Polity-
cznego Towarzystwa, wyptywa; iż tyle było Bogow, i le W-
rodow. Dwa Obec i sawtke prawie alobi Nieprzyjaciul
rody, Niedługo mogli Jednego uznawali Pana, dwa Wala-
ce Wyzka Niemogły by talci Jednemu podlegli Wodrow
tal z roztelkow Narodowych, wyucilneto wiele Postaw
stad Wiciorpianie się Teologiczne, i Gwintel, bo Stadwo J-
dno Inaszę, iakto Nicy Okazemy.
Dziwactwo Grekow, w zneydowaniu Inych Bogow u Ma-
dow

89.

u Narodow Barbarzyńskich, podchodziło od Innego celu, niż się musi
mali Naturalnemu Język Narodow Północy. Wszakże za Nabytych
czasow samiejsza ięta Nauka, zatrudniającą się Jednakowosną
Bogow różnych Narodow; iak gdyby Moloch Saturnu Chwos
mogli być Jednym Bogiem, iak gdyby idnym mogli być
Baal Fenycyckow, Zeus. Jukow, i Juppiter Lacinnikow; iak
gdyby można co wspólnego znaleźć w Plotach Usionych
rozmaite Nazwiska Wosizcych. —

Jestli kto zapyta, czemu w Poganistwie, gdzie każdy kraj miał
odmienną wiarę, i osobnych Bogow; Niepowstawały Woj-
ny o Religiję? Odpowiadam, przeto samo, że każdy kraj
miał ię własną wiarę, równie iak własny Bóg, nieznając
Bogow od Praw. Wojna Polityczna, bywała razem Polo-
giczna: granice Narodow okrestaty się tak między władzą
Bogow. A Bóg Jednego Narodu, nie miał Prawa do In-
nych. A Bogowu Poganicy nie byli zazdrośni, i spólnie
z wielkimi Panowaniem Swiata; Mojżesz Nawet i Luce
Hebrayski stosowaliby się do tego wyobrażenia, mówiąc
o Bogu Izraela. Uważali uprawdnie za nie Bogow
Kanaaneyckich, Narodu wygnanego, skazanego na Impre-
nie, którego Świątiska mieli opuszczać, lecz Patriarchy
iakoś sposobem mówili, o Bestwach Narodow Iz-
raelickich, których napastowaliby było In. zakazano,

"Posiadania tego co należy do Chama Waszego Boga, mówią
Jeste do Ammonitów, nienależycie wam prawnie? Powszechnie
prawem posiadamy Ziemię, którą sobie zdobył Bóg nasz
Łuczajski [4] byto to Idaizuj mi, wyraznie uznawany
rozumiejąc Prawo Chama, i Boga Izraelitów.

Leż Idy Izdi Poddani królom Babilonstkim, a potem Syryjskim,
niechcieli innego proz swego uznawali Boga; i
szę ich, uważana na bunt przeciwko Łuczajcy swego
gnęta na nich Prusławodawca, które czytamy w po
dziesiąt, których iednak swego Przykładu nieznamy
iemy przed wprowadzeniem Chrześcijaństwa [5]

Ponieważ więc każda Religia spójna była, z przepisami
swoimi i z Prawami, niemiano swego proz podbicia, sp
sobu nawrocenia takiego Narodu, ani swych Karnoda
sów proz żołnierzy, bo ponieważ obowiązek odwołania
nia Religii był prawem dla Łuczajczych, nabrało pro
Namową Łuczajcy od Łuczajczycia. Nie Ludzie walcy
za Bogem

[4] Nonne Ea quae proprie sunt Chamos Deo suis sibi iure debentur? Idem
testat Wulgaty. Przekłamanono zaś na język Cygorski = Nieszaduje że
Prawo Posiadania tego, co należy do Chama swego Boga? Nieznam
cy testu Hebrajskiego, lecz widać w Wulgacie, że Idem użycie wyraża
Prawo Boga Chama, Idem zaś ostablił to Idem, dodawszy Idem
golnu Idem. Nieszaduje? Idem si Idem nieznamy w Idem Idem

[5] Nie wiadomo jest, że Wojna Fenicka nazwana święta, nie była Wojną
Religią miała w zamiarze Klawana Idem Idem, nie zaś podbicia Idem
religii.

za Bogów; lecz wcale precyzyjnie w Homere, Bogowie waleczyli za
 Ludy, każdy Naród Prosił swego o zwycięstwo, i Nowemi ptaul
 se Stronami. Przed dobytciem jakiego Miasta, Rzymianie wy
 wali wpród Bogów Jego, aby się oddalili. Jakiymczasem zas
 zostawali Ich Bogów zaguziewanych; maizę Ich za Poddanych
 swym Bogom, i Pymuszonych do oddawania Im Hołdu:
 zostawiali zwyciężonym Bogom, tak iak Prawo. Czysto Jedy
 na, którą nakładali daninę, była korona dla Jowisza Tępa
 talina.

Nawzajemli nakoniec Rzymianie z Państwem, swą Religiję
 i Bogów, przyjmowali takie czysto Bogów Narodów zwycię
 żonych, nadaż Jednym i Drugim Prawo Obywatelstwa; Nie
 cznie Narody tego Wiermicznego Państwa Nabyli Wicelie
 czoną Służbę Bogów, i wiar utędzić prawie Jednakowem,
 i Ta to Poczyna, czemu nawzajem Paganstwo zostate Jedy
 na i Jednakowę Inaczną w Świecie Religij.

W Jakich Okolicznosciach przybył Chrystus ustanowił na Ziemi
 Królestwo Duchowne, które odzyskało Systema Teolo
 giczne od Politycznego, zaciężyło Jednostkę Państwa, i spła
 wito wewnętrzne Mieszkański, niepraważące między mioteł
 Narodami Ommunizacjiemi. Lecz Paganie Niemogłypo
 ize tego Nowego o Królestwie na granicy Świecia wy
 brać imie

wyobrażenia, przez ludność uważali Chruszian za Prawdziwych
Buntowników, co pod zmyśloną postacią, czatowali tylko na
Moment usynienia się niepodległemu i Panami, i Przytępia-
nia sobie zżycie Powagi, dla której przy sztabach i sferach
Sztach udawali Porozumienie. To była Krytyczna Prze-
dowa. —

Statyści tego Poganu Obawiali się; wszystko na ten czas
zmieniło swą Postać, Pokorni Chruszianie Junygo zasz-
mowić tanem, i wnet Obawono, iak Niemcom Junygo
Świata Krolstwo, zrobotosy pod Widzialnym Mace-
nikiem, Najwzrostniejszym Despotyzmem na Ziemi.
Wszakże Koniewarsy zawsze Zwierzebnik i Prawa Gnu-
ne; znajdowały, wymiennoto z Jey Podwojnyj Władcy
Niewstanne Precyziwnictwo = Izdumielstwa, czyniące
w krajach Chruszianiskich niepodobnym ustreluś dła
Wzrostnie, w których nigdy Niemcina wywidziła
doskonale, komu z dwóch Państw postawianym byde-
lecy. —

Wstowaty uprawdnie Wiktora w Europie Ślawet, lub Jey Jan-
siedziwość Izaidyżewy Wandy zachowac, lub przywrócić
dawne Systema, lecz bez skutecznosci, Duch Chruszian
Orionot wzięto. Obłądek porwiczony był zawsze, lub wst-
wat niepodległym Nuywarsom Władcy; i bez Przekle-
go

91

potrzebnego z Składem Stanu Zwizku. Machomet, miał
bardzo zdrowe widoki, utroył dobre swoje Systema po-
lityczne, i polsi Jego Forma rządu trwała, pod kalifami Jego
Następcami, poty był doskonałe Jedny, a przeto dobry.
Lecz Arabowie stawiają się Kwitngczami, Misonemi, Polowianami,
mi, Mijkiemi, i Nicaemcami; zostali Podbili przez Cesar
barryncoro, w ten czas zaczęła się Wzagała między Dwoma
Władzami; i chociaż u Machometanow mniej się widzieli,
znajdują się przeważnie osobliwie w okolicy Blizy, sz Nawet kró-
le Naprzykład Persia, w których się ustanowił ten dale.

U nas Królowia Angielscy Narzucają na Maczetnikow Kosu-
wi, Jez samo uczyli Cary, przez co jednak nie Panami Jego,
lecz Stuzami tylko zostali, ani Nabyli Prawa Domniemania
G, jako raczej Władcy Utrzymywania, niż Osi Pan-
wodawcami Kościoła, lecz tylko Zwiernikami. Edukac-
wied. Duchowienstwo Składu Dobry Stan, wszędzie się Pan-
nem y Prawodawcy swojej Cyryjny [i. d.] w Anglii użył;
w Moskwi również jako przed indziej znajdują się Dwie Wład-
dze Dwoy Najwyższe Władze a —

[X] Trzeba dobrze zważyć, że niezgromadzenia formalne jak naprzykład Koncyli-
Provincialne, lecz Spółność Kosuśto, wzięte Duchowienstwo w Jedno Ciele,
Spółczynnictwo i Wyłączenie z Umowy Jerozolimskiej Duchowienstwa, Umowę z Rzymem
z której zawieszono Głównie Panem; Marodem; Krolow. Wroży się za razem Spółczynnictwo
z Obrządkami; i chociażby był z Dwóch konicow Juriata. Wymienione to jest wyjątko-
we Półtyki; nie podobnego Wzajemności między sobą Paganizmami; dlatego
nie składali nigdy Dobrego Stanu. —

między Chrześcijańskimi Przymierzami, ieden tylko filozof Hobbesiusz widział dobre i sposob na niego, i odważył się radzić potężeniu dwóch, Staw. Osta, i zwrócić nie wszytkiego do Jedności politycznej, boi której ani Staw. ani Arząd nie mogą nigdy stać spólnie. Lecz powiemy, nie był widzić, że Duch Pamięty Chrześcijaństwa był z jego Systematem niezgodny, i że Interes Arzdu, będąc zawsze mocniejszym nad Interes Stawu. Nie tak Obrońca "Falszywość" jego Polityki, jak raczej to że wniósł się sprawiedliwego; Prawdziwego uczyta się Nienawiścią. Szczęśliwie, że łatwo można rozwiąć w tym urzędzie Wygłoski historyczne, zbić przesłanie Brouffa i Warburtona. Mniemania, z których jeden utrzymuje, że żadna Państwa nie jest Cięża Politycznemu Rządowi użyteczna, drugi zaś przeciwnie, że Chrześcijaństwo jest najmocniejszą jego podporą. Dowiedziono by Pruskiemu, że nie niezadowolone być bez Podstawy Religijnej żadnego Stawu, że w Grzechu Prawo Chrześcijańskie bardziej jest słodkie, niż Polityczne, silnej konstytucji kraju. Ażeby miły i w miarę dożył Arzdu, gdy dam siate Obrońcy nad to niepewnych, a do mozo Przedmiotu Stosownych wyobrażeń Religijnych.

7/1. Obarze między innymi List Groszka, do drugo Brata 11 kwietnia 1849 Co do wyznaczenia podawała, a co gani w Sigze de Cive. Prawda że Skłony do Politycznia, zdawiz, że podobnie Authorowi co jest dobrego, zato so napisat tego, lecz kiedy tak zgodny.

Religia uważana w stosunku z Towarzystwem ogólnym, lub szczególnym, może się równie na dwa wielkie rozdzielić, to jest Religie
Cisownia, i Religie Obywatela. Pierwsza bez Kosztów, bez
Ofiarow, bez Obowiązków, sugaryzacy i idyncie do Wewnętrznej
Czci Najwyższego Boga, i do Odwiecznych Moralności Pra-
widet; jest Prostą i Czystą Religie Ewangeliczną; prawdziwą
wymierzeniem, którą także można Prawem Przyrodzonym
i Boskim nazwać. Druga w Jednym tylko Zapisana Kropie,
nadać ma wstawnych Bógów, Patronów, i Opatroników, ma
Swoje Tajemnice, Swoje Obowiązki, i Zwyczajność, Prawem przepi-
saną i Stwierdzoną. Oprócz wyznaczonego już Narodu, która jest
dla niego Stwierdzoną, Obym barbarzyńskim; nierozumną dalej
nad Swoje Obowiązki i Prawo Cisownia. Takie były u
stwierdzonych Narodów Religie, które nazwać można
Prawem boskim i przyrodzonym, czyli Prawem.

Jest Inna Rodzaj Dwiecielniejczy i różnej Religie, która nudać
Ludziom dwa Prawo dawająca, Dważ i Zwiastnikow, Dważ i
czyjiny, obowiązki ich przeciwnie sobie Porównosianiu,
nieporównalicy im być razem Pobożnym i Obywatelami,
Taka jest Religie Łamy, Taka i Janytrykow, i Brymskie
Katołictwo, którą także Religie Nijicy nazwać można.
Wynika z nich i takie Prawo Miarne i Niegodne, i Dważ
Nierozumna Nazwiska.

Każda z tych trzech Rodzajów Religii, uważa się za polityczną,
ma swoje wady. Trzecia tak oszczędnie sta, że nawet jest
dowodem tego, byłoby to czas na prozno tracić, Nieśliż
ktokolwiek tamie jedności Towarzystwa: Wzrostu Instancji
całkowicie w spracowaniu się z sobą samym i
Waste.

Drugą w tym Dobrą, że także być bóg z Mitozją
i czynić Oczyszczenie. Władniotem uwielbienia Oczyszczenia,
niezależnie, iż sta się krajem, jest to razem stażem Oczyszczenia
całkowicie Nig Bogu. Jest ona Jutankiem Federacji, której
treścią jest innego Oczyszczenia, przez Jutankiem, ni Jutankiem
stażem przez Władniotem, w ten czas umnie za Oczyszczenia,
znaczy ist na Władniotem, a gwaltu Prawa, bycia bez
zrym; a odda Kwesty publicznego Władniotem, pom
czy by Jutankiem Bogu; Sacer est

Sta zaś w tym, że ugotowana na bledzie i Władniotem, of
knie ludzi, czyni Jutankiem Władniotem, i Władniotem
obradkach prawdziwą cześć Bogu samemu. Jest sta
separat, gdy stażem Władniotem i Jutankiem, czyni Władniotem
Kwesty, i niecierpi Władniotem, tak iż Władniotem, i Władniotem
dem i Władniotem, i stażem Władniotem Władniotem
stażem ktokolwiek Bogu jego nieznacie. To bowiem
ni taki Władniotem w Władniotem z Władniotem Jutankiem
Władniotem

Wojny, i moim Jego własnemu słodki biesiecznikom.
 Zostaje więc Religia Katolicka, czyli Amerykańska; Mikołajczy
 sze, lecz Ewangeliczne, które są moim razem od Pimutego. Wtedy
 Święty, Wspaniały i prawdziwy Religii; Ludzie Dzieci Jęz
 go Boga, wznaję za Braci, atżaz i Ję Towarzystwo
 my Amieru Nawet Wierzący się.

Lecz niemażę żadnego z Ciałem Politycznym szczególnego Zwią
 zku, Religia Ja zostawia Prawom Jęz Woi, którą Same
 z Sibi mażę, żadny Jęz Ję nie dają, przez co Jęz
 z Największych szczególnego Towarzystwa wyjątków zostaje bez
 skutecznego. Co większa miało przypisania do Króju
 cieni Obywatelów, wstrętem odrywa Ję od wszelkich rzeczy
 Ziemijskich niemażę me przesuniętego duchowi Towaryst
 wu.

Mówię Nam, że Narod Prawdziwych Amerykan, najdoskonalsi
 sze, iakże tylko byci możę, składają Towarzystwo. Lecz w
 tym domniemaniu Jęz tylko wiodę, wistę, trudność, toż
 ze Towarzystwo Prawdziwych Amerykan, niebyłoby Towaryst
 wem Ludzi.

Mówię Narod, że niemażę Jęz wszelkiej doskonałości Jęz
 domniemaniu Towarzystwo niebyłoby acz Najmniejsza
 ani Największa. Zbytżana doskonałość odymowałaby mu
 żurżę, Jęz doskonałość bytaby niebyłoby Jęz Jęz

Każdy dopietniły swy powinności, lud Stuchaty Praw, M
całniczy byłby skromni i sprawiedliwi, Władcy Powinności
skazitelni, żołniersze gaudyli by smiercią; mianowicie an
proinowici, ani Prępychu, dotąd w wyzysku bardzo dobre, le
Obacamy dalej.

Chrześcijaństwo jest ciałem duchownym, Niebawem się
gotowi Przeważni zatrudniając się Religiję. Oczyszczenia
scianina nieistotnym Szwicem, dopietniac Szwycer Obow
zkow, Prawda, lecz dopietniac z najwyższą Obowiąz
na Stry lub doby Stawani Szwycer Szwabek, Szwycer
sobie to do wyrzucenia, nie Szwycer, Nieobchodnie, czy wstąpi
zle lub dobre idzie natym Ziemskim Padole.

Kwestnieli kraj, zaladowni smie Ciwyciszą z ~~Wizytacją~~
powstrzechnego, bożę się aby chwata Oczyszczenia nie wst
Szwycer w Pyle, ginie li kraj, Stogostaw Szwycer, bożę dłu
dotostawiczą.

Pokoy i zgodności Towarzystwa wymagaty by, ażeby w wy
bez wyjątku Obywatele dobrymi rozumie byli Chrześ
nawci, lecz niestety, Michałszy Inwardnie jako Dun
Hipolantya, Kalyfina Napymyła, Kromvel, taki miał by
Odkryby dobrać się z Swemi bogobornemi, Wypot Obywatele
Mitos chrześcijańska, nietakwo myśleć że o Szwycer
zwala, skoro pmax wybierz jako z najdzie sposób Obyw
nia

omamienia ich, i Opanowania ich tej wladzy Publiczney,
 raras Stanicy Litwackim na Godnosu postawionym; A Bog
 chce żeby ja stanowil; wkrótce zostanie moim, A Bog chce żeby
 Jey była postawionym. Wzywali na ste Jey moim? iest to
 bicz bogi karzący swe Dzieatki. Bytoby Sakrupatem wyga
 nias Kurpator; potrzebaby spolecności Publiczney zamie
 szac, nicy gwaltu, rozkwal krwi ludzkiej, co wysytko nie
 zgadza się z zgodnością Chrusciauskiej; a z rządy Coi znaczy
 wolnym Gędo, lub niewolnictwem natym Paddo Kewika?
 istotna niea umysle do krolestwa Wicbistkiego, a do tego
 rezynnania iden z Najlepszych sposobow.

Wyznoscnieli Obca Woyna? Obywatele idz bez trudnosci do
 Boju, i adun z nich niemogeli Wicikas, czynią Swę Powia
 nost, lecz bez iadcy Zwycizstwa; Umiesca racyz niz Jey
 cziaz Kamizy, Lecz co znaczy Zwycizstwy Gędo, lub Jey
 cizianym? Alas nie lepiej mi Opatrnosci tego Jey potrze
 ba? Wystawmyze sobie czego zapotrabi zyskai na Jey
 cyznie, dumny, Nataserywy, i Kamiznosiz Umiescimy Wic
 pryzianiel! Postawmy na przeciwko Nial Owe Uppa
 nriatomyslne Narody, ktorzyk porowata nie nasycona miedzi
 stawy, i Ocyzany, Postawmy Jey przeciwko Spartanczyk
 i. b. Prymianow; A Bogoboyzi Chrusciauskie zostany Jey
 Kymichotaci

zgnębił, wytypił, zaledwie maig: oras do opamietania
lub zbawieniu swaci będą winni, szczególnie pożyty dla
wzgardzie Nieprzyjaciela.

Piękna w mniemaniu moim była Przystań Lotnicy
szo, nieprzyjaceli smnie lub zwycięży, lecz powraci
zwycięzaniu, i dotrymali Przystągi; Chruscianie nigdy by
nieuczynili nic podobnego; szdoby se kusa Szoja.

Lecz mofesij mówią: Praca Polska Chrusciańska; Jedno
tych stow upytasa drugie. Chrusciaństwo nie zabrał
ieno Podległość i niewolę. Duch Jy spryja nam to Jy
szedy niemiata z niego krusze kruszai. Prawdziwi Ch
siani Anwarzeni sz na niewolników, wiedzą o tym
obruszają sz, Inskome to Jyie mato ma w Jch Oras
Powabow.

Mówią nam wyborni sz Wyznaka Chrusciańska. Ja pro
zę temu, Mich mi Je kto pokazi? Co do mnie sz
znam Wyzn Chrusciańskich. Przewiedzi kto
oty. Nie wchodzi w Walczność kruszow; wra
tylko, se Ci wiale Niebyli Chrusciaczami, lecz Lotn
mi szdya, Obywatelami kruszota, Walczyli o Jygo Pan
Dachowce, które był uszyt dozreszym niewiedzi i
kim sposobem. Zastanowitrysz, Cota ta nese ma
sz do Poganstwa; Ponieważ bossem Ewangelsa niest
rany ci

Los Poddanych w Pustelnym Życiu nie należy do Jego Zastandnia
 byle tylko na Ziemi byli Dobrymi Obywatelami.
 Jest zatem wyznaniem Wiary czysto Cywilney, którycy awyknięty
 nowsi, Należy do Najwyższego Władcy, w Prawdziwie mi-
 ko Jasnoscie Religii, lecz jako Uczucia Jowianyszkosci,
 bez których niepodobna być, ani Dobrym Obywatelom, ani
 Wiernym Poddanym [a.] Bez władzy przymuszania,
 wnie Wierzone, może wygnai skraiu każdego, so mu-
 wiency, może go wygnai nie jako Bezboznika, lecz ja-
 Nietowaryskiego, jako Niezdolnego do Secretnego Kochania
 Praw, Sprawiedliwosci, i Posuzienia w Potrzebie życia
 swego dla dopełnienia Obowiazku. Gdyby zaś kto na Wzi-
 mia Publicznym Życiu Nauk, sprawował się tak jakoby się
 wierzył w nie, Smiercią Niekładnie Ukaranym, Popatnił do
 wsiem Najwyższemu Zbrodni, skłamał so Obliazu Prawa.
 Nauki Religii Cywilney, powinny być proste, nieumy-
 wotowione scisto, bez Humarow i bez Pysznosci. Aby
 tność Dobroci Potężnego, rozumnego, dobroczynnego prze-
 dużcego y Opaknego; życia Prostego y Nieszakowosci dla
 Orych, kara dla Złych, szlachetność Umowy Towaryskiej y
 Oto są Jowianyszkosci Nauki. Co do Przewidywania zawieram Je w ręce
 losu

[a.] Cozas prawda za katylich utrzymywali śmiertelnosc duszy, na Ziemi go kato-
 cego niebarwili na rozumowaniu, okazali tylko ze czas moim jako 24 Oby-
 tel utrzymuje ślubowia i trawia nauki, i tak bowiem styg wiat obrat i rozum-
 dawai swoy wyrost, a nie o Pytanio Teologicznym.

to jest Nicierpieniowy, bo to Naley do Bogdowa, ktorady wyty-
czyli.

Mylze, wedlug tego mniemania, samizy Nicierpieni se
Cywolne, od Teologicznego; Bzdura se Nicierpielni, Niepodobna
zyc w Polciu z ludzmi wedlug nas, potempionemi; kochas ta-
kich, byloby to Nicierpielni karygo Jch Boga; Naley konie-
cznie albo nawrocic Jch, albo dzuzyc. Jdzie kolwiek Nicier-
pieniowy Teologiczne przypuszczenie, niepodobna jest, azby tu
mialo salsiego skutku Cywolnego [6.] skoro ze nas ma, Naley
ry Wladca, nawet za da nasz domowych, wiezeliwa Naley
rym Wladca, boz slyda jest Przem, Krol nas tylko Jzy Ury-
dni kicim.

Wdrazniowy

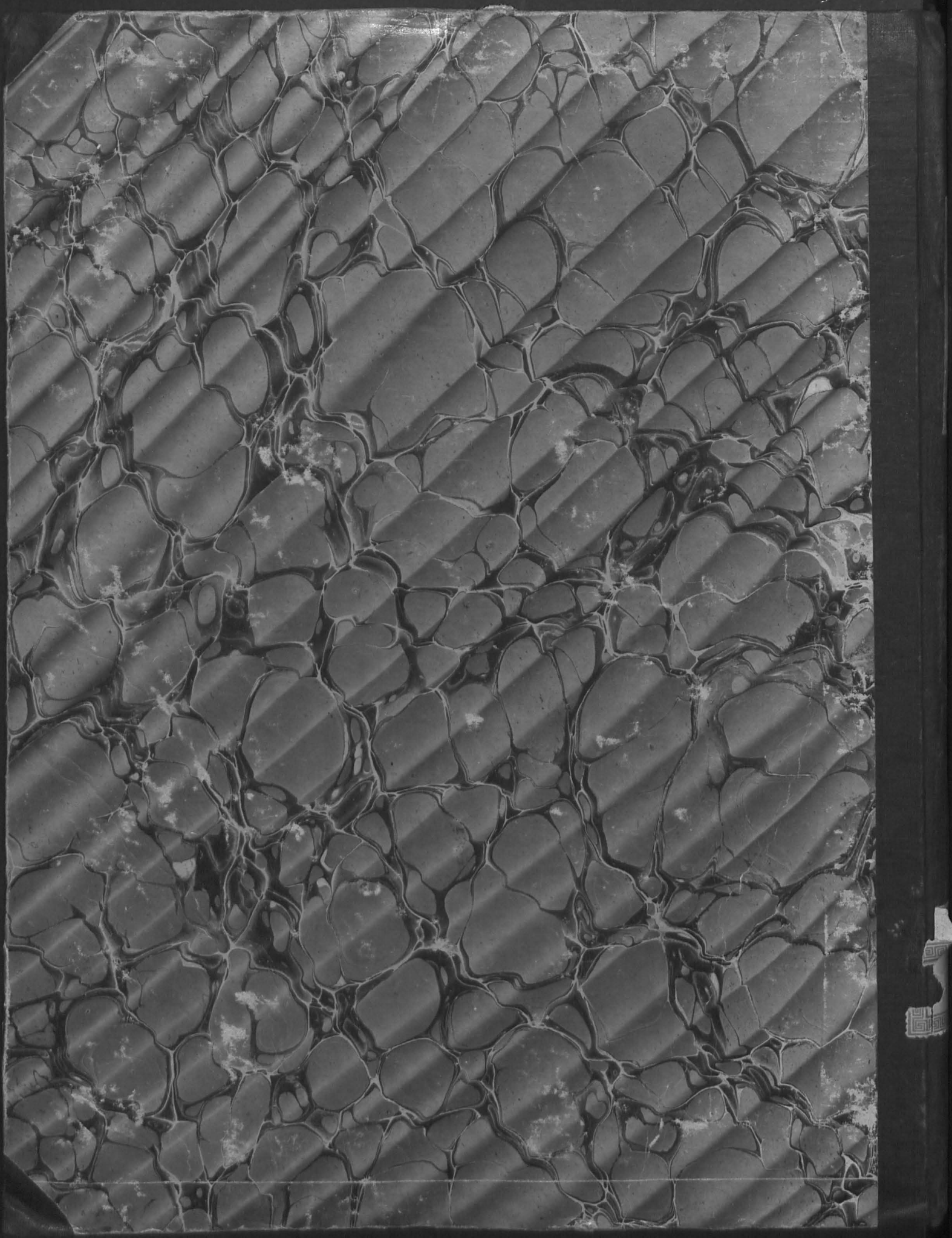
[6.] Matrimoniu, przypislad bzdze Umawo Cywolny, ma skutku Cywolne, se kta-
rych Niepodobna, abry Tomarystwo ostato, Duzmy wiez se Duchowienstwo po-
kapie wabi tylko przypuszczenie [6.] co uladzy Nicierpielniowy Polgu, ma se niedo-
prawo potwierdzenia Cy Umawo, wtenczas z Nicierpieni nasz iasna, se Urymowicz
zycami karygo karmie, usopy karygo karygo karygo, karygo niekde mial
Janych Polidanz, iwo iadec ma Duchowienstwo dal racy, ma se w karygo
ryg dal, se mialo skutku karygo, wedlug karygo karygo przypuszczenia, lub nie,
wedlug karygo karygo karygo, lub adnucia, wedlug ich karygo karygo
se se Duchowienstwo karygo, potypnie przypislad wstapnie, karygo karygo
Ninie, nieist se iasna, se karygo karygo karygo, karygo karygo, karygo karygo
wataloni, karygo karygo, karygo karygo karygo, karygo karygo karygo karygo
karygo, se se karygo karygo, karygo karygo karygo, karygo karygo karygo
karygo, karygo karygo karygo, se se karygo karygo, se se karygo karygo
karygo karygo karygo, karygo karygo karygo, se se karygo karygo, se se karygo karygo
karygo karygo karygo, karygo karygo karygo, se se karygo karygo, se se karygo karygo
karygo karygo karygo, karygo karygo karygo, se se karygo karygo, se se karygo karygo

w Terazniejszych wiekach, ponieważ nie ma ani byle, może za-
wyższana Religia Narodowa, należy rozpocząć wygoda, które tam-
pię drugie, byle ieno Ję Nauki, nie przeciwnego Poczciwego
Obywatela niezawierają. Lecz i tak eban nie jest Kosciół
a Zwierzchnikiem Najwyższy Kapłan, wyznac. z krasa na-
zj każdego, co Smita mowić: Oprocz Kosciółki Niemniej
nia Jaka Nauka dobra jest tylko w Skrocie. Jednostką
w każdym Jnym Skrocie. Przyzna, dla której ma-
Henryk IV. przyjął Religie. Pymieko katolickie, powino
dla każdego Poczciwego Catownika, a nadewszystko dla
dego umińskiego rozumienia. Kierowania, wypracowania
powodem.

Archiwum IX

Zamknięcie

Poleżymy prawdziwie politycznego Prawa Zasady, i ustali-
sij Zagwarantować Stan na swojey Podstawie; zastanawia-
jąc się umocnić Ję przez Zwyczajne Zwyczajne, aby zasada
w Sobie Prawo Narodów, Kapituła, Prawo Wojny i Pokoju
Prawo Publiczne, Sojusz i Negocjacje etc.
Lecz wszystko to składa Nowy, dla tego Starego Porządku
obserwuj przedmiot, który zawsze powinnem być Strony
sobie Porządku.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.